

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

Τεύχος 129 • Τιμή τεύχους: 3,5€

30

1989

2019

ΧΡΟΝΙΑ

Ραδιοκαταγραφές

για νέους ακροατές που
δεν παραμένουν θεατές

Συνεντεύξεις

Ρεπορτάζ

Απόψεις

Γκάλοπ

...η ραδιοφωνική
συντροφιά της Χ.Φ.Ε.
καταγράφει
την επικαιρότητα!

Κάθε Κυριακή
21.30-22.00

στους 91,2 fm της
Πειραιϊκής Εκκλησίας!

...εδώ η φωνή μας
ακούγεται δυνατά!

www.xfe.gr

σταθερά στο μέλλον

Αναζητήστε μας και στο facebook:
"Περιοδικό ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ"

xfe@xfe.gr

ηλεκτρονικές
εγγραφές στην

ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

www.paypal.me/paremvoli

1989 2019

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ

«**Σ**ε κάποιο καμαράκι, κάποιοι πεισματάρηδες αγωνίζονται να εξουδετερώσουν τη φθορά». Κάθε φορά που ετοιμάζεται ένα τεύχος, αυτός ο στίχος του Ελύτη θronιάζει στο μυαλό.

Τριάντα χρόνια «Παρεμβολή». Από το 1989 μέχρι τώρα, 2019, αμέτρητες νύχτες, πολλά καμαράκια γέμισαν με φως για να γράψουν, διορθώσουν, ψάξουν, σχεδιάσουν, οργανώσουν μια ιδέα που σαρκώνεται σε ένα χαρτί. Κάθε φορά που κυκλοφορείται ένα τεύχος, ακόμα περισσότερα καμαράκια γεμίζουν με φως για να γίνουν κοινωνοί των γραφομένων.

Τριάντα χρόνια «Παρεμβολή». Μια εμπειρία που μοιράζεται. Μια πίστη που μαρτυρείται με το πείσμα του κεριού στο μανουάλι που γυρεύει κι άλλες φλόγες για να δυναμώσει, ν' αντισταθεί στον άνεμο και να γεννήσει περισσότερο φως.

Τριάντα χρόνια «Παρεμβολή». Με την παρακαταθήκη των πνευματικά ανιόντων της «Σκαπάνης», της «Σκυτάλης» και της «Πορείας μας», η «Παρεμβολή» σάλπαρε το Μάρτιο του 1989 για ένα ταξίδι, γεμάτο δράση, μαρτυρία, κάματο, τρέξιμο, μαθητεία, χαρτιά, φιλμ και μολύβια, έρευνα, χαμόγελα και γνωριμία με νέους συνεπιβάτες χάρη στους οποίους το σκαρί ξεκαινουργώνεται χωρίς να αποσυρθεί στο ναυπηγείο. Αυτό είναι και το μυστικό της «Παρεμβολής» από τη σύλληψη της ιδέας μέχρι τις εξορμήσεις στα πανεπιστήμια, τις σχολές, τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας και της επαρχίας, το περιοδικό δημιουργείται και διακινείται από φοιτητές και νέους ανθρώπους σε μια σκυταλοδρομία αγάπης από γενιά σε γενιά, μια μικρή μαρτυρία για όσα πιστεύουμε. «Έρχεται να δώσει ένα πνευματικό παρών, να βεβαιώσει πως δεν είναι μόνο μια γενιά αδιαφορίας και φθοράς η γενιά μας, είναι προπάντων μια γενιά ανθρώπων που πεινάνε και διψάνε την αλήθεια και την παλινόρθωση της χαράς στον κουρασμένο κόσμο μας»¹.

Τριάντα χρόνια «Παρεμβολή». Αν φύτεψε το σπόρο της πίστης προβληματίζοντας κάποιους ανθρώπους, το ξέρει ο Θερίζων. Εμείς μπορούμε να διαβεβαιώσουμε για δύο πράγματα: Το πρώτον είναι η έκπληξη των φοιτητών στις εξορμήσεις στο πανεπιστήμιο, οι οποίοι έχουν ταυτίσει τον εκκλησιαστικό λόγο με ό,τι πιο

ΧΡΟΝΙΑ

απαρχαιωμένο και ανεπίκαιρο. Το δεύτερον είναι, ότι μέσα από την «Παρεμβολή, κάθε «φουρνιά» συντακτών ένιωσε τη συντροφικότητα της παρέας, την ομορφιά της γνώσης και της έρευνας, του φιλτραρίσματος των πληροφοριών και της ανάγνωσης «πίσω από τις γραμμές», ήρθε σε επαφή με κορυφαίους πνευματικούς ανθρώπους μέσα από τις συνεντεύξεις αλλά και με πάσης φύσεως φοιτητές μέσα από τις εξορμήσεις στις σχολές. Με μία λέξη: «ΕΖΗΣΕ»!

Στο παρόν επετειακό τεύχος επιχειρήσαμε ένα πείραμα. Δόθηκαν όλα τα τεύχη της «Παρεμβολής», από το πρώτο έως το τελευταίο, στους σημερινούς φοιτητές της Χ.Φ.Ε κι εκείνοι επέλεξαν τα πιο αντιπροσωπευτικά για την παρούσα έκδοση κείμενα, τα πιο επίκαιρα, εκείνα που «πατούν» πάνω στα ερεθίσματα των φοιτητών του 2019 καθιστώντας το περιεχόμενό τους διαχρονικό. Για την ακρίβεια δημοσιεύεται μέρος από τα κείμενα που επελέγησαν, λόγω του πεπερασμένου αριθμού των σελίδων του τεύχους.

Εκ μέρους της τωρινής Συντακτικής Επιτροπής, μια ολόκαρδη δοξολογία αναπέμπεται στον Κύριο για την ευλογία της «Παρεμβολής», όπως τη ζούμε και τη μοιραζόμαστε. Όμως και ένα μεγάλο «ευχαριστώ» τόσο στην Αδελφότητα Θεολόγων «η Ζωή» για την πνευματική τροφή που μα παρέχει όλες αυτές τις δεκαετίες, όσο και στους γραφίστες, τους αφανείς ήρωες και όλους όσοι βοήθησαν και κοπιάζουν σιωπηλά για να γεννηθεί κάθε νέο τεύχος!

#Συναΐν

1 «ΣΚΑΠΑΝΗ», Ιανουάριος 1961.

Ιδιοκτήτης: Χριστιανική Φοιτητική Ένωση
Ορθόδοξο Χριστιανικό Σωματείο

Καρύτση 14 - 105 61 Αθήνα, Τηλ. - Fax: 210 32.37.154

www.xfe.gr • e-mail: xfe@xfe.gr

www.paremboli.gr • paremboli@xfe.gr

Διευθύνεται από συντακτική επιτροπή.

Η Σύμβαση διατηρεί το δικαίωμα να μη δημοσιεύει

ή να συντέμνει τα κείμενα κατά την κρίση της

Εκδότης - Υπεύθυνος κατά νόμο: Γεώργιος Σωτηρίου

Διεύθυνση Σύμβασης: Αγγελική Καλκάνη

Συντακτική επιτροπή: Μαρία Γούλα, Κλεάνθης Νιζάμης

Συντάκτες:

Διονυσία Αραβοπούλου, Αλέξης Βλάχος, Μαρία Γούλα, Γιάννης Μπέκος, Βασιλική Μπέκου, Σοφία Μπουγά, Μαριαλένα Μωραΐτου, Μηνάς Νάϊδος, Κλεάνθης Νιζάμης, Μαρία Παπαδημητρίου, Μόνικα Παππά, Φιλοθέη Παππά, Γιώργος Πράρας, Χριστίνα Γούλα, Παναγιώτης Τσιάπρας, Δήμητρα Τζάφα, Φωτεινή Τερζάκη, Κώστας Τίφκιτσης, Αθηνά Χαραλάμπους, Νίκος Τριαντόπουλος, Ελισάβετ Αντωνιάδου, Ιωάννα Κυριακούλη, Αλέξανδρος Γκανάς, Χρυσούλα Τιφκιτσή, Αλέξανδρος Παναγόπουλος, Μαριάννα Ρουμελιώτη, Πηνελόπη Τερζάκη, Χρήστος Χατζής

Υπεύθ. Μην/ωσης: Διονυσία Μαγούλη, Γιώργος Πράρας, Δήμητρα Τζάφα

Καλλιτεχνική επιμέλεια: Καλλιόπη Βγόντζα, Κυριάκος Παπαδόπουλος

Φωτογραφική επιμέλεια:

Αλέξανδρος Παλαιός, Βασίλης Λόντος, Γιάννης Σταυριανός

Δημήτρης Κρυφός, Ελένη Μαυρίδη, Δημήτριος Δημητρίου, Ανδρέας Πανταζής,

Νικόλαος Γεωργόπουλος, Μαγδαληνή Σταυριανού

Δημιουργικό - Παραγωγή:

«Λυχνία Α.Ε.», Υιοί Θ. Βγόντζα

Ανδραβίδας 7, Χαμόμυλο Αχαρνά, Τηλ. 210 34 10 436, www.lychnia.com

Τιμή τεύχους: 3,5€

Συνδρομή Εξωτερικού: 20€ • Συνδρομή Εσωτερικού: 12€

Αριθμός άδειας: 868 • Κωδικός: 015475.

Περιεχόμενα

ΑΠΡ.-ΜΑΙ-ΙΟΥΝ. 2019 | Έτος: Λ' | Τεύχος: 129

- 1 Σύνταξη
- 2 Περιεχόμενα
- 3 Η αρχή της πανηγύρεως
- 4 ΣΥΝ-εντεύξεις
- 10 Τα ψιμύθια της ακμής
- 12 Ουκ είμι άξιος...
- 13 Στοχασμοί και Στεναγμοί της Κυριακής
- 15 Συντήρηση ή Αλήθεια;
- 16 Πέρασμα σ' ένα άλλο λογισμικό ζωής
- 18 Θεολογία και Ανανέωση
- 20 Υπάρχει ζωή πριν το θάνατο;
- 22 Less is more!
- Επιστροφή στην απλότητα
- 24 Ιεραποστολή: Μαρτυρία, Πρόσκληση, Συνάντηση
- 26 Η Μαρτυρία των Χριστιανών
- Ακτιβισμός ή αδήριτη ανάγκη;
- 28 Βρε παιδάκι μου, πεθαίνουμε
- 29 Είμι' ένας δείπνος μυστικός, δίπλα ο Ιούδας κλαίει σκυφτός κι ειμ' ο αδελφός του
- 30 Για να μην πνίγεις, μάθ να αφήνεις Μαθήματα εμπιστοσύνης στο Θεό
- 33 Ο Θεός - «ομπρέλα»
- 34 Είπαν για την Παρεμβολή
- 36 Συμβαίνουν...
- 38 Η προσευχή του τεσσαρακοστού
- 39 Φωνή των Πατέρων
- 40 Παρεμβολές στην Παρεμβολή
- 42 Δραστηριότητες
- 44 Έντεχνο
- 48 Σπάνιο κείμενο του Φώτη Κόντογλου

Οι απόψεις που διατυπώνονται στα άρθρα, τις συνεντεύξεις και τις λοιπές δημοσιεύσεις δεν απηχούν κατ' ανάγκη και απόψεις της Συντακτικής Επιτροπής.

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

- **Μην ξεχνάτε να ανανεώνετε εγκαίρως τη συνδρομή σας. Στην ετικέτα του πλαστικού φακέλου αναγράφεται η ημερομηνία λήξης της συνδρομής, π.χ. εάν γράφει 31/12/2016 σημαίνει ότι οφείλεται η συνδρομή των ετών 2017, 2018, 2019.**

- Η ανανέωση της συνδρομής μπορεί να γίνει με πέντε τρόπους:

- α) στα γραφεία της Χ.Φ.Ε στην Αθήνα, οδός Καρύτση 14 (4ος όροφος) Θεσσαλονίκη (Αγ. Σοφίας 41) Πάτρα (Παντανάσσης 61) Λάρισα (Παπακυριαζή 30) Πειραιάς (Πραξιτέλους 173).
- β) στα βιβλιοπωλεία «ΖΩΗ»: Αθήνα (Καρύτση 14), Θεσσαλονίκη, Λάρισα
- γ) με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση του περιοδικού (Καρύτση 14 Τ.Κ. 105 61 Αθήνα)
- δ) ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου, στην ιστοσελίδα: www.xfe.gr
- ε) μέσω paypal στο σύνδεσμο www.paypal.me/paremboli

Γενικά για θέματα μηχανοργάνωσης τηλεφωνείτε στο 6934491892

- Κάθε συνδρομή ισχύει για το ημερολογιακό έτος, δηλ. από 1/1 - 31/12. Αυτό σημαίνει ότι θα αποστέλλονται τα προηγούμενα τεύχη του έτους, εκτός αν υπάρχει διαφορετική δική σας υπόδειξη.
- Εάν για κάποιο λόγο επιθυμείτε να μην λαμβάνετε πλέον την «Παρεμβολή», ενημερώστε μας. Διαφορετικά το τεύχος θα αποστέλλεται και η συνδρομή σας θα εκκρεμεί.
- Εάν αλλάξει η διεύθυνσή σας, ενημερώστε μας εγκαίρως γράφοντάς μας και τα παλιά και τα νέα στοιχεία σας.
- Περιμένουμε τις παρατηρήσεις, τα σχόλια, τις αντιρρήσεις και τις προτάσεις σας για την «Παρεμβολή»!

Η αρχή της πανηγύρεως

«**Α**ύτη η κλητή και αγία ημέρα... πανήγυρις εστί πανηγύρεων». Κι εμείς φροντίζουμε να «πανηγυρίζουμε» δεόντως περιπλανώμενοι άσκοπα ανάμεσα στα παραδοσιακά εδέσματα και στα επίκαιρα γλυκερά συναισθήματα. Συνάμα φορτώνουμε την ψυχή μας με πάθη και βιοτικά βάρη και αναρωτιόμαστε- αφελώς- γιατί δεν κατανοούμε τα μυστήρια της αγάπης του Θεού. Με τα ίδια μας τα χέρια σκοτώνουμε το Χριστό μέσα μας και τον σκεπάζουμε με την βαριά πέτρινη πλάκα της καρδιάς μας.

Η ευαγγελική περικοπή όμως του Πάσχα έρχεται πολύ θεολογικά και πολύ απλά ταυτόχρονα να μας φανερώσει αυτά στα οποία πεισματικά σφραγίζουμε τα μάτια: «Εν αρχήν νν ο Λόγος...» Αρχικά, πριν απ όλα είναι ο Λόγος... και στην ζωή μας ποια είναι η αρχή; Ποιό είναι πρώτο; Το αμάξι ή το σπίτι μας; Οι περγαμινές των σπουδών μας ή ο υψηλός μισθός μας;... Ο εαυτός μας. Εν αρχήν νν ο εαυτός... Ο ακόρεστος αυτός καταναλωτής που ζητά περισσότερα, όλο και περισσότερα. Αλλά μια ματιά μονάχα στον κόσμο μας αρκεί για να αντικρύσουμε την πείνα- τη σωματική και την πνευματική- τη μοναξιά και την απελπισία. Τα πιο λαμπρά οικοδομήματα των χεριών μας αποδεικνύονται σαθρά. Αναπνέουμε, κινούμαστε, επιβιώνουμε βιολογικά, αλλά οντολογικά είμαστε νεκροί... Ζούμε σε ένα βαθύ και απόλυτο σκοτάδι, δίχως αισθήσεις και αισθήματα...

«Εν αρχήν νν ο Λόγος...». Ο Χριστός πάνω και πέρα απ' όλα. Μ' αυτή μονάχα τη σειρά το άγχος εξανεμίζεται, η καταναλωτική μανία ελέγχεται, οι σχέσεις μας γίνονται πιο γνήσιες. Τα πάντα παίρνουν τη θέση τους στη ζωή μας και γίνονται αληθινή ζωή. Μ' αυτή μονάχα τη σειρά παίρνει νόημα το πανηγύρι της ημέρας του Πάσχα και της κάθε ημέρας.

Η Σύνταξη

Παρεμβολή τ.31 (1995)

ΣΥΝ-εντεύξεις

Από την αρχή της έκδοσης της «Παρεμβολής» δεκάδες επιστήμονες, ακαδημαϊκοί, Ιεράρχες, καλλιτέχνες και εν γένει πνευματικοί άνθρωποι φιλοξενήθηκαν στις σελίδες του περιοδικού. Με κασσετοφωνάκια, φωτογραφικές μηχανές, κινητά και σημειωματάρια, οι συντάκτες της «Π» είχαμε την ευλογία να συνομιλήσουμε από τους Αρχιεπισκόπους Αθηνών, κ. Χριστόδουλο, Κύπρου, κ. Χρυσόστομο, Αλβανίας, κ. Αναστάσιο και Αμερικής, κ. Δημήτριο μέχρι τον κ. Γεώργιο Κοντόπουλο, Πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών, από την Άννα Ψαρούδα Μπενάκη, τ. Υπουργό Παιδείας και Πρόεδρο της Βουλής έως τον Επίσκοπο Διοκλείας,

κ. Κάλιστο Ware, τον Αντώνη Σαμαράκη, τον Σταμάτη Σπανουδάκη και πολλούς πολλούς άλλους.

Στόχος αυτών των συζητήσεων ένας: να μοιραστούμε τις γνώσεις, την εμπειρία, την άποψη των ανθρώπων αυτών, να προβληματιστούμε, να μαθητεύσουμε και, εν τέλει, να εμπλουτίσουμε την έντυπη μαρτυρία της «Παρεμβολής». Στις γραμμές που ακολουθούν, λόγω έλλειψης χώρου, θα διαβάσετε μικρά αποσπάσματα μερικών από τις συνεντεύξεις αυτές (Θυμίζουμε ότι στο dvd που είχε κυκλοφορήσει με το τ. 80 της «Π», περιλαμβάνονται οι συνεντεύξεις, μέχρι εκείνο το σημείο, στην πλήρη τους μορφή).

κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Αρχιεπίσκοπος Τιράνων και Πάσης Αλβανίας

«Π»: Γιατί ο νέος να ακολουθήσει τον Χριστό και να συσταυρωθεί μαζί Του (Γαλ. 2:20); Δεν κουβαλάει ήδη αρκετούς σταυρούς σήμερα; Γιατί να αφήσει την άνεσή του και να επιλέξει μια ζωή που θα του

προσφέρει θλίψη εν τω κόσμω; (Ιω. 16:33)

Α.Α.: Το να ακολουθήσει ο νέος τον Χριστό είναι το πιο σοφό που μπορεί να κάνει. Κοινωνεί με Εκείνον που είναι η αγάπη, που εγγυάται την εσωτερική ελευθερία. Που έχει τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο μέσα στην ιστορία. Αυτόν που είναι «ό ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος». Η ζωή αποκτά νόημα και ορίζοντα αιωνιότητας. Βεβαίως, όλα αυτά προϋποθέτουν μια βαθύτερη επίγνωση και κοινωνία μαζί Του. Η περιβόητη «άνεση» είναι τελικά παραίτηση αξιοποιήσεως των κρυμμένων δυνατοτήτων που έχει ο νέος. Η χριστιανική ζωή ασφαλώς έχει και θλίψεις. Δεν είναι φυγή σε φανταστικά κρησφύγετα. Αλλά και ποια ζωή δεν έχει θλίψεις; Η διαφορά έγκειται στο ότι, **η χριστιανική ζωή έχει θλίψεις που έχουν νόημα, που συνυφαίνονται με θάρρος και νίκη· και μια βαθιά αγαλλίαση** («Εν θλίψει πολλῇ, μετά χαρᾶς πνεύματος ἁγίου»). Η θλίψη αποτελεί το πέρασμα, τη γέφυρα. Δεν είναι το τέρμα, το τέλος.

«Π»: Η Εκκλησία ζει πάντα στο φως και τη ζωή της Αναστάσεως του Χριστού. Ποιες προϋποθέσεις χρειάζονται για να γίνει κανείς μέτοχος της χαράς αυτού του γεγονότος;

Α.Α.: Να αυξάνει, συνεχώς, την πίστη του και την αγάπη του προς τον Χριστό, την επίγνωση της παρουσίας Του. Να δεχθεί και να ζήσει το Ευαγγέλιο ολόκληρο. Όχι αποσπασματικά, ξεχωρίζοντας σημεία που φαίνονται εύκολα. Ο Κύριος υπογράμμισε: «ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δε ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν» (Ιω. 14:21). Δεν μπορείς να απαιτείς κατ' ευθείαν να σε αγκαλιάσει το φως της Αναστάσεως αγνοώντας τα προηγούμενα στάδια: την εκούσια αποδοχή της θυσίας του σταυρού εν αγάπη.

«Π»: Πόσο δύσκολο είναι να είσαι Χριστιανός σήμερα;

Α.Α.: Όσο και σε κάθε εποχή. Κάθε εποχή και κάθε τόπος είχε και έχει τις δυσκολίες του· και πολλές μάλιστα ιδιαίτερα σκληρές (αναλογισθείτε την περίοδο των διωγμών, της Οθωμανικής κατακτήσεως, κ.ά.). Οι αντιξοότητες ήταν πάντοτε πολλές. Αλλά και ο Χριστός δεν έπαψε να είναι παρών στη ζωή μας. Συνδεδεμένοι σταθερά μαζί Του, νιώθουμε αυτό που έλεγε ο Παύλος: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι με Χριστῷ». Το κρίσιμο θέμα παραμένει εάν θα πάρουμε στα σοβαρά στη ζωή μας τον Χριστό, το μυστήριο της ενανθρωπήσεώς Του, της διαρκούς παρουσίας Του μέσα στο ανθρώπινο γίγνεσθαι.

Παρεμβολή, τ. 100 (2012)

κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ,

Σεβ. Μητροπολίτης Κένυας και Ειρηνουπόλεως

«Π»: Τι σημαίνει ανανέωση στην Εκκλησία;

Σεβ. Σ: Όταν μιλάμε για ανανέωση στον εκκλησιαστικό χώρο αναφερόμαστε στη νέα δυνατότητα που μας προσφέρει

η αγάπη του Θεού με την ενανθρώπιση του Υιού και Λόγου του Θεού να γίνουμε μέτοχοι αυτής της νέας δημιουργίας. Και αυτό επιτυγχάνεται με τη συμμετοχή μας στην ευχαριστιακή ζωή της Εκκλησίας μας.

Ασφαλώς, η έμφαση σε αυτή την θεολογική σημασία του όρου ανανέωση δεν αποκλείει και την εύρεση νέων μέσων μεταδόσεως της χριστιανικής διδασκαλίας εφόσον αυτά δεν γίνονται αφορμή σκανδαλισμού των πιστών. Γιατί, πάντοτε, για τις ενέργειες μας στο χώρο της Εκκλησίας κριτήριο πρέπει να αποτελεί η σωτηριολογική προοπτική και το κοινό πνευματικό όφελος των πιστών. Γι'

αυτό, η έννοια της Ανανέωσης στο χώρο της Εκκλησίας συνδέεται με την δυναμική εμμονή μας στην Παράδοση. [...]

Αυτό που κυρίως προσδοκούμε στο χώρο της Ιεραποστολής είναι η **πιο έντονη και ζωντανή παρουσία του Ιησού Χριστού στις καρδιές μας και σε όλη τη ζωή μας για να γίνουμε μάρτυρες του Ευαγγελικού μηνύματος**. Πέρα από αυτό, καταβάλλουμε προσπάθειες για τη συγγραφή μεταφράσεων στις τοπικές διαλέκτους της Αγίας Γραφής, σημαντικών πατερικών και κυρίως λειτουργικών κειμένων. Ακόμη, η δημιουργία μοναστικών κέντρων και η ενθάρρυνση περισσότερων αδελφών μας από τις παραδοσιακά ορθόδοξες χώρες να μας συμπαρασταθούν στο Ιεραποστολικό μας έργο, είναι μέρος της ανανεώσεως που χρειαζόμαστε σήμερα.

Παρεμβολή, τ. 45 (1998)

π. Νίκων,

Σκήτη Ξενοφώντος Αγίου Όρους

«Π»: Υπάρχουν καλοί και κακοί λογισμοί και, εάν ναι, πώς μπορούμε να διακρίνουμε εάν ένας λογισμός είναι εκ Θεού ή εκ του πονηρού;

π.Ν.: Αυτό είναι το πρόβλημα, ότι ναι, υπάρχουν και καλοί και κακοί λογισμοί· και οι κακοί φαίνονται. Το πρόβλημα είναι όταν οι κακοί έρχονται σαν καλοί. Γιατί ο διάβολος, αυτούς που αγωνίζονται δεν τους πολεμά τόσο με κακούς όσο με καλούς λογισμούς, που θα οδηγήσουν σε κάτι κακό. Σε αυτό αναφέρονται οι Πατέρες όταν θυμούνται τον στίχο του 90ού Ψαλμού που λέει «πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιάς καὶ μυριάς ἐκ δεξιῶν σου», δηλαδή θα σε πολεμήσουν χίλιοι κακοί λογισμοί (οι εξ αριστερών λογισμοί), αλλά μυριάδα εκ δεξιών, δέκα χιλιάδες φορές περισσότεροι λογισμοί που έρχονται εκ δεξιών και φαίνονται καλοί. Είναι καλοί λογισμοί αλλά που σε πολεμούν, που είναι εχθροί για σένα.

Αυτή είναι η δυσκολία στη διάκριση των λογισμών· δεν μπορεί κανείς να ξεχωρίσει αν ένας καλός λογισμός είναι πάντα για καλό. Τον κακό τον αναγνωρίζει. Προσπαθεί να σε ρίξει στην αμαρτία που φαίνεται. Τον απορρίπτεις. Όταν θέλει να πειράξει κάποιον ο πονηρός δεν θα πει «Πόρνεψε! Κλέψε! Εξαπάτησε! Μην πληρώνεις τον εργάτη σου». Θα του φέρει καλούς λογισμούς που θα τον οδηγήσουν στην πτώση. [...] Η αγάπη είναι το αγαπημένο ρούχο του διαβόλου. Ο διάβολος μόνο για αγάπη μιλάει, δεν είναι χαζός. Αρκεί αυτή η αγάπη να μην έχει καμία σχέση με την πραγματική, με την αλήθεια. Γι' αυτό και ο Χριστός που είπε «Εγώ είμαι η Αγάπη» είπε και «Είμαι και η Αλήθεια και η Οδός και η Ζωή».

Η αγάπη ξεκινάει στην πράξη από τον εαυτό μας και μετά, χωρίς να θέλουμε απλώνεται και στους άλλους. Όχι η επιθετική αγάπη, που θέλεις σώνει και καλά να ωφεληθεί τους άλλους, που επιτίθεται από ενδιαφέρον στους άλλους, που πιέζει τους άλλους. Όχι! Αυτή είναι η αγάπη του διαβόλου, δεν είναι η αγάπη του Χριστού. **Η αγάπη του Χριστού δεν έχει μόνο αγάπη για τον άλλο, έχει και σεβασμό προς τον άλλο**. Γι' αυτό αν έχουμε αγάπη και θέλουμε να βοηθήσουμε τους άλλους, να ξεκινήσουμε από τον εαυτό μας. Η Ιεραποστολή ξεκινάει από τον Ιεραπόστολο. Να, πόσο είναι επικίνδυνοι οι λογισμοί. Και οι εκ δεξιών, περισσότερο από τους εξ αριστερών λογισμούς, που φαίνονται ότι είναι κακοί. ... Γι' αυτό οι χριστιανοί κινδυνεύουν περισσότερο από τις αρετές και τους καλούς λογισμούς, παρά από την αμαρτία και τους κακούς λογισμούς. Και επειδή δεν μπορούμε να τα ξεχωρίσουμε, να κοιτάμε να είμαστε ταπεινοί και να λέμε «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησε με», και να εξομολογούμαστε.

Μπορεί να έχεις κακούς λογισμούς και να παίρνεις στεφάνι από τον Θεό γιατί δεν τους δέχεσαι, γιατί τους πολεμάς. Και τους αφήνει πολλές φορές επίτηδες ο Θεός τους κακούς λογισμούς να έρχονται και να μας πολεμάνε και να μας βασανίζουν, για να δείξουμε την αγάπη μας στην πράξη. Πολύ απλό είναι! Το δυσδιάκριτο είναι όταν αρχίζουμε να συζητάμε μαζί του και αν συμφωνήσαμε ή όχι. Γι' αυτό όταν φαίνεται ότι είναι κακός λογισμός, μακριά! «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησε με, Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησε με», εξομολόγηση συχνή και ο Θεός «ταπεινοῖς δίδωσι χάριν» (Ιακ. 4, 6). Και όταν έρθει η Χάρις του Θεού, φωτιζόμαστε και καταλαβαίνουμε καλλίτερα.

Παρεμβολή, τ. 124 (2018)

Κ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ,

Καθηγητής Πατρολογίας Θεολογικής Σχολής Αθηνών

«Π»: Τι μήνυμα έχουν να δώσουν οι Πατέρες της Εκκλησίας στο σύγχρονο άνθρωπο;

Σ.Π.: Θα μου επιτρέψετε μια μικρή παραλλαγή. Δεν θα έλεγα αν έχουν ή αν δεν έχουν να

δώσουν μήνυμα. Αλλά θα έλεγα ότι στους πιστούς όλων των εποχών **οι Πατέρες έχουν κυριολεκτικά να δώσουν τον εαυτό τους. Προπαντός δίνουν το πώς ζούσαν, ώστε να γίνουν δοχεία της χάριτος του Θεού.** Να γίνουν δέκτες των θείων ενεργειών να φωτιστούν δηλ., ώστε να γνωρίσουν τη θεία αλήθεια ευρύτερα, βαθύτερα και ακριβέστερα απ' όσο οι λοιποί πιστοί στην εποχή τους. Επομένως, στους Πατέρες καλούμεθα να γευτούμε την αλήθεια, ζώντας όπως αυτοί. Το ίδιο ισχύει και για τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό. Ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός, ενανθρωπήσας, προσφέρει κυριολεκτικά τον εαυτό του. «Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρυστὸς ὁ Κύριος». Το πώς γευόμαστε, το πώς γνωρίζουμε κυριολεκτικά τον Κύριο, μας το διδάσκουν με τη θεολογία και τη ζωή τους οι Πατέρες. Αν τους παραμερίσουμε δεν θα γνωρίσουμε τον Κύριο. Οι Πατέρες, σύμφωνα με το σχέδιο του Θεού, είναι τα ιερά του όργανα, με τη βοήθεια των οποίων γνωρίζουμε και κατανοούμε τον Κύριο και την αλήθεια γενικά. Ο Θεός δημιούργησε τους Πατέρες για να χρησιμεύουν ως οδηγοί μας, ως πνευματικοί τροφοδότες μας.

«Π»: Προσεγγίζουν οι Πατέρες τα σύγχρονα προβλήματα (βιοηθικής, άγχους κ.λ.π.);

Σ.Π.: Αναμφίβολα, ένα ερώτημα απόλυτα νόμιμο θα έλεγα. Οι Πατέρες για κάποιους αποτελούν ένα παρελθόν και εδώ είναι το τεράστιο σφάλμα. Εάν οι Πατέρες ήσαν φορείς μιας ιδεολογίας ή ακόμα μιας σχολαστικής θεολογίας, θεολογίας του τύπου που γνώρισε ο Μεσαίωνας στη Δύση

κ.λ.π., πράγματι θα λέγαμε ότι ελάχιστα σχετίζονται με το παρόν. Ανήκουν στο παρελθόν και αφορούν κατά κύριο λόγο το παρελθόν. Με τους Πατέρες όμως, δεν συμβαίνει αυτό. Οι Πατέρες είναι κάτι το τελείως διαφορετικό. Γιατί; Διότι, όπως είπα προηγουμένως, **εκείνα τα οποία μας δίδαξαν στις καίριες και μεγάλες δημιουργικές τους στιγμές, είναι αποτέλεσμα φωτισμού του Αγίου Πνεύματος. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι αφού μέσω των Πατέρων ενεργεί το Άγιο Πνεύμα, αυτό που φανερώνει είναι η αλήθεια, που δεν μεταβάλλεται ποτέ και ισχύει πάντα και για όλους.** Εφόσον οι Πατέρες διατύπωσαν την αλήθεια σχετικά με τη ζωή, αυτά που δίδαξαν ισχύουν για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Επειδή οι Πατέρες έζησαν σε περασμένους αιώνες κι έγραψαν για προβλήματα της εποχής τους, δημιουργείται η εξής παρατήρηση: άλλος ο άνθρωπος και τα προβλήματα του 4ου μ.Χ. αιώνα και άλλος ο άνθρωπος και τα προβλήματα του 20ού αιώνα. Ο άνθρωπος όμως είναι βασικά ο ίδιος. Και στον 5° και στον 8° και στον 20ό αιώνα. Λίγα πράγματα σε τελευταία ανάλυση διαφέρουν. Έχουμε τη μόλυνση που δεν είχαμε τότε. Όμως ο άνθρωπος πονούσε πάντα φυσικά και ηθικά, το στήθος του το πίεζαν τεράστια πνευματικά, μεταφυσικά, όπως τα λένε, προβλήματα. Η ίδια η φύση τον πίεζε, γιατί τότε ήταν πολύ δυσκολότερο να την υποτάξει. Τώρα κυριαρχεί πολύ περισσότερο στη φύση. Ήρθε όμως το «στρες», ήρθε η μόλυνση, ως εκδίκηση. Στον αιώνα μας δεν έχουμε κάτι το όλως άλλο ως προς τον άνθρωπο. Επομένως, αυτά που είπαν οι Πατέρες για τη ζωή του ανθρώπου, για την απελευθέρωσή του από τα πνευματικά βάσανα που τον ταλαιπωρούν, αφορούν όλους τους αιώνες και φυσικά και τον αιώνα μας με τα δικά του προβλήματα, τα οποία, όντως, έχουν ως ένα σημείο ιδιαιτερότητα. Αυτή υποχρεώνει σήμερα σε ανάλογη αντιμετώπιση κατά το παράδειγμα και την τόλμη των Πατέρων.

Παρεμβολή, τ. 14 (1991)

Κ. ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΟΥΝΕΛΑΣ,

Συγγραφέας

«Π»: Μπορεί να γίνει σύνθεση ανάμεσα στον δυτικό – αμερικανικό τρόπο ζωής και τον ορθόδοξο;

Σ.Γ.: Εάν δεν αποκατασταθεί το

«πρόσωπο», δεν γίνεται τίποτα. Το «πρόσωπο» του ανθρώπου δεν το βλέπω έξω από τον Χριστό. Βλέπω κομμάτια του. Ο Χριστός δεν καλύπτει μόνο την θεϊκή πλευρά. Αν ήταν έτσι δεν θα είχαμε Ενανθρώπιση, Ενσάρκωση. Όσο, λοιπόν, λέμε ότι ο Θεός είναι το απολύτως άλλο, το άκτιστο, η ετερότητα κ.ά.,

άλλο τόσο λέμε ότι διά του Χριστού αναδύεται το ανθρώπινο πρόσωπο σ' όλη του τη δόξα. Να πώς συγκρούεται το «πρόσωπο» με τον σύγχρονο πολιτισμό: η τεχνολογία, το Internet δε ξέρει ούτε για «κατ' εικόνα», ούτε για «πρόσωπο». Είναι εξάλλου χαρακτηριστική η πλύση εγκεφάλου που γίνεται για την κινητή τηλεφωνία. Διαφημίζουν: «Panaфон, το παν στην επικοινωνία». Ποια επικοινωνία;

«Π»: Τι ποιμαντική μπορεί να κάνει η Εκκλησία απέναντι στο σύγχρονο Νεοέλληνα, ο οποίος παρουσιάζει συμπεριφορές και τρόπο ζωής που δεν τον διαχωρίζουν από το σύγχρονο δυτικό άτομο;

Σ. Γ.: Η ποιμαντική της Εκκλησίας είναι να φροντίζει το εκκλησιαστικό της είναι: να το περιποιείται, να το «φυλάσσει», να το διατηρεί ενεργό. Αυτό έχει να κάνει. Να μην αφήνει τον κόσμο να πιστεύει ότι Εκκλησία = Ιεραρχία. Ένας κληρικός που ζει πραγματικά την «ανακαίνισή» του ποιεί ποιμαντικό έργο. Ο σχεδιασμός και η οργάνωση όταν επιδιωχθούν καθεαυτά είναι δυτικά. Οι στατιστικές και οι μετρήσεις είναι απάτη. Η επιστήμη λέει ότι τα αληθινά είναι μετρήσιμα. Εμείς όμως έχουμε να κάνουμε με πράγματα που δεν μετριοούνται.

Θυμάμαι την ομιλία του νυν Αρχιεπισκόπου Αμερικής Δημητρίου στη γιορτή του προφήτη Ηλία. Έλεγε: «Τι εκύρητε ο Προφήτης Ηλίας; Την επιστροφή στην αυθεντική παράδοση του Ισραήλ. Αλλά ο λαός συνέχιζε τα δικά του. Ακόμα και μετά την ανάληψή του. Όσπου ύστερα από τέσσερις αιώνες άρχισαν να καταλαβαίνουν τι έλεγε». Και

πρόσθεσε ο Δημήτριος: «Όταν μας ενδιαφέρει να κάνουμε ουσιαστικό έργο, να μην μας απασχολεί η αποτελεσματικότητα. Η Εκκλησία δεν λειτουργεί όπως η πολιτική».

Υπάρχει και κάτι άλλο που χρειάζεται να αναφέρουμε εδώ. Υπάρχει μια απολυτοποίηση ιστορικών εποχών, μία προσκόλληση σε αρχαία ή βυζαντινά μεγαλεία. Όμως έτσι χάνουμε την εσχατολογική διάσταση. Η Εκκλησία πορεύεται μέσα στο χρόνο και πηγαίνει κάπου. Δεν μπορούμε να ζούμε την κίνηση της ιστορίας και ταυτόχρονα να είμαστε στραμμένοι στον 3^ο ή 5^ο αιώνα. Ο Παύλος μάς ειδοποιεί ότι πορευόμαστε σε συνάντηση. Και η συνάντηση δε γίνεται με αιώνες, ούτε με εποχές, γίνεται με το πρόσωπο που τα ανακεφαλαιώνει όλα και τα καινοποιεί.».

Παρεμβολή, τ. 50 (1999)

Δεν έχουμε δηλαδή μία πορεία από την Ισχύ στο Πάθος, αλλά πορεία Πάθους εξαρχής, η οποία θα ολοκληρωθεί (τετέλεσται) όταν ο εν σπηλαίω τεχθείς βασιλεύς θα ανέβει επιτέλους στη βασιλική καθέδρα του που είναι ο Σταυρός. Η Γέννηση του Χριστού (όπως ακριβώς και ο Σταυρός Του) μάς δίνει τον τρόπο της απέραντης, της άνευ όρων και ορίων αγάπης.

Κ. ΣΤΑΥΡΟΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗΣ,

Φιλολόγος-Συγγραφέας, τ. Διευθυντής του περιοδικού «Νέα Εστία», Πρόεδρος του Ιδρύματος «Άρτος Ζωής»

«Π»: Ο Καρλ Μπαρτ σημειώνει κάπου, ότι η εν Σπηλαίω γέννηση, ολοκληρώνεται στον Σταυρό. Τι ακριβώς σημαίνει αυτό;

Στ. Ζ.: Αυτό, πέρα από τον Μπαρτ, είναι και διδασκαλία της Ορθόδοξης θεολογίας. Η Γέννηση είναι Πάθος και αυτή. Δεν είναι Πάθος μόνο ο Σταυρός, όπου ο Χριστός σταυρώνεται και πεθαίνει εκουσίως. Και η Γέννηση είναι Πάθος, με την έννοια ότι ο Θεός απεκδύεται την θεϊκή Του δύναμη και γεννιέται ανυπεράσπιστος. Αυτός ο Θεός του μονοθεϊσμού, όχι ένας οποιοσδήποτε θεός της εθνικής πολυθεϊστικής θρησκείας, γεννιέται ως ανυπεράσπιστο βρέφος. Αυτό είναι μια μορφή Πάθους που κορυφώνεται βέβαια τη στιγμή του σταυρικού θανάτου. Δεν έχουμε δηλαδή μία πορεία από την Ισχύ στο Πάθος, αλλά πορεία Πάθους εξαρχής, η οποία θα ολοκληρωθεί (τετέλεσται) όταν ο εν σπηλαίω τεχθείς βασιλεύς θα ανέβει επιτέλους στη βασιλική καθέδρα του που είναι ο Σταυρός. Η Γέννηση του Χριστού (όπως ακριβώς και ο Σταυρός Του) μάς δίνει τον τρόπο της απέραντης, της άνευ όρων και ορίων αγάπης.

βιώνουμε ένας άνθρωπος να πιστέψει στον Χριστό και να ζήσει στην καθημερινότητά του, το μήνυμα της κένωσης; Η εκκλησία, πώς μπορεί να μιλήσει σε ένα νέο για την κένωση;

Στ. Ζ.: Κοιτάξτε, το δυσκολότερο πράγμα που υπήρξε ποτέ και που υπάρχει στον κόσμο είναι να είναι κανείς Χριστιανός. Κατ' ουσίαν, το να είναι κανείς χριστιανός θίγει το πιο σταθερό ανθρωπολογικό γνώρισμα που είναι η αυτοσυντήρηση του ανθρώπου. Όταν δηλαδή το Ευαγγέλιο λέει, όταν σου δώσουν ένα χαστούκι, γύρνα και το άλλο μάγουλο (Λκ. 6, 29-30), αυτό σημαίνει ότι δεν θα βάλεις ούτε την ίδια σου την αυτοσυντήρηση πάνω από τον άλλο. Όταν πρέπει να δεις στον άλλο το πρόσωπο του Χριστού, όταν πρέπει να αγαπήσεις τον εχθρό σου, καταλαβαίνετε πόσο τρομακτικά δύσκολο είναι αυτό το πράγμα. Αν σήμερα είναι δυσκολότερο, οφείλεται στο γεγονός ότι ο χριστιανός νιώθει τώρα και μια μοναξιά, δεν έχει ανθρώπους γύρω του να συνομιλήσει, να συμπορευτεί, να στηριχτεί, αισθάνεται όλο και πιο μόνος σ' αυτό, το ούτως ή άλλως, εξαιρετικά δύσκολο πράγμα που είναι ο χριστιανισμός.

«Π»: Πόσο εύκολο είναι στις σημερινές δυσκολίες που

Παρεμβολή, τ. 99 (2011)

κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΑΝΩΤΗΣ,

Φιλόλογος-Συγγραφέας

Πρωτοπρ. π. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΧΑΒΑΤΖΑΣ

«Π»: Η γλώσσα μέσα στην Εκκλησία είναι απλώς φορέας και εκφραστής σημασιών και νοημάτων ή λειτουργεί συνδεδεμένη και με άλλα στοιχεία (όπως η πίστη και το βίωμα);

Κ.Γ.: Η Ορθόδοξη Εκκλησία, ενώ τιμά ιδιαίτερα τη γλώσσα ως μέσον ευαγγελισμού, επικοινωνίας και λατρείας, δεν τη θεωρεί τίποτα περισσότερο από μέσον. Η ουσία του Ευαγγελίου δεν είναι σκέψεις και φράσεις αλλά πρόσωπα και γεγονότα. Η συμμετοχή μας στα γεγονότα (μετάνοια, λύτρωση, Ανάσταση κ.λ.π.) και η αγαπητική κοινωνία με τα πρόσωπα των αγίων μας καθώς και η λατρεία του Τριαδικού Θεού που γίνεται με κινήματα των ψυχών και του σώματος, αποτελούν την ουσία της χριστιανικής ζωής. Η γλώσσα αυτά όλα τα σημαίνει, δεν τα περιέχει. Αν λείπει ή νοθευτεί η ουσία, τότε η γλώσσα γίνεται δαιμονική, δεν αγιάζει, δεν σώζει.

π. Ε.Χ.: Η γλώσσα πάντοτε εκφράζει σημασίες και νοήματα. Δεν θα έλεγα ότι είναι πρωτογενές ιερό στοιχείο. Έτσι όμως που η πρόνοια του Θεού προετοίμασε τον ιστορικό καμβά και κατέστησε την ελληνική αλεξανδρινή γλώσσα όργανο της εξάπλωσης της ορθόδοξης χριστιανικής πίστης και ζωής, θα έλεγα ότι χαριτώθηκε, καθώς αλληλοπεριχωρήθηκε με τις θείες αλήθειες, οι οποίες έτσι ενσαρκώνονται και θεανθρωποποιούνται.

«Π»: Η γλώσσα στη λατρεία σκοπό έχει να συμβάλλει στην προσέγγιση του Λατρευομένου από τον πιστό. Μήπως, λοιπόν, η γλώσσα της λατρείας πρέπει να είναι αυτή που άμεσα χρησιμοποιεί και κατανοεί ο πιστός;

Κ.Γ.: Η προσέγγιση του Θεού γίνεται με τη θαυμαστή ευδοκία του Θεού. Γι' αυτό δεν υπάρχει ασφαλής αποδεικτική με καμιά γλώσσα. Ορθόδοξοι και αιρετικοί χρησιμοποιούμε την ίδια γλώσσα,

η αλήθεια δηλώνεται με τη γλώσσα όταν υπάρχει μέσα μας η υπαρκτή αλήθεια, που είναι πριν από τον ανθρώπινο λόγο και πάνω απ' αυτόν. Όταν υπάρχει αυτή η οντολογική προϋπόθεση ο άνθρωπος εύκολα υπερβαίνει γλωσσικές δυσκολίες. Ο πιστός με την εκκλησία διαλέγεται και συνεννοείται στη γλώσσα που κατανοεί (κατηχητικό, κήρυγμα και εξομολόγηση). Μέσα στην εκκλησία μαθαίνει να κατανοεί τη γλώσσα της Εκκλησίας. Τη γλώσσα της Εκκλησίας την κατανοεί ο πιστός τόσο περισσότερο όσο περισσότερο πιστός γίνεται. Το νεογνό κατανοεί τη μητέρα του στη γλώσσα της μητέρας του, γιατί αυτό δεν έχει καμιά γλώσσα δική του.

π. Ε.Χ.: Ότι εκφράζει η Ορθόδοξη εκκλησία, είναι ότι ο Κύριος Ιησούς Χριστός, Θεός Παντοδύναμος, «έκένωσε έαυτὸν μορφὴν δούλου λαβὼν ... μέχρι θανάτου» (Φιλιππησίους, 2, 7-9) για χάρη του ανθρώπου. Αυτή η κένωση, η **αυτοταπείνωση**, η συγκατάβαση του Θεού προσδιορίζει τη στάση της Εκκλησίας σε κάθε της ενέργεια. Έτσι και στο ζήτημα της γλώσσας ξεκινώντας από αυτήν την συγκατάβαση, θα λέγαμε ότι **είναι ανάγκη να γίνεται κάθε προσπάθεια προσέγγισης στο γλωσσικό ιδίωμα των πιστών, ώστε να επιτυγχάνεται η αναγωγή, το ανέβασμά τους στις θείες εμπειρίες.** Αυτό γίνεται με το κήρυγμα στη νέα γλώσσα. Θα μπορούσε να γίνει και με ευχές και προσευχές γλωσσικά προσιτές και πνευματικά εκφραστικές των υψηλών βιωμάτων της Εκκλησιαστικής ζωής.

«Π»: Εφόσον υπάρχουν δόκιμες και έγκυρες μεταφράσεις των εκκλησιαστικών κειμένων και ακολουθιών, γιατί να μην χρησιμοποιούνται στη λειτουργική πράξη;

π. Ε.Χ.: Είναι βέβαιο ότι ποτέ οι μεταφράσεις δεν μπορούν να αποδώσουν επάξια το πρωτότυπο κείμενο και μάλιστα όταν αυτό είναι ποιητικό και βιωματικό, όπως η λατρεία. Ωστόσο, οι μεταφράσεις είναι πολύ χρήσιμες ως βοηθήματα. Θα ήταν ίσως εξαιρετικά χρήσιμο, αν στους ναούς μας (στις θέσεις των πιστών ή στο επιτροπικό) υπήρχαν λειτουργικά κείμενα με τις μεταφράσεις δίπλα, που θα βοηθούσαν τους πιστούς σε καλύτερη συμμετοχή στη λατρεία.

Παρεμβολή, τ. 28 (1994)

κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΡΟΛΗΣ,

*Καθηγητής Οικογενειακού Δικαίου στο Δημοκρίτειο
Πανεπιστήμιο Θράκης*

Ο γάμος είναι ένα από τα πολυτιμότερα δώρα που χάρισε ο Δημιουργός στον άνθρωπο. Δεν είναι εύκολο με λόγια να αναλύσει κανείς το γιατί. Υπάρχουν μερικά πράγματα που δεν μπορούν τέλεια να περιγραφούν, αλλά μόνο βιωματικά να κατανοηθούν. Γιατί ο γάμος, που σημαίνει τη στερνότερη ένωση, που μπορεί να έχει ο άνθρωπος με έναν άλλον άνθρωπο, περιέχει όλη την ομορφιά και όλο το μεγαλείο της σχέσεως, όπου το ανθρώπινο άτομο αναδεικνύεται σε πρόσωπο σε μια ατελείωτη σειρά προκλήσεως αγάπης χωρίς όρια, κυριολεκτικώς «εν παροξυσμώ». Μιας αγάπης, που πέρα από τη σχέση με τον πρώτο «πλησίον», που είναι ο κατά κυριολεξίαν σύντροφός σου, σε καθιστά κοινωνό με κάτι ακόμη πιο υπέροχο, με αυτή την ίδια την παρουσία της αγάπης του Θεού, που για τους χριστιανούς είναι Αγάπη.

Γι' αυτόν όμως ακριβώς τον λόγο, στην πτώση του ανθρώπου, για να χρησιμοποιήσουμε έναν θεολογικό όρο, η σχέση του γάμου υπήρξε κύριο θύμα με αποτέλεσμα

τη διάσπαση του ζευγαριού, τον αποχωρισμό του ερωτικού στοιχείου από το λειτουργικό του χαρακτήρα, ως κινήτρου αγάπης και δημιουργίας, τη συρρίκνωση του ανθρώπου στον εαυτό του και την υποβολή των πάντων – και φυσικά του συντρόφου- στις ατομικές του διαθέσεις. Και το κύπημα ήταν μοιραίο. ...

Γι' αυτό και η σωτηρία του γάμου και η ανάκτηση της παλαιάς ομορφιάς του, δεν είναι τίποτε λιγότερο και τίποτε περισσότερο, θα έλεγαν οι διδάσκαλοι της Εκκλησίας μας, παρά ένα και το αυτό με την ανάκτηση από τον καθένα μας του «αρχαίου κάλλους», όπως τούτο χαρακτηρίζεται από τα μυστήριά της. Και η ζωή μας μέσα στο γάμο από αυτής της απόψεως δεν διαφέρει από την όλη ζωή μας. Όλη η πνευματική υπόστασις καθρεφτίζεται στο γάμο μας. ... Δύσκολος ο δρόμος και απόλυτο το παράδειγμα. Ποιος όμως μας είπε ότι τα πολύτιμα πράγματα δεν στοιχίζουν; Και ποιος μας είπε ότι δεν είμαστε πλασμένοι για το απόλυτο;

Παρεμβολή, τ. 58 (2001)

ΤΑ ΨΙΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΑΚΜΗΣ

Για να μιλήσεις για την Εκκλησία, πρέπει πάνω απ' όλα να σιωπήσεις στην Εκκλησία. Αν αναζητήσεις διαλεκτικά την Εκκλησία και την αλήθεια της, το πιο πιθανό είναι να χαθείς σε μονοπάτια πέρα και έξω από αυτήν. Αν εισέλθεις με ταπείνωση στο χώρο της και σιωπήσεις, θα την ανακαλύψεις εντός σου, να σου μιλά σε στιγμές απρόσμενες και να σου λέει λόγια άρρητα, μέσα από τη ναοδομία, την αγιογραφία και τους ύμνους.

Οι γραμμές που γράφονται για την Εκκλησία πρέπει να ποτίζονται από την απλή αλήθεια που ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής μαρτυρεί: ο Θεός προηγείται σε όσα λέμε και σκεφτόμαστε. Αν ξεκινήσεις να κρίνεις την Εκκλησία για να διαπιστώσεις αν ζει ή αν πέθανε, τότε κινδυνεύεις να την αντιμετωπίσεις, να την τοποθετήσεις απέναντί σου και να την αναλύσεις, όπως αναλύεις κάθε ιδεολογία και φιλοσοφικό σύστημα.

Η Εκκλησία δεν είναι ούτε ιδεολογία ούτε σύστημα. Ο Χριστός δεν ήρθε στη γη για να αφήσει μια διδασκαλία ή μια φιλοσοφία. Ήρθε για να αφήσει το Σώμα και το Αίμα Του, να χαρίσει το Πνεύμα το Άγιο, κι έτσι, όποιος ζει στην Εκκλησία, όχι απλώς να Τον γνωρίζει, αλλά να ζει «εν Αυτώ». Γι' αυτό ο Θεός προηγείται σε όσα λέμε και σκεφτόμαστε.

Η Εκκλησία πέθανε, αν δεν υπάρχουν άνθρωποι που ο Χριστός να ζει μέσα τους κι εκείνοι «εν Αυτώ». Αντίθετα, η Εκκλησία ζει αν υπάρχουν άνθρωποι που ξεχειλίζουν από τη Χάρη Του και το κυριακάτικο Σώμα και Αίμα Του, τους αρκεί για να κορέσουν τη δίψα τους για ζωή, πέρα από το χρόνο, τη φθορά και το θάνατο.

Τα άφθαρτα λείψανα των αγίων και τα μυροβλίζοντα οστά τους, μαρτυρούν πως υπήρξαν άνθρωποι που πόθησαν και έζησαν προσκολλημένοι στο Απόλυτο, περνώντας

ψυχή και σώματι στο χώρο του αχρόνου, τοποθετημένοι σε χώρο που δεν τον ορίζει η φθορά.

Όλα αυτά είναι απλές θεολογικές κουβέντες, γνωστές και κατανοητές. Κι ίσως να μπορούν να σταθούν έρεισμα μιας πειστικής απόκρισης στο ερώτημα: η Εκκλησία στην Ελλάδα σήμερα ακμάζει ή παρακμάζει; Ζει ή πεθαίνει;

Συνήθως σπεύδουν οι παντός είδους εκσυγχρονιστές

και δομούν την απάντησή τους στο εγχείρημα οργάνωσης του κοινωφελούς έργου της Εκκλησίας και στην καθημερινή προσπάθειά της να παρακολουθήσει και να ανταποκριθεί – αγχωμένη μάλλον – στα σημεία των καιρών.

Ως τ ό σ ο , θαρρώ πως η απάντηση είναι πιο απλή: η Εκκλησία πεθαίνει όταν περιορίζεται σε μια γωνιά της ζωής μας.

Παρακμάζει όταν γίνεται «θεσμός», «κοινωνικός φορέας», «επικρατούσα θρησκεία». Αυτά τα σχήματα είναι σχήματα φθαρτά, που ακμάζουν και παρακμάζουν. Και το χειρότερο, είναι σχήματα που εμείς επιλέξαμε να ντύσουμε την Εκκλησία: «τι κάνει η επίσημη Εκκλησία;», αναρωτιόμαστε όλοι (πιστοί και άπιστοι – συνειδητοποιημένοι και μη), όταν ανακύπτει ένα σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα. Και δε συνειδητοποιούμε πως με αυτόν τον τρόπο χωρίζοντας την Εκκλησία σε «επίσημη και ανεπίσημη», σε «διοικούσα και ποιμενομένη», διαπράττουμε το ατόπημα που αναφέρθηκε στην αρχή: αντιμετωπίζουμε την Εκκλησία,

την τοποθετούμε απέναντί μας και την εξισώνουμε με θεσμούς, οργανώσεις, συλλόγους, ενώσεις και άλλους κοινωνικούς φορείς. Και χάνουμε έτσι τη δυνατότητα να την αισθανθούμε σαν κάτι βαθύτατα δικό μας, που μας πληροί και μας γεμίζει – διαμορφώνει τη ζωή μας και μορφώνει τη συνείδησή μας κατά τέτοιο τρόπο, που κάθε κίνηση, κάθε λόγος και πράξη, κάθε ασυναίσθητο

*Ζωντανή ή
νεκρή
η Εκκλησία
στην Ελλάδα
σήμερα;*

βλέμμα, να ορίζει μια διαφορετική στάση ζωής, αυτή που ο εν Χριστώ βίος γεννά στις ψυχές.

Σήμερα δυστυχώς, έχουμε όλοι φροντίσει να τοποθετήσουμε την Εκκλησία κάπου έξω από εμάς. Όχι, Εκκλησία δεν είμαστε εμείς, έτσι νομίζουμε. Έχουμε μετατρέψει την πίστη μας σε συμπλεγματική ιδεοληψία φανατικών (πολλές φορές) οπαδών, οχυρωμένων πίσω από ιδεολογικά παραπήγματα και στερημένων από κάθε γεύση εκκλησιαστικής εμπειρίας. Όποιος λόγος γίνεται για τη δροσιά και τη ζωντάνια που ξεχειλίζει από το Σώμα και το Αίμα του κυριακάτικου μυστηρίου, χαρακτηρίζεται ρομαντικός – μη ρεαλιστικός. Αυτό που αναμένουμε είναι ένας αφελής κοινωνικός ακτιβισμός από κάποια «επίσημη Εκκλησία». Και φυσικά ούτε ίχνος συναίσθησης του βάρους της προσωπικής μας ευθύνης για την εικόνα της Εκκλησίας δεν επισκιάζει την επαναπαυμένη μας συνείδηση.

Έχουμε φροντίσει να ευθυγραμμιστούμε απόλυτα με το πνεύμα που απορρέει από το χαρακτηρισμό της Εκκλησίας από το Σύναγμα: «επικρατούσα θρησκεία». Κι έτσι, είμαστε ήσυχοι. Κανένας λόγος θορύβησης: η θρησκεία μας επικρατεί. «Η θρησκεία μας» λέμε, και μοιάζει να τη φανταζόμαστε κάτι σαν το κόμμα ή, ακόμα χειρότερα, σαν την ποδοσφαιρική ομάδα που υποστηρίζουμε.

Όμως, θαρρώ πως πρέπει να αρχίσει να γίνεται κατανόηση: «επικρατούσα θρησκεία», είναι ένας χαρακτηρισμός στην Εκκλησία – ίσως νομικά απαραίτητος – που ικανοποιεί όμως μονάχα «εξασφαλισμένους», «καλοβουλευμένους» πιστούς. Η Εκκλησία, δηλαδή η πορεία των εν Χριστώ πιστών, ποτέ δεν επικρατεί. Οι χριστιανοί πάντα αισθάνονται να επικρατούνται από τη φλόγα του Καλλίμορφου Παντοκράτορα των καρδιών. Η αλήθεια δεν εμφωλεύει στην εξασφάλιση της «θρησκείας», αλλά στην κλήση της Εκκλησίας, κλήση αγάπης και υποταγής στο μυστήριο του Σώματος και του Αίματος. Κι η αγιότητα δεν σχετίζεται με την παραίσθηση της θρησκευτικής επικράτησης ούτε με τις εκσυγχρονιστικές μεταρρυθμίσεις της Εκκλησίας. Η αγιότητα αναζητείται με αγωνία μέσα από τον προσωπικό αγώνα της άσκησης και της προσευχής, από το αδιάλειπτο πάλαισμα της καρδιακής νήψης.

Αν κάτι πεθαίνει στο χώρο της Εκκλησίας, τότε αυτό δεν είναι η ίδια η Εκκλησία, αλλά ο τρόπος που την αντιμετωπίζουμε και η νοοτροπία μας. Δεν είναι η ίδια

η Εκκλησία που παρακμάζει, μα τα ψιμύθια της ακμής, της δόξης επικράτησής της, είναι εκείνα που καταρρέουν. Και σε τελική ανάλυση, θα πρέπει να μας χαροποιεί ο θάνατος αυτής της εικόνας. Κι αυτό, γιατί ίσως, μέσα από αυτό το θάνατο να αναδυθεί μια καθαρή και γνήσια αναζήτηση του Νυμφίου, μια πλέρια ζήτηση της αλήθειας Του στον προσωπικό αγιασμό και την προσωπική σχέση με το Σώμα του Σωτήρα. Μια σχέση που γίνεται συνέργια και συνεργασία στον εξαγιασμό του περιβάλλοντός μας κόσμου, της φύσης και των γύρω μας ανθρώπων. Γιατί ο καθένας μας, όπως φωτίζεται στην Μυσταγωγία του αγίου Μαξίμου του Ομολογητού, είναι «Εκκλησία μυστική», που ξεκινά από την ύλη, το σώμα και με την άσκηση των αρετών υψώνει αυτή την ύλη, αυτό το σώμα στη μυστική θεολογία, στη σιωπηλή θεωρία των υπεραισθητών. Αυτή η σιωπηλή θεωρία γίνεται χάρις και ευλογία – μύρο εύοσμο που δωρίζεται στον κόσμο, στους γύρω ανθρώπους για να πιστοποιεί τη ζωντάνια της Εκκλησίας. Η απτή αυτή πιστοποίηση δεν υπόκειται σε αξιολογήσεις ακμής ή παρακμής. Η Εκκλησία, η όντως Εκκλησία, δεν ακμάζει ή

Η Εκκλησία δεν είναι ούτε ιδεολογία ούτε σύστημα. Ο Χριστός δεν ήρθε στη γη για να αφήσει μια διδασκαλία ή μια φιλοσοφία. Ήρθε για να αφήσει το Σώμα και το Αίμα Του, να χαρίσει το Πνεύμα το Άγιο, κι έτσι, όποιος ζει στην Εκκλησία, όχι απλώς να Τον γνωρίζει, αλλά να ζει «εν Αυτώ». Γι' αυτό ο Θεός προηγείται σε όσα λέμε και σκεφτόμαστε.

παρακμάζει, αλλά σώζει.

Οι στυλίες άγιοι είναι η απόδειξη όλων αυτών. Τίποτα δεν δίδασκαν, τίποτα δεν αναζητούσαν να εκσυγχρονίσουν. Τη μυστική Εκκλησία είχαν εντός τους φωτισμένη και χιλιάδες κόσμου συνέρρεε στα ασκητήριά τους, μόνο και μόνο για να αισθανθούν την ευλογία της χαριτωμένης τους ύπαρξης...

Τα λόγια δεν αρκούν, δεν ικανοποιούν, δεν πιστοποιούν αλήθειες. Ίσως μόνο να υποψιάζουν για κάτι μακρινό και δύσκολα ψηλαφητό. Σίγουρα πάντως τα λόγια δίνουν την αίσθηση πως μιλώντας για την Εκκλησία, μιλάς για τις φλέβες της ζωής που πυρώνουν την ύπαρξη με αίμα ζέον. Και το αίμα της ζωής δε χωρά στις φτωχές γραμμές των άρθρων...

Επιμέλεια:
Βασίλης Αργυριάδης
Φοιτητής Θεολογίας

Παρεμβολή, τ. 55 (2000)

Να 'τανε, λέει, μια καλύβα στο βουνό, μια πέτρινη φωλιά ντυμένη μέσα ξύλο, ζεστή, φιλόξενη αγκαλιά, κι εσύ, λέει, εκεί μονάχος, ξεχασμένος. Γύρω σου δάσος πυκνό, βελανιδιές και οξυές, με φύλλα κίτρινα και κοκκινωπά στα μέσα του Οκτώβρη, να τα περνά το πρώτο χρυσό αυγινό φως, και να φαντάζουν αγγέλων παλάμες υψωμένες σε προσευχή. Ν' απλώνονται οι πρώτες ακτίδες και να σπαθίζουν την αχλύ που τυλίγει τους σιωπηλούς κορμούς, κι η γη στρωμένη βρύα ν' ακνίζει όλη – να 'χει βρέξει τη νύχτα και να ξυπνά ο κόσμος φρεσκοπλυμένος.

Και 'συ, να σηκώνεσαι από ύπνο ήσυχο, γλυκό, και να βάζεις βαθιά μετάνοια στον Κύριο και Δημιουργό, και να κινάς τη μέρα με τα κοτσύφια να σε καθημερίζουν. Να κινάς και να γυρίζεις στη μουσκεμένη φθινοπωριάτικη φύση, σαν λύγκας που γυρεύει το ταίρι του, με τα πόδια σου να βυθίζονται στο μαλακό υγρό χαλί και τα μαλλιά σου να τα χτενίζουν τα χαμηλότερα κλαριά των δέντρων. Και να σωμαίνεις, και ν' αφουγκράζεσαι τον κάθε ήχο, το κάθε σφύριγμα, το κάθε βήμα, την καθημιά ανάσα, του καθενός κυττάρου το κρυφό τραγούδι, τη συμφωνία την μυστική των ζωντανών που υμνούν ανέμελα τον Θεό τους και Θεό

σου... Να το νιώθεις πιο αληθινά, πως κάθε φύλλου πέσιμο είναι ένα θαύμα, πως κάθε κίνηση, κάθε μορφή και χρώμα και μια παραβολή του Ουρανού. Κι ο σκίουρος, και ο λαγός, και το ζαρκάδι να 'ρχονται κοντά σου, κι εσύ –ίδιος Αδάμ– να τα αγγίζεις δίχως φόβο μήπως τρομάξουν και φύγουν, γιατί το ξέρεις, σε γνωρίζουν, είσαι δικός τους και δε φοβούνται. Και να περνούν απλά και ήσυχα και όμορφα και ξέγνοιαστα οι ώρες της ημέρας, και πάλι να γυρνάς το δειλινό στη φωλιά σου, την πέτρινη καλύβα σου. Να περιμένεις ως να νυχτώσει, μήπως φανεί ένα δειλινό στο ξέφωτο μπροστά η Εύα σου. Να καρτεράς, ένα ευλογημένο δειλινό, ν' αφουγκραστείς στη γη και μέσα σου τη βήματα του Θεού σου...

Κι έπειτα ν' ανάβεις το τζάκι σου, και να δειπνείς γαλήνια με την τροφή του δάσους, τα μανιτάρια και τα χόρτα και τα κάστανα και τα καρύδια. Και να τελειώνεις τη μέρα με βαθιά μετάνοια στον Κύριο –όμοια όπως την άρχισες. Να παραδίνεσαι σ' έναν ύπνο ήσυχο, γλυκό, γεμάτο αγγέλων παρουσίες, με μόνο άκουσμα το τρίξιμο των ξύλων στη φωτιά και την απόκοσμη φωνή του νυχτοκόρακα. Να 'σουν λέει...

Τώρα είσαι στριμωγμένος στο διαμέρισμα 32, στον 3ο όροφο, γύρω μπετό και 'συ στη μέση σαν βαρυποινίτης. Και γύρω δάσος οι κολώνες και οι κεραίες, κι ο ήλιος ο άρρωστος, χλωμός, φυματικός –σαν τα παιδάκια που μεγαλώνουν δίπλα στις φάμπρικες, σαν τη ματιά την κίτρινη του φυλάργυρου. Φως λιγοστό, παγερό, παίζει κρυφτό στους τιμεντένιους όγκους –σαν τα παιδάκια στα νεκροταφεία λαμαρίνων, σαν τη φευγαλέα ανθρωπιά στις ψυχές μας. Δρόμοι με γλίτσα και στο πλάι φυτά ευνοουχισμένα από την κάπνα, σιωπή που σπάει τ' αυτή και θόρυβοι από μηχανές και γεγονότα, βίοι παράλληλοι κι ασύμβατοι μυριάδων ανθρώπων, και απουσία απόλυτη, ερημιά απaráκλητη από ζωή. Όλα ρολόι κουρδισμένα, γυαλισμένα, πλαστικά και η καρδιά σου ξέμπαρκε, εξόριστη, μάταια να ψάχνει μια αγκαλιά για ν' ακουμπήσει –παντού παραμονεύει μιας γραβάτας η θηλιά, να στραγγαλίζει ό,τι έχει μείνει από στοργή και ζεστασιά και καλοσύνη.

Να 'σουν λέει... Να 'τανε λέει η ψυχή σου μια φωλιά, ζεστή καλύβα μες το δάσος. Να καταφύγει ο Κύριός σου ο αποδιωγμένος, ο πνιγμένος στην ορφάνια και την φτώχεια και την πείνα των παιδιών του. Να καταφύγει ο Κύριός σου να σωθεί απ' τις πλημμύρες δακρύων και αιμάτων και λυγμών αεικινήτων. Να καταφύγει να σωθεί από λογής – λογής φυλακές, γεμάτες ψυχές –αθώες ή ένοχες, ποια η διαφορά–, και να μην ήταν προπαντός η δική σου η ψυχή μια φυλακή. Να καταφύγει ο Κύριός σου, να σωθεί από τους πλούσιους που κλέβουν των φτωχών τον κόπο, απ' τους μεγάλους που κλέβουν των μικρών την ελπίδα, απ' τα αδιέξοδα που κλέβουν κάθε λευτεριάς και κάθε λύτρωσης την απαντοχή. **Να 'τανε, λέει στον κόσμο τούτο τον δαιμονισμένο, η καρδιά σου μια ζεστή φωλιά του δάσους, για τον Δημιουργό και μεγάλο εξόριστο, τον Κύριό σου τον Αγαπημένο, τον Θεό σου...**

Επιμέλεια:
Π.Ν.

Παρεμβολή, τ. 29 (1994)

Οὐκ εἰμί ἄξιος...

Ιερός Ναός Αγίας Βαρβάρας, ώρα 9.30 π.μ., Ημέρα Κυρίου, ο παπά-Αντώνης διαβάζει τις ευχές του Ιωάννη του Χρυσοστόμου και οι μαύρες σκέψεις δεν μ' αφήνουν σε ησυχία. Στον Ναό αυτό, την ώρα ετούτη είμαι ο μόνο νεώτερος των 40 ετών. Από τους 5-6 κάτω των 50 ετών, από τους 20-25 κάτω των 60. Ο πειρασμός οδηγεί την φαντασία μου στο μέλλον, 20, 30 χρόνια μετά: Στον ναό αυτό δεν λειτουργούν τώρα πια. Στην κοντινότερη ενορία ο ιερέας διαβάζει το μνημόσυνο «υπέρ Αντωνίου ιερέως». Μόνος, μονότατος συμπληρώνω το «Αμήν». Όμοια και στις άλλες ενορίες. Και στην Μητρόπολη ο Δεσπότης επιφωνεί με στόμφο και μεγαλοπρέπεια, σ' ακατανόητη γλώσσα, το κήρυγμα της Κυριακής του Ασώτου – το ίδιο που είχε εκφωνήσει και πέρυσι, και πρόπερσι. Και από τους λιγοστούς ασπρομάλληδες που το ακούν **κανείς δεν καταλαβαίνει μα κανείς δεν ρωτάει, όπως και πέρυσι και πρόπερσι...**

Η παραπάνω προοπτική είναι αναμφίβολα ένας εφιάλης. Πόσο πολύ ωστόσο απέχει από την πραγματικότητα; **Η Θεία Λειτουργία είναι πρωταρχικά ένα Δείπνο.**

Έτσι άλλωστε ξεκίνησε και η τέλεσή της στην Αρχαία Εκκλησία! [...] και κύριο σκοπό την **συμμετοχή σ' ένα τραπέζι όπου προσφερόμενος ήταν ο Χριστός**. «Έτρωγαν» κι «έπιναν» τον Χριστό, χόρταιναν και μεθούσαν από την Χάρη οι πιστοί. Ήταν το πανηγύρι, η γιορτή της Εκκλησίας, **το χαρούμενο συμπόσιο της Ανάστασης**. Και φυσικά, όπου χαρά και τραγούδι – έτσι βρήκαν θέση και οι ύμνοι, τραγούδια για τον Χριστό και την Ανάστασή Του, για την ζωή Του, για την μητέρα Του, για τους αγίους Του. Η προσευχή – απλή, αβίαστη, όπως μιλά το παιδί στον πατέρα – και τ' αναγνώσματα, η κοινή ακρόαση του Λόγου, συμπλήρωναν την Αναστάσιμη πανδαισία. Απλά, ουσιαστικά, στην καθημερινή πρακτική και γλώσσα, οι πιστοί

«Στοχασμοί και Στεναγμοί της Κυριακής»

βίωναν το μυστήριο της σωτηρίας τους στην ενότητα του Σώματος και του Αίματος του Χριστού.

Στην εποχή μας τι συμβαίνει; Είναι αλήθεια ότι **η λειτουργική ζωή χάνει το νόημά της κι ο Λαός τους Θεού λιμοκτονεί πνευματικά**. Η Θεία Λειτουργία, το πανηγύρι της Εκκλησίας, έγινε μια «τελετή», μια ακολουθία γεμάτη αυστηρότητα και επισημότητα, ο Αμνός

σπρώχνεται ανάμεσα σε βαριά χρυσοποίκιλτα άμφια και βυζαντινοπρεπείς ή ευρωπαϊζουσες οίμογες και κορώνες. Οι λειτουργοί μεταλλάχθηκαν σε «παπάδες», ιερατείο απόμακρο, άνθρωπου αλλώτικοι και παράξενοι, **ξεχωριστοί όχι γι' αυτό που είναι, αλλά γι' αυτό που φαίνονται**. Και ποιοι είναι αυτοί οι λειτουργοί; Όταν θεωρείται **ντροπή και συμφορά** για μια οικογένεια – χριστιανική κατά τα άλλα – να γίνει ο γιος της «παπάς»,

όταν οι ιεροσπουδαστές είναι κατά την πλειοψηφία τους άσχετοι με την αποστολή τους, όταν σχεδόν η **Θεολογία** ανατίθεται σε αθέους, τότε τι να περιμένει κανείς; Ποιοι θα 'ναι εκείνοι που θα μεταδώσουν στον λαό την φλόγα τους και θα την ποιμάνουν;

Η Λειτουργία, το πανηγύρι της Εκκλησίας, έχει γίνει θέαμα και ακρόαμα. **Οι πιστοί από συνδαιτημένες κατάντησαν απλοί θαμώνες**, αρκούμενοι στο κερί και στο αντίδωρο. Εισπνέουν τους τύπους, εκπνέουν αδιαφορία και αποπνέουν οσμή κενότητας. Προχωρημένης ηλικίας οι περισσότεροι, **πάνε ν' «ακούσουν» την λειτουργία** που δεν καταλαβαίνουν, το κήρυγμα που δεν τους αγγίζει, και φυσικά να επιπλήξουν τον έφηβο μπροστά τους επειδή φοράει "adidas" μέσα στον Ναό. Και πώς να καταλάβουν την Λειτουργία αφού γίνεται σε μια γλώσσα άλλη από αυτή που μιλάνε; Και πώς να τους αγγίξει το κήρυγμα παρεμβαλλόμενο πριν απ' την Θεία Κοινωνία – σα να 'ταν αυτό το σημαντικότερο – ακόμη πιο ακατανόητο και ασυνάρτητο; Και πώς να νιώσουν αυτόν τον έφηβο που νιώθει το περιβάλλον εχθρικό, πώς να συνειδητοποιήσουν ότι το πρόβλημα δεν είναι τα "adidas", **δεν είναι ο τύπος, αλλά η ουσία, δεν είναι η «τελετή» αλλά ό Άρτος και ο Οίνος;** Και το θέαμα συμπληρώνεται με περιφορά δίσκου μετά τον καθαγιασμό των Τιμίων Δώρων – **δείγμα και αυτό περιφρόνησης και αναισθησίας** -, τα «τεριρέμ», το ταχύτατο μουρμούρισμα των ευχών, γιατί έχουμε και μνημόσυνο... Το χειρότερο όλων:

Οι περισσότεροι κοινωνούν τα άχραντα Μυστήρια δύο ή τρεις φορές τον χρόνο – για το «καλό» - χωρίς συχνά συναίσθηση και κανείς δεν διαμαρτύρεται γι αυτό. **Ο Χριστός αγνοείται**, κεντρικός σκοπός τώρα έγινε το «κτύπημα της κάρτας», το «θρησκευτικό καθήκον» κι από κοντά η ψυχολογία με τις κόντρες στα ψαλτήρια, η αισθητική ή ό,τι άλλο. Η Θεία Λειτουργία ατονεί θυμίζοντας το λόγο «όταν ψυγήςεται η αγάπη των πολλών». Οι πιστοί από «λέοντες πυρ πνέοντες» γίνονται οι αποταβινωμένοι πνευματικά αστοί, που καταπίνουν κάθε Πάσχα και Χριστούγεννα αναβράζοντα δισκία συμπυκνωμένου θρησκευτικού συναισθήματος και υποκατάστατα ορθόδοξης συνείδησης – νεορθόδοξα δεκανίκια, μακριά από κομποσκίνια κι αγιορείτικο λιβάνι... Η ουσία, η γιορτή κι η χαρά ασφυκτιούν τυλιγμένες στην γραβάτα της επιστημότητας και της μεγαλοπρέπειας. **Οι νέοι στην πλειοψηφία τους απωθούνται από την Λατρεία**. Κι αν κάποιες οάσεις που υπάρχουν εξακολουθούν να μαγνητίζουν, αυτές είναι περιορισμένες περιπτώσεις,

εξαιρέσεις που επιβεβαιώνουν τον κανόνα. Εκεί δε όπου η εικόνα είναι τραγική είναι στη ατελείωτη πνευματική έρημο της ελληνικής επαρχίας, στις κωμοπόλεις και τα χωριά, όπου ο Χριστός μένει για πολλές Κυριακές μόνος στο Δισκοπότηρο κι οι πιστοί ήσυχoi με την συνείδησή τους ή με την ασυνείδησή τους, μασούν το αντίδωρο της ανουσιότητας. Και τι φταίνε εκείνοι; Πού ν' ακούσουν, πού να μάθουν, ποιος να τους πληροφορήσει;

Ο Λαός του Θεού χάνεται, πορεύεται **προς τον Χριστό, αλλά χωρίς τον Χριστό**, ζει την αντίφαση σ' όλο της το μεγαλείο. Ανάγκη επιτακτική **το ξύπνημα, ο συναγερμός, η επανάσταση**. Ανάγκη επιτακτική η συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας, για **επιστροφή στις ρίζες, στην απλότητα της αρχαίας Εκκλησίας**, για επιστροφή

συνάμα στο μέλλον. Ανάγκη επιτακτική να ξαναμάθουμε να μιλάμε στον Θεό με τα απλά καθημερινά μας λόγια, με την γλώσσα που όλοι καταλαβαίνουμε. Οφείλουμε πριν να 'ναι πια αργά να ξαναβάλουμε στο κέντρο της ζωής μας την **Αγία Τράπεζα** και να κυκλώσουμε γυμνοί από κάθε καθωπρεπισμό τον ανούσιο τύπο. Οφείλουμε ν' ανανεώσουμε και να ζωντανέψουμε την **ευχαριστιακή διάσταση της ζωής της Εκκλησίας**, της ζωής μας. Πότε και πώς θα γίνει αυτό; Ας είναι όλων μας καθημερινή έγνοια η προσευχή και ο Θεός θα δώσει...

Επιμέλεια:
Μανώλης Παντερής,
Βιολόγος

Παρεμβολή τ. 12 (1991)

Συντήρηση ή Αλήθεια;

Παίρνω αφορμή από το μικρό αφιέρωμα της Παρεμβολής στη γλώσσα της λατρείας για να εκφράσω ορισμένες σκέψεις σχετικά με το κύριο ζήτημα της ανανέωσης στο χώρο της Εκκλησίας.

Νομίζω ότι όλοι αντιλαμβανόμαστε πως η ίδια η αλήθεια μπορεί να εκφραστεί με διαφορετικούς τρόπους. Ανάλογα με την εποχή, τον άνθρωπο, το λαό, τις ανάγκες κ.λπ. διαμορφώνεται ο ιδιαίτερος εκείνος τρόπος διά του οποίου η αιώνια και αναλλοίωτη αλήθεια του Ευαγγελίου «σαρκώνεται» με σκοπό να συμβάλλει όσο το δυνατό αποφασιστικότερα στη σωτηρία των ανθρώπων. Πράγματι, η Εκκλησία στο διάβα των αιώνων, καθώς προσεγγίζει διαφορετικούς λαούς, και εποχές, προσαρμόζε τις ανάγκες και τα δεδομένα τους, τους τρόπους εκφοράς της αλήθειας της αποσκοπώντας στη σωτηρία των ανθρώπων.

Επίσης δε δίσταζε να αντιμετωπίσει τα νέα προβλήματα που εμφανίζονταν κάθε φορά, με αίσθημα ευθύνης για τους ανθρώπους που ταλανίζονταν εξαιτίας τους.

Η Εκκλησία δεν είναι συντηρητική.

Τι είναι όμως ο συντηρητισμός;

Πολύ απλά, δύο πράγματα: πρώτον η εμμονή στις απολυτοποιημένες μορφές έκφρασης (στη «γραμμή») με τις οποίες η αλήθεια διατυπώθηκε στο παρελθόν και δεύτερον η άρνηση ουσιαστικής αντιμετώπισης νέων προβλημάτων. Η ρομαντική και συναισθηματική προσκόλληση στο παλιό, ο φόβος, η απιστία, η ευθυνοφοβία, η κακώς εννοούμενη ταπεινωση, ο εφησυχασμός, η αδυναμία διάκρισης γράμματος και πνεύματος, η άγνοια κ.λπ. είναι συνήθως γνωρίσματα των συντηρητικών ανθρώπων που δυστυχώς, πλεονάζουν σήμερα στον εκκλησιαστικό χώρο, μπλοκάροντας συχνά τις όποιες προσπάθειες υγιών μεταρρυθμίσεων. Η θεολογία, η λατρεία, η εκκλησιαστική διοίκηση, η εκκλησιαστική τέχνη κ.λπ. καθλώνονται στα πρότυπα του παρελθόντος και αρνούνται πεισματικά οποιαδήποτε μετακίνηση.

Όσον δε αφορά στα νέα προβλήματα που εμφανίζονται, ή επιμένουμε να τα αγνοούμε, ή τα αντιμετωπίζουμε συνήθως αναφέροντας περίπου άσχετες φράσεις ή πρακτικές του παρελθόντος.

Εάν δεν παλέψουμε σκληρά ώστε να αντιμετωπιστεί ο συντηρητισμός που λίγο πολύ χαρακτηρίζει, συνειδητά ή ασυνειδητά, τους περισσότερους από εμάς, τότε η επί τα βελτίω εξέλιξη της εκκλησιαστικής πραγματικότητας θα δυσχεραίνεται.

Το χάσμα μεταξύ Εκκλησίας και σύγχρονου ανθρώπου θα διευρύνεται όλο και περισσότερο, η ιεραποστολή, δηλαδή η εντελέχεια, ο σκοπός της Εκκλησίας, θα σκαλώνει ανησυχητικά στο ήδη ορατό δεδομένο ότι η Εκκλησία μιλά στον κόσμο σε γλώσσα ακατανόητη ή, έστω, όχι εντελώς κατανοητή.

Μήπως αυτό άραγε δε γίνεται σήμερα με τη γλώσσα της λατρείας. Η εκκλησιαστική κοινότητα σήμερα «προσεύχεται» χωρίς τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, να καταλαβαίνει τι λέει (ποιοι και πόσοι άραγε ξέρουν τι σημαίνει αντιλαβού, σα, παραθώμεθα, είκαθε, Άρουρα, πόκος κ.λπ.), πράγμα το οποίο δημιουργεί τεράστια προβλήματα, κι εμείς δεν τολμάμε ψύχραιμα να δούμε (τουλάχιστον!) το πρόβλημα και να συζητήσουμε ρεαλιστικούς τρόπους αντιμετώπισης του, επειδή ταυτίζουμε ενίοτε την πιστότητά μας στην παράδοση της Εκκλησίας με την αμετακίνητη εμμονή στη διατήρηση ενός

αρχαίου γλωσσικού τύπου, τον οποίο χαρακτηρίζουμε ιερά κ.λπ, οπότε το μέγεθος της σύγχυσης αποδεικνύεται τεράστιο.

Η συντηρητική νοοτροπία άλλωστε ήταν αυτή που οδήγησε τους λεγόμενους παλαιοημερολογίτες στο σχίσμα (ναι! Και στο σχίσμα ακόμα!) όταν η Εκκλησία μας έκανε μια εντελώς επουσιώδη και καθόλα ανώδυνη υιοθέτηση του νέου δεδομένου ημερολογίου για να ξεφύγει χρονολογικά από το Μεσαίωνα. Οι παλαιοημερολογίτες είναι, ως γνωστόν, αυτοί που μιλούν ακατάπαυστα για Πατέρες και παράδοση αγνοώντας ότι διέπραξαν με το σχίσμα τους την πλέον αντιπαραδοσιακή πράξη.

Δεν λείπουν όμως και σήμερα οι απειλές, σιωπηρές ίσως αλλά εύγλωττες για αντίστοιχες αντιδράσεις ενάντια σε όποια γνήσια μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία διανοηθεί να πάρει η Εκκλησία μας. Η συντηρητική αγκύλωση καθλώνει το σύνολο σχεδόν του εκκλησιαστικού οργανισμού σε μια όλο και πιο ανησυχητική αναπηρία. Η νεοπατερική σύνθεση για την οποία μίλησε ο μακαριστός π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, δηλαδή η προσαρμογή της Ευαγγελικής και πατερικής αλήθειας στο σήμερα ως απάντηση στα προβλήματα της σύγχρονης εποχής, διατυπωμένη στη γλώσσα της σύγχρονης εποχής που λαμβάνει υπόψιν της τον άνθρωπο της σύγχρονης εποχής δεν έχει γίνει επαρκώς συνειδητή από το εκκλησιαστικό σώμα.

Πολλοί εξάλλου αντιτάσσουν ότι η «μετάφραση» της Ευαγγελικής αλήθειας στη σύγχρονη γλώσσα, η προσπάθεια αντιμετώπισης νέων προβλημάτων καθώς και η βελτίωση ορισμένων πραγμάτων που σχετίζονται με τη ζωή της Εκκλησίας ενέχουν κινδύνους, μας εμπλέκουν, λένε, σε περιπέτειες που δεν ξέρουμε πού θα μας οδηγήσουν. Και προτιμούν τον εφησυχασμό και την απραξία.

Νομίζω όμως, ότι η ενέργεια αυτή θυμίζει το δούλο που έκρυψε το ταλάντο από φόβο. Ίσως κι εμείς προτιμάμε τη σιγουριά του θησαυρού που θάψαμε στα βάθη του ιστορικού παρελθόντος από τη «διακινδύνευση» της εν Χριστώ διαμόρφωσης του ιστορικού μέλλοντος. Ίσως δεν πιστεύουμε αρκετά στην πρόνοια και την αγάπη του Θεού που ευλογεί κάθε γνήσια πρόθεση και προσπάθεια και τρέφει το λαό του με τα πέντε ψωμιά και τα δύο ψάρια της τολμηρής και υπεύθυνης προσωπικής προσφοράς. Ξεχνούμε ίσως ότι «Χριστός χθες και σήμερα ο αυτόν και εις τους αιώνες» και δίνουμε την εντύπωση ότι μερικές φορές εμπιστευόμαστε το παρελθόν περισσότερο απ' ότι το Θεό μας.

Ας τον παρακαλέσουμε να μας χαρίσει αρετή και σύνεση και ας πάρουμε επιτέλους την υπόθεση της πίστης μας περισσότερο στα σοβαρά.

Σ' αυτή την προσπάθεια για την βαθύτερη συνειδητοποίηση και την ορθότερη ποιμαντική έκφρασης της πίστης μας το νεανικό περιοδικό Παρεμβολή, μπορεί και οφείλει να συμβάλει.

Με αγάπη και σεβασμό,

Επιμέλεια:
Δημήτρης Μπαθρέλος

Παρεμβολή τ. 31 (1995)

Είναι η πληροφορική –όπως την ψηλαφούμε, μέσα από τις αληθινά τεράστιες δυνατότητές της– σύμμαχος ή ύπουλος εχθρός του ανθρώπου, στην προσπάθειά το να διαμορφώσει ανώτερο βιοτικό επίπεδο στις σύγχρονες κοινωνίες;

Η απάντηση δεν είναι εύκολη ή καλύτερα δεν πρέπει να είναι. Οι απλουστευμένες εκτιμήσεις είναι προ πολλού ανεπαρκείς, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την αξιολόγηση θεμάτων με ειδική βαρύτητα και ευαίσθητες ισορροπίες...

Ας ξεκινήσουμε με το αφετηριακό αξίωμα ότι η Τεχνολογία δεν μπορεί να είναι απορριπτέα, όσο κι αν τα γιγαντιαία βήματα εξέλιξής της μας προκαλούν δέος, συχνά και ανησυχία. Το κλασσικό παράδειγμα του μαχαιριού με τη διπλή χρήση –στα χέρια του χειρουργού και του δολοφόνου- καταδεικνύει τη χρηστικότητα της Επιστήμης σε συνάρτηση με τον ανθρώπινο παράγοντα και εισάγει στον «ψυχρό» κόσμο της λογικής την παράμετρο ηθική. Σχήμα οξύμωρο; Όχι και τόσο. Η εμπειρική πρακτική

σαφώς αποδεικνύει ότι η αρχαία πλατωνική ρήση «πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται», παραμένει τραγικά επίκαιρη και επιβεβαιώνει καθημερινά τις λανθασμένες επιλογές και πρακτικές του ανθρώπου.

Ας φανταστούμε το άμεσο μέλλον, όπου όλες οι εφαρμογές της Πληροφορικής που είδαμε στα προηγούμενα άρθρα θα εφαρμόζονται σε ευρύτατη κλίμακα: Σαν άτομο έχω τον προσωπικό μου υπολογιστή. Είναι το μέσον επικοινωνίας μου με τον έξω κόσμο. Έχει έναν κωδικό αριθμό που μόνο εγώ – ο χρήστης του- τον γνωρίζω, όπως και η αστυνομική μου ταυτότητα. Τα πάντα μπορώ να τα κάνω από απόσταση. Μπορώ να σπουδάσω χωρίς να πάω στο Πανεπιστήμιο, να διαβάσω χωρίς να πάω στο αναγνωστήριο, να ακούσω ειδήσεις με πρόσβαση σε τράπεζες δεδομένων και πληροφοριών. Ακόμη και ιατρική θεραπεία θα ακολουθώ χωρίς να με δει γιατρός!

Αν κατηγορούμε την τηλεόραση για αποξένωση και

ερμητικό κλείσιμο στον εαυτό μας, πόσες φορές θα καταδικάζαμε τη σύγχρονη Πληροφορική για τη δική μας καταδίκη σε αυτάρκειες, ενημερωμένους και «υγιείς» (παντοιοτρόπως) πολίτες, στεγανοποιημένους σε ασφυκτικές φυλακές με πρώτη την ειρική του Εγώ; Αν η τηλεόραση από κοινωνία συνομιλούντων μάς έκανε τηλεκοινωνία παθητικών δεκτών με δικαίωμα μόνο στην όραση, όχι

όμως στην ομιλία, τον λόγο, και σταδιακά ούτε στη σκέψη και το όραμα, τότε η Πληροφορική θα μας κάνει τερματικά (ταυτισμένα με τις μηχανές μας) μιας θαυμαστής Πληροφορίας για όλους και για όλα πλην ενός: του Εαυτού μας!

Αυτό όμως που μας λείπει σήμερα είναι η γνώση για τον άνθρωπο, η στοιχειώδης αυτογνωσία. «Εύκολοι γάρ ἔσμεν γνῶναι οὐρανὸν μᾶλλον ἢ ἑαυτούς», λέει ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης¹. Και «ουρανός» σήμερα είναι η συμπαντική ποικιλότητα, η ατελείωτη πολυπραγμοσύνη που ξεχνά ότι η γνώση μας για τον κόσμο εξυπηρετεί ουσιαστικά την γνωριμία με τον εαυτό μας και τη ζωή, μια ζωή που όλο θα γλιστράει από τα χέρια μας σαν το χέλι, ως αναλώσιμο του «γεμάτου» χρόνου μας και βορά στην ενημερωμένη και καταρτισμένη συνείδηση μας. Λησμονούμε, οι δύστυχοι, ότι χωρίς ένταξη στο σώμα, στην Εκκλησία, στην κοινότητα, στη σχέση με τον πλησίον δεν μπορούμε να βρούμε τον εαυτό μας...

Οι τεχνοκράτες προβάλλουν το δίλημμα: Κόντρα στην Επιστήμη λοιπόν («Πληροφορική»). Γνωρίζουμε ότι το μέρος συμπληρώνει το όλον και οι επιμέρους επιστήμες έχοντας μέρος της αλήθειας συγκλίνουν στη μία αλήθεια αλληλοσυμπληρούμενες και όχι αντικρουόμενες. Η σύγχρονη Ιατρική έρχεται να επιβεβαιώσει τις πρακτικές του Ιπποκράτη και του Ασκληπιού και μιλά για θεραπευτική

αγωγή του όλου ανθρώπου (σώμα και ψυχή) και στοχεύει στον ενιαίο άνθρωπο, αχρηστεύοντας το ατού της τηλεϊατρικής. Η Παιδαγωγική Ψυχολογία έχει ως δόγμα την ευρύτερη προσέγγιση του μαθητή που αρνείται να τοποθετήσει την εκπαιδευτική διαδικασία στο έσχατο σημείο της ξερής παράθεσης γνώσεων, μιας γυμνής από προσωπικά στοιχεία εγκυκλοπαιδικής απομνημόνευσης. Ας το κάνουμε πιο συγκεκριμένο: Ποιος γονιός θα ανέθετε σε μια δισκέτα εκπαιδευτικού προγράμματος τη μόρφωση του παιδιού του;

Το δίλημμα γίνεται πιο ισχυρό όταν θελήσουμε να διερευνήσουμε ποιος και σύμφωνα με ποιον κανόνα δεοντολογίας θα ελέγχει τι πληροφορίες και τα κέντρα εκπόρευσης τους. Αν κρίνουμε με βάση τις ισχύουσες (ανενεργές) διατάξεις στη χώρα μας για την τηλεόραση (σχεδόν ανύπαρκτο το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο, παράβιαση κανόνων Ευρωπαϊκής κοινότητας για διαφημίσεις κ.λπ.) τα πράγματα διαγράφονται νεφελώδη.

Ίσως σε αυτήν την περίπτωση η κατάσταση να γίνει ανεξέλεγκτη και λίγοι επιτρέπει να συγκεντρώσουν εξουσίες που θα τους καθιστούν επικίνδυνους για το κοινό καλό. Ολέθρια φαντασίωση που μοιάζει με τις προβλέψεις κάποιων για το ηλεκτρονικό φακέλωμα και ολοκληρωτικές, ανελεύθερες πρακτικές.

Η μετάβαση από την προ- στη μετά-βιομηχανική κοινωνία υπήρξε γεμάτη φοβίες και συστολές. Ζούμε κάτι παρόμοιο; Μάλλον όχι. Γιατί στην προκείμενη περίπτωση ο κίνδυνος είναι η αφομοίωσή μας από τα μη Ανθρώπινα όντα. Και παρότι δημιουργοί τους, κινδυνεύουμε να υποταχθούμε σ' αυτά αν η χρησιμοποίησή τους δεν είναι συνδυασμένη άλλα ολοκληρωτική. Ίσως, ο δρόμος είναι πιο εύκολος, αφού η ελευθερία είναι επώδυνη.

Τελικά, η καλωδίωση της προσωπικής μας ζωής με έναν κεντρικό υπολογιστή που περιμένει πρόθυμα να ικανοποιήσει τις βιολογικές και ψυχικές μας απαιτήσεις (τηλε-ιατρική, τηλε-εργασία, τηλε-ενημέρωση, τηλε-ύπαρξη εν τέλει) είναι υποκατάστατο της κεντρομόλου κίνησης του ανθρώπου προς ένα κέντρο ζωής που να αφορά τη σύνολη ζωή μας.

Η Εκκλησία μάς παρουσιάζει την εικόνα της αμπέλου με τα κλήματα, σαν μια διακλάδωση ζωής. Καλούμαστε να βιώσουμε τη ζωοποιό σύνδεση με την άμπελο που είναι ο Χριστός και να τραφούμε με τους ζωογόνους χυμούς της. Αν τελικά πειθαρχήσουμε υπάκουα στο υποκατάστατο (Πληροφορική) ως μόνη διέξοδο των προβλημάτων μας θα την αναδείξουμε σε τυραννική εξουσία και τον εαυτό μας σε μονάδα. Αν επιλέξουμε τον δρόμο της ελευθερίας, χωρίς προκατάληψη και δογματισμό και απλά χρησιμοποιήσουμε -βοηθητικά- κάποια στοιχεία της Πληροφορικής θα ελέγχουμε την κατάσταση και θα παραμείνουμε πρόσωπα και κοινωνία.

Επιμέλεια:
Αλέξανδρος Καραβάνης
Βιολόγος

¹ Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τὸ ποιήσωμεν ἄνθρωπον. Λόγος Α΄, PG 44, 257 C

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗ

Του Αρχιμ. π. Ηλία Μαστρογιαννόπουλου

Στα πλαίσια του αφιερώματος της «Π» με θέμα «Παράδοση και Ανανέωση στην Εκκλησία», ο σεβαστός π. Ηλίας, συγγραφέας και λόγιος θεολόγος, παραχώρησε στο περιοδικό μας ένα κείμενο που ετοίμασε το 1962 για το Θεολογικό Συμπόσιο που πραγματοποιήθηκε από την Αδελφότητα Θεολόγων «Η Ζωή», με γενικό θέμα «Θεολογία, αλήθεια και ζωή». Το κείμενο, με το να είναι «σύγχρονο» σχεδόν 6 δεκαετίες μετά, αποδεικνύει εύγλωττα ότι η αληθινή Θεολογία, στην οποία η Αδελφότητα της «Ζωής» έχει προσφέρει πολλά, είναι πάντοτε ζωντανή και επίκαιρη. Παραθέτουμε το κείμενο σε διασκευή, όπως δημοσιεύθηκε στην «Παρεμβολή» το 1998.

Μερικά γνωρίσματα της Ορθόδοξου Θεολογίας

ΟΡΘΟΔΟΞΗ:

Δεν είναι αρκετό να είναι η θεολογία μας Ορθόδοξη υπό έννοια αρνητική, δηλαδή να μην περιπίπτει σε αίρεση ή πλάνη. Πρωτίστως, πρέπει να είναι ορθόδοξη υπό έννοια θετική. Δεν αρκεί μόνον να προσέχουμε να μην ξεφύγουμε από τα όρια της ορθόδοξου γραμμής. Πρέπει η πνοή και ο παλμός της θεολογίας να είναι Ορθόδοξοι, να είναι όλα διαποτισμένα από το ορθόδοξο πνεύμα, να αντλεί από τον αστείρευτο ποταμό της ορθόδοξου παραδόσεως. Να είναι βιβλική και πατερική, όχι τυπικώς αλλά ουσιαστικώς. Ο λόγος του Χριστού να ανοικεί σ' αυτήν πλουσίως και οι θεοφόροι Πατέρες να είναι οι ζωντανοί οδηγοί της.

ΖΩΝΤΑΝΗ: Η θεολογία μας πρέπει να μην είναι ξηρά, νοσηριακή και σχολαστική, αλλά ζωντανή και ουσιαστική, γραμμένη «ἐν πλαξὶ καρδίαις σαρκίνοις» (Β' Κορ. γ', 3).

Να είναι απαύγασμα ζωής, προϊόν της ψυχής, έκφραση του πιστεύοντος ανθρώπου. Να ακούει τον σύγχρονον άνθρωπο και να έχει κάτι να του πει. Να τον κατανοεί και να τον βοηθεί. Η αληθής θεολογία είναι ανθρωπιστική και καθοδηγητική, είναι θεανθρωπολογία. Το ότι είναι παραδοσιακή δεν σημαίνει ότι είναι στατική και επαναληπτική. Η πορεία της δεν σταματά. Ο λόγος της «οὐ δέδεται», διότι είναι έκφρασις του ζωοποιού Πνεύματος.

ΧΡΙΣΤΟΒΙΩΜΑΤΙΚΗ: Ο πράγματι Ορθόδοξος θεολόγος είναι και «θεοφόρος». Σκοπός του είναι όχι να γνωρίσει τον Θεόν, αλλά πρωτίστως να «μορφωθῇ Χριστός» εν αὐτῷ. (Γαλ. δ', 19). Μόνον «οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ τὸν Θεὸν ὁφνύονται» (Ματθ. ε', 8). Ὅταν η ψυχὴ καθαρθεῖ, τότε θα γίνῃ ὁλη ὁφθαλμός, κατὰ τὸν Ἅγιον Μακάριο τὸν Αἰγύπτιο. Θεολόγος εἶναι ὁ ὁρῶν, ὁ βλέπων, ὅπως ἦταν ὁ προφῆτης τῆς Π. Διαθήκης, ὁ «ἐπόπτης τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος» (Β' Πέτρ. α', 16), ὁ «ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. β', 14). Μόνον σε ἐκείνον ὁ

οποῖος «ἀπεκδύεται τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ ἐνδύεται τὸν νέον» (Κολ. γ' 9-10) ἀποκαλύπτεται ὁ Απερίγραπτος. Μόνον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποθνήσκει μετὰ τοῦ Χριστοῦ ὡς πρὸς τὸν κόσμον τῆς ἀμαρτίας καὶ συσταυροῦται καὶ συνθάπτεται, αὐτὸς βλέπει τὸν ἀναστάντα. Μόνον ὅταν κατοικήσῃ ὁ Χριστὸς «ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν» δια τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης, εἶναι δυνατόν «καταλαβέσθαι

σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μήκος καὶ βάθος καὶ ὕψος» (Εφεσ. γ', 17-19).

ΠΡΟΣΕΥΧΟΜΕΝΗ: Μόνον μέσα στην θερμὴ ατμόσφαιρα τῆς προσευχῆς καὶ τῆς συνεχούς ἐπικοινωνίας με τὸν Θεόν μπορεῖ νὰ καλλιεργηθεῖ μια αληθινή, ζωντανή καὶ Ορθόδοξη θεολογία. Καὶ ὄχι μόνον ἡ ατομικὴ προσευχή, ἀλλὰ προ πάντων ἡ ομαδικὴ λατρεία, ἡ συμμετοχὴ στὴν λειτουργικὴ προσευχὴ τῆς Εκκλησίας, εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία θὰ τροφοδοτήσει καὶ θὰ ἐμπνεύσει τὴν θεολογία μας. Ἡ ἐδρα πρέπει νὰ πλησιάζει τὸ θυσιαστήριον, τονίζει καὶ ὁ σοφὸς θεολόγος π. Γ. Φλωρόφσκυ.

ΑΓΙΑ: Ἀλλ' ἡ θεολογία πρέπει ἐπίσης νὰ εἶναι ἁγία. Ὅλοι οἱ μεγάλοι ὑπηρέτες τῆς, οἱ Πατέρες τῆς Εκκλησίας, υπήρξαν ὅσοι καὶ ἅγιοι. Δια τούτο υπήρξαν οἱ κατεξοχὴν θεολόγοι. Κάθε πιστὸς εὗρισκε στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν μια διαυγὴ ἐκθεσὴ τῆς διδασκαλίας τους, ἓνα ζωντανὸ θεολογικὸ υπόμνημα. Καὶ σήμερα, πιο πολὺ ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχὴ, ἅγιοι πρέπει

να γίνουν οι θεολόγοι, εάν θέλουν δώσουν στη θεολογία την αρχαία της αίγλη και τη θαυματουργική της δύναμη. Και άγιος δεν σημαίνει οπωσδήποτε εκείνος που έχει φθάσει στην κορυφή, αλλά ο τείνων προς την αγιότητα, ο πράγματι αγωνιζόμενος, ο ασκητής. Χωρίς αυτόν τον απαραίτητον τόνον της αγιότητας η θεολογία είναι αναιμική και άψυχος, αδρανής και ανενέργητος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ: Η θεολογία η Ορθόδοξη, δεν είναι αυτόνομη ή υποκειμενική, όπως τα προτεσταντικά κα-
τασκευάσματα, αλλά είναι στό-
μα και όργανο
της Εκκλησίας,
λειτουργός του
μυστικού Σώ-
ματος του Χρι-
στού. Διακονεί
τον Θεόν και
υπηρετεί τον
άνθρωπο μέσα
στο μυστικό
«πανδοχείον». Δεν είναι δυ-
νατόν να νο-
ηθεί έξω από
τον αγιαστικό
χώρο και από
την ζωογόνο
ατμόσφαιρα
της μητρός Εκ-
κλησίας. Μό-
νον «πεφυτευμένη εν τω Οίκω Κυρίου» δύναται να «φέρει καρπὸν πολύν» (Ιω, ιε', 5).

ΑΓΩΝΙΖΟΜΕΝΗ: Η αληθινή θεολογία δεν μένει κλει-
σμένη στο γραφείο της, δεν είναι απλώς μια «θεολογία
των καθηγητών», αλλά κατέρχεται και στον στίβο, μετέχει
του ηρωισμού και του μαρτυρίου, όταν χρειαστεί. Κατά
ταύτα, οι Ορθόδοξοι θεολόγοι πρέπει να είναι απόστολοι
και προφήτες, ομολογητές και μάρτυρες, «ἵνα μαρτυρήσω
τῇ ἀληθείᾳ» (Ιω, ιη', 37).

ΠΝΕΥΜΑΤΟΦΟΡΟΣ: ... Είναι τρομερό ότι πολλοί θε-
ολόγοι λησμονούν τη ρητή και κατηγορηματική διαβεβαί-
ωση του αψευδούς Κυρίου: ο Παράκλητος «τὸ Πνεῦμα τῆς
ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ιω, ιστ',
13). Το Πανάγιο Πνεῦμα είναι εκείνο το οποίο καταυγάζει
τον νουν, πυρώνει την καρδιά. Δεν αρκεί η απλή ιδεολογική
και νοητική ανάπτυξη. Αυτή είναι ανεπαρκής και συχνά
επικίνδυνη. Αν δεν κατοικήσει το Πνεῦμα του Θεού στις

καρδιές μας, δεν είναι δυνατό να θεολογήσουμε. Ο θεο-
λόγος πρέπει να είναι δοχείο του Πνεύματος και πλῆκτρο
του Πνεύματος, πνευματοφόρος και πνευματοκίνητος,
«πλήρης Πνεύματος Αγίου» (Πραξ, στ', 3).

Σύμφωνα μ' αυτά, η ορθόδοξη θεολογία είναι η αναζή-
τηση της ουσιαστικής αλήθειας, της ΑΛΗΘΕΙΑΣ η οποία
είναι συγχρόνως η ΟΔΟΣ και η ΖΩΗ (Ιω. Ιδ', 6). Αναζή-
τηση όχι μόνον διὰ της διανοίας, αλλά «ἐξ ὅλης καρδιάς
καὶ ψυχῆς». Αναζήτηση ευλαβική και ικετευτική, ταπει-
νή και σεμνή. Μετά φόβου Θεού

και ζώσης πίστεως, μετ' αγάπης
και πόθου, μετά ταπεινώσεως
και συντριβῆς και κατανύξεως,
μετά καθαρότητας ψυχῆς και
συνεχοῦς εξαγνισμοῦ, «κε-
καθαρμέναις διανοίαις ...
καὶ ταῖς αἰσθήσεσι», μέσα
σε ατμόσφαιρα λατρείας
και ασκήσεως, μέσα
στο πυρ της Πεντη-
κοστής.

Μια τέτοια
θεολογία είναι
γονυκλισία
προ του
θείου μυ-
στηρίου,
εἶναι
γεύση
Θε-
εἰ-

ού και ψυχική εμπειρία,
να ιερουργία του Ευαγγελί-
ου του Θεού (Ρωμ. ιε', 16) και
κατεχοχὴν λειτουργία, εἶναι οι-
κείωση, βίωση και κοινωνία Θεού,
συγχρόνως δε «καταγγελία τῶν θαυ-
μασίων Αὐτοῦ» .

Μόνον μια τέτοια ὄντως ορθόδοξη
θεολογία δύναται να μας προφυλάξει ἀπὸ
τις ολισθηρὲς ατραπούς της «ψευδωνύμου γνώσεως» (Α'
Τιμ. στ', 20), η οποία δεν παύει να υπάρχει ως μια μεγάλη
απειλή σε κάθε εποχή. Την καλλιέργεια μιας τέτοιας Θε-
ολογίας περιμένει ο αιώνιος Θεός, αλλά και ο σημερινός
άνθρωπος ἀπὸ τους θεολόγους της εποχῆς μας.

Υπάρχει ζωή πριν το θάνατο;

Σεβασμιωτάτου
Μητροπολίτη
Σισανίου και
Σιατίστης,
κ. Παύλου

« Τι νόημα έχει μια ζωή που τελειώνει στο θάνατο; »

Συνήθως ρωτάμε αν υπάρχει ζωή μετά το θάνατο. Γιατί ξέρουμε όλοι μας ότι το μόνο που πραγματικά κρατάμε στα χέρια μας είναι ο θάνατός μας. Είναι η απόλυτη βεβαιότητά μας. Κι αυτό που δεν ξέρουμε είναι η ώρα που θα έρθει. Στα δεκαπέντε χρόνια μου λοιπόν, έθεσα εγώ πρώτος το ερώτημα σε εμένα. **Τι νόημα έχει μια ζωή που τελειώνει στο θάνατο; Και τι είναι η ζωή; Ένα χρονικό διάστημα ανάμεσα στην ημερομηνία που γεννήθηκα και στην ημερομηνία που θα πεθάνω; Τουλάχιστον ξέρω πόσο θα είναι αυτό το διάστημα;** Ούτε αυτό το ξέρω όμως. Είδα πολλούς ανθρώπους που έφυγαν κι ο Θεός με ευλόγησε (τώρα ίσως δεν καταλάβατε γιατί το λέω ευλογία) να φύγουν στα χέρια μου μικρά παιδιά και νέα παιδιά. Έτσι λοιπόν, το ερώτημα αν υπάρχει ζωή μετά το θάνατο φαίνεται λογικό. Ο θάνατος φαίνεται να είναι κάτι άγνωστο, μας ξαφνιάζει, αν και ίσως δεν τον σκεφτήκαμε λιγάκι. Για σκεφτείτε αυτό που είναι τόσο σίγουρο στη ζωή μας να φοβόμαστε να το αγγίξουμε. Όμως, όπως ακούσατε, γραμμένο στους τοίχους ήτανε το αν υπάρχει ζωή πριν από το θάνατο. Θεωρώ ότι αυτό το θέμα θέτει δύο τεράστια άλλα ερωτήματα.

Το πρώτο είναι ότι οι νέοι άνθρωποι δεν ταυ-

τίζουν τη ζωή με την επιβίωση. Αισθάνονται ότι η ζωή είναι κάτι πολύ περισσότερο και κάτι πολύ πιο πάνω από την επιβίωση. Κάτι πιο πέρα και πιο πάνω από αυτό που είπα μόλις προηγουμένως, από το χρονικό διάστημα γέννησης και ταφής. **Το δεύτερο είναι ότι αναζητούν το νόημα της ανθρώπινης ύπαρξης κι ίσως ακόμη περισσότερο, ότι αρνούνται να ονομάσουν ζωή τον τρόπο της σημερινής ύπαρξης.** Μοιάζει να λένε, ότι εμείς οι πιο μεγάλοι, τους κρύβουμε, ή ακόμα χειρότερα, τους κλέβουμε τη ζωή. Ότι αυτό που ζουν σήμερα είναι ο θάνατος. Και ζώντας το θάνατο, διερωτώνται: «Αυτή η ζωή που είναι τέλος πάντων;». Αλήθεια, έχετε σκεφτεί πώς βιώνουμε το θάνατο; Γιατί εγώ μπορώ να καταλάβω όλους αυτούς που διερωτώνται αν υπάρχει ζωή. **Ο θάνατος στην πραγματικότητα είναι μια αίσθηση απουσίας. Αυτή την αίσθηση έχεις. Ξέρεις έναν άνθρωπο, τον αγαπάς, είναι δικός σου και κάποια στιγμή φεύγει κι εσύ περιμένεις τις γνωστές εικόνες, τις γνωστές κινήσεις και τελικά αυτές δεν επαναλαμβάνονται.** Θυμήθηκα επίσης κι έζησα πόσο περίεργο πράγμα είναι να ζεις στο εξωτερικό και να σου πούνε πέθανε ένας δικός σου άνθρωπος. Λίγα πράγματα θα καταλάβεις γιατί εκείνος κι εσύ ζούσατε σε μία απουσία ο ένας από τον άλλο πραγματική και θεωρητικά λέγαμε ναι, υπάρχει κι αυτός στην πατρίδα. Κι ιδιαίτερα τα πιο παλιά χρόνια που η επικοινωνία ήταν πάρα πολύ δύσκολη. Οπότε έφυγαν γονείς, έφυγαν παιδιά, χωρίς να μάθουν οι υπόλοιποι ότι έφυγαν. Έτσι κι αλλιώς απόντες ήταν. Και τώρα τι κάνουν; Συνεχίζουν να είναι απόντες. Άρα λοιπόν, τι σημαίνει το ερώτημα αυτό; **Υπάρχει ζωή πριν από το θάνατο; [...]**

Το νόημα της ζωής είναι η αγάπη. Είναι η ομορφιά που τη χάσαμε και γεμίσαμε με ασχήμια τον κόσμο μέσα στον οποίο ζούμε. Έτσι η ασχήμια του θανάτου, μεταφέρθηκε από μας, παντού γύρω μας. Πολλές φορές, η Εκκλησία μιλάει με μία λέξη, που εύκολα την παρεξηγούμε, αλλά και την γελοιοποιούμε, τη λέξη «αμαρτία». Αλλά το ρήμα αμαρτάνω, σημαίνει αποτυγχάνω στα ελληνικά, κάνω λάθος. Η αμαρτία λοιπόν, είναι η αποτυχία του ανθρώπου. Η βασική αιτία; Θέλησε ο άνθρωπος να γίνει Θεός, αλλά χωρίς το Θεό και απέτυχε, και υποτάχθηκε στο θάνατο και στη φθορά. [...] **Ο άνθρωπος όπως δημιουργήθηκε, είναι έργο του Θεού. Ο Θεός έφτιαξε τον άνθρωπο όπως τον έφτιαξε. Ο Θεός διέκρινε τον άνθρωπο σε άρρεν και θήλυ. Ο Θεός έδωσε την δύναμη της αγάπης στον άνθρωπο και την φύτεψε μέσα του, και λένε οι Πατέρες της Εκκλησίας, ότι αυτούς τους έρωτες ο Θεός τους εγκατέσπειρε μέσα μας. Μέσα στην πραγματικότητα της ζωής, υπάρχουν τρεις διαφορετικές ποιότητες: ο έρωτας, το σεξ και η αγάπη. Συνυπάρχουν και αλληλο-περιχωρούνται. Όπου εξισώνονται οι τρεις σε μία, έχουμε αναπηρία και ακρω-**

τηριασμό. Το ζούμε σήμερα, δε χρειάζεται να το πούμε περισσότερο, γιατί φαίνεται τόσο καθαρά. Έτσι λοιπόν δικαιολογημένα, **υπάρχει ζωή πριν το θάνατο;** Βέβαια, **η απάντηση η δική μου είναι ναι! Υπάρχει ζωή και πριν και μετά!** Και σήμερα, έχουμε ανθρώπους που ζουν, που τους χαίρεσαι, που νιώθεις και τους καμαρώνεις, γιατί είναι ικανοί να αγαπούν, να ερωτεύονται, να θυσιάζονται, να προσφέρουν, όχι σα μία απασχόληση που έρχεται να διαλύσει τη πλήξη, αλλά σα μια δημιουργική και θυσιαστική προσφορά και στον άλλον, και στο περιβάλλον, και στον κόσμο για τον οποίον νιώθει την αποστολή, από το καλόν λίαν να τον οδηγήσει στο άριστον.

Απ' την άλλη μεριά, υπάρχουν και οι άλλοι, που κυριολεκτικά σέρνονται. Ένα τέτοιο ζευγάρι που σας είπα, έκανε μια προσπάθεια να ξανασυναντηθούν και ξανασυναντήθηκαν. Πέρασαν δύο τρεις μήνες, και μου λέει η κοπέλα στο τηλέφωνο: «Σεβασμιώτατε δε μπορώ να αντέξω αυτή τη ζωή». «Ποια είναι η ζωή;». Λέει: «κοιτάζτε, δουλεύει, γυρίζει στο σπίτι, τρώμε, κοιμάται και μετά έξω». «Κάθε μέρα έξω;». «Κάθε μέρα έξω». «Και τι κάνετε έξω;». «Πίνει». Λέω: «Συγγνώμη αλλά, δε μπορείτε να καθίσετε μια μέρα στο σπίτι σας, στον καναπέ αγκαλιασμένοι, να δείτε ένα έργο;». «Όχι» «Το ποτό, το νόημα της ζωής; Πού είναι η αγάπη; Πού είναι η σχέση; Πού είναι ο χρόνος που διαθέτεις;». Οσμή θανάτου. Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, το βράδυ της Ανάστασης, ρωτά: «Πού είναι θάνατε το κεντρί σου; Πού κέντιζες τον άνθρωπο και τον νέκρωνες; Πού είναι η νίκη σου; Ανέστη Χριστός και συ συνετρίβης». Η Εκκλησία είναι η Χώρα των ζώντων στην οποία δεν υπάρχει θάνατος. Στο ερώτημα λοιπόν **«Υπάρχει ζωή πριν ή έστω και μετά από το θάνατο;» η απάντηση, αυτή**

Τι νόημα έχει μια ζωή που τελειώνει στο θάνατο; Και τι είναι η ζωή; Ένα χρονικό διάστημα ανάμεσα στην ημερομηνία που γεννήθηκα και στην ημερομηνία που θα πεθάνω;

που προσφέρει η Εκκλησία, είναι «ναι». Και η ζωή είναι Ένας, και αυτός ο Ένας είναι ο Χριστός. Αυτή είναι η απάντηση, η ένσαρκη και όχι η θεωρητική, που η Εκκλησία προσφέρει στον άνθρωπο σήμερα. Και επιτρέψτε μου, κλείνοντας να δοξάσω το Θεό, γιατί όχι μόνο με τη δική μου, αλλά με την ταπεινή διακονία και άλλων αδελφών, πολλοί που είχαν αμφισβητήσει πια αν υπάρχει ζωή πριν απ' τον θάνατο, βρήκαν τη ζωή και την χαίρονται. Και πολλοί που πήραν τηλέφωνο να ρωτήσουν, αν είναι μεγάλη αμαρτία να αυτοκτονήσει κανείς, τελικά ζουν και ευχαριστούν γιατί ζουν. Εύχομαι η ζωή σας, και πριν απ' το θάνατο και μετά το θάνατο, να είναι αταλάντευτη.

Επιμέλεια:
**Σοφία Αθανασίου,
Μαρία Γούλα,
Έλενα Καλαμάκη,
Δήμητρα Τζάφα,
Μαρίνα Τσιάπρα**

Απόσπασμα από το τ. 112 της Παρεμβολής (2015)

Less is **more!**

Επιστροφή στην απλότητα

Το σλόγκαν ανήκει σε εταιρία με έπιπλα σπιτιού. Στα φυλλάδιά της προβάλλει μινιμαλιστικές διακοσμήσεις. Λίγα έπιπλα, παλ χρώματα, φειδωλές διχρωμίες. Και βλέπεις ότι οι φωτογραφίες αυτών των σπιτιών, όντως αποπνέουν μια ηρεμία! Διαφημιστικό τρικ; Οφθαλμαπάτη; Μπορεί. Μήπως όμως οι άνθρωποι του εμπορίου συνέλαβαν ένα στοιχείο χρήσιμο που διαφεύγει από την Εκκλησία σήμερα; Μήπως το “less is more” μπορεί να αποτελέσει μοτο και για την καθημερινότητά μας ακόμα και για αυτή την πνευματική μας ζωή;

Απλότητα στην συμπεριφορά, απλότητα στη σχέση με τον άλλο. Η «θεολογία του χαμόγελου» και της καλοσύνης ίσως φέρνει πιο κοντά στο Θεό από τα διάφορα θεολογικο-φιλοσοφικά ρεύματα που ξιφουλκούν για την «πρόοδο» μέσα στην Εκκλησία. Άνθρωποι χωρίς πολλές περγαμνές, πόσες φορές «μας βάζουν τα γυαλιά» με το θυσιαστικό πνεύμα τους, την ανιδιοτέλειά τους, τη δύναμη της αγάπης τους, το βάθος της πίστης τους, τον τρόπο που διαχειρίζονται την ευτυχία ή και

αυτήν ακόμα την αρρώστιά τους...

Ξέχρουν λίγα, ζουν

πολλά. Για τους απλούς αυτούς ανθρώπους η θέα του Εσταυρωμένου, η ανάγνωση μίας σελίδας απ’ το Ευαγγέλιο, τροφοδοτεί το χαμόγελό τους, τους γεμίζει ενέργεια. Χωρίς στίβες βιβλίων ή γκαλερί ασημένιων εικόνων, χωρίς εκθέσεις θυμιαμάτων. Οι τρόποι τους είναι τόσο απλοί κι όμως ο αέρας τους μυρίζει αρχοντιά! Δεν είναι οι κακομοίρηδες, οι μίζεροι Χριστιανοί που συναντάς τριγύρω. Είναι οι άνθρωποι των οποίων η εδραία εμπιστοσύνη στο Θεό δεν αφήνει το άγχος και τη φθορά των καθημερινών προβλημάτων να τους λεκιάσουν. Όχι δεν είναι μόνο μοναχοί ή λαϊκοί αφιερωμένοι αυτοί οι άνθρωποι. Είναι και νέοι που σπουδάζουν, που δουλεύουν, που έχουν παρέες, οικογενειάρχες με παιδιά. Κι όμως! Λες και οι μέριμνες «περνούν και δεν αγγίζουν»! Γιατί με την απλότητά τους καταφέρνουν σιγά-σιγά να πετύχουν μια α-πάθεια ζηλευτή, που δεν είναι αναισθησία αλλά αίσθηση της παρουσίας του Θεού. Είναι γνώση των περιέργων μαθηματικών του Θεού που το «ένα κι ένα» μπορεί να ισούται με δέκα, με είκοσι, με τριάντα. **Η απλότητά τους φαντάζει τρέλα. Κι όμως ξέρουν να απλοποιούν τις σύνθετες καταστάσεις, να αποκωδικοποιούν τα μηνύματα του κόσμου και να τα αξιολογούν ανάλογα, να διακρίνουν τα δαχτυλικά αποτυπώματα του Θεού στη χαρά και τη θλίψη. Η απλότητά που συνοδεύει τη ζωή τους τους κάνει πλούσιους, όχι γιατί έχουν πολλά, αλλά διότι χρειάζονται λίγα.**

Ξέρουν να ιεραρχούν τις ανάγκες και τις επιθυμίες, έχουν τη δύναμη να λένε «όχι» όταν χρειάζεται και την αφοβία να λένε «δόξα τω Θεώ».

Απλότητα στην Εκκλησία. Η λατρεία των πρώτων Χριστιανών δε θα άντεχε μίτρες με διαμάντια και πολύτιμους λίθους, η συνείδηση του Χριστιανού της πρώτης Εκκλησίας δε θ’ ανεχόταν υψηλά τέμπλα, ξυλόγλυπτα, μαρμάρινα ή επίχρυσα που θα χώριζαν από τον Αγαπημένο. Πολύ περισσότερο σήμερα, με την ανέχεια που υπάρχει, τις απολύσεις εργαζομένων και την ανεργία ο πλούτος φαίνεται όλο και πιο παράταιρος... Σύνθετες ακολουθίες, ψαλτικές επιδείξεις, σάκκοι και κουδουνάκια τη στιγμή που τόσο ανάγκη έχουμε από απλότητα. Ο έμπορος κατάλαβε ότι ένας λιτός συνδυασμός επίπλων ξεκουράζει, χαλαρώνει. Ο πολιτικός, το κατάλαβε κι αυτός· έβγαλε τις πολλές γραβάτες, έκανε το άλλοτε σκαλιστό ξύλινο podium στο βάθρο, διαφανές και λιτό από πλεξιγκλάς, απλοποίησε την εικόνα του για να ανταποκριθεί στο αίτημα απλότητας... Κι όμως στην Εκκλησία... τεριρέμ και τερερίμ! Αν η συμπεριφορά κάθε

Μήπως το “less is more” μπορεί να αποτελέσει μοτο και για την καθημερινότητά μας ακόμα και για αυτή την πνευματική μας ζωή;

προσώπου ήταν απλή θα μας ενοχλούσε η επίδειξη μέσα στην Εκκλησία, θα βάραινε τη συνείδησή μας. Ένας απλός Επίσκοπος δεν θα είχε ανάγκη μια αργυρά αρχιερατική ράβδο· μια απλή, μαύρη «βακτηρία» θα του ήταν αρκετή. Δε θα χρειαζόταν τα υψωμένα χέρια κάποιων ανθρώπων να του κρατούν, εν είδει αναλογίου, το βιβλίο με τις ευχές· ένα μικρό εγκόλπιο θα τον διευκόλυνε καλύτερα. Απλότητα στους ηγέτες της Εκκλησίας. Ο Παύλος συνιστά τον εαυτό του ως «δούλο», «δούλο Ιησού Χριστού». «Υπάρχει τιμητικότερος απ’ αυτόν τον τίτλο;», λέει ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος¹. Αν λειτουργούσαν μαζί ο Απόστολος Παύλος και ο εκάστοτε Πατριάρχης Αλεξανδρείας πώς θα προσφωνούνταν; Ο πρώτος: «δούλος Ιησού Χριστού» και ο δεύτερος: «πατήρ πατέρων, ποιμήν ποιμένων, κριτής της οικουμένης»! Η απλότητα των Αποστόλων δεν θα έπρεπε να συνοδεύει κι αυτή την αποστολική διαδοχή;

Απλά κηρύγματα που να μιλούν στην καρδιά του κόσμου, του τόσο πεινασμένου πνευματικά κόσμου, όχι ξύλινες εγκύκλιοι. Απλότητα στην Εκκλησία σημαίνει ο ιερέας, όχι στην πουχία κάποιου γραφείου στο ναό, αλλά στο δρόμο, στο σχολείο, στα μέσα μαζικής μεταφοράς, να πει και ν’ ακούσει μια καλημέρα, να δώσει μία συμβουλή στο μαθητή, να ρωτήσει τον καταστηματούχο πως πάει η δουλειά του, να καλέσει μια παρέα νέων την Κυριακή στην Εκκλησία και μετά να τους κρατήσει για καφέ... Απλότητα στο μυστήριο της Βάπτισης, στο μυστήριο του Γάμου που κοντεύουν να γίνουν καθαρά κοσμικές εκδηλώσεις, απλότητα στο στολισμό του ναού και τις επιδεικτικές φωταγωγήσεις. Απλότητα στη σχέση μας με το Θεό. Προσευχή καρδιακή, θερμή, όχι βαττολογία, αιτήματα που αντανakλούν τα συναισθήματα της καρδιάς και όχι παπαγαλία ρημάτων άρρητων που διαβάζονται κατά τρόπο «μαγικό».

Αν είχαμε απλότητα δε θα χρειαζόταν να παραμερίσουμε χρυσά τάματα, κολλιέδες και δαχτυλίδια για να δούμε και να προσκυνήσουμε την εικόνα της Παναγίας κρυμμένη πίσω από αυτά αλλά θα ευαρεστούσαμε τη Θεοτόκο για τη βοήθειά της ελεώντας με «το χρυσάφι» μας κάποιον αδελφό που έχει ανάγκη. Μέσα στις σύνθετες ζωές μας χάσαμε το αυτονόητο, το τι θέλει ο Θεός από μας. Τι θέλει ο πλησίον από μας.

Είμαστε διασκορπισμένοι εδώ κι εκεί, μοιρασμένες οι καρδιές μας, κατακερματισμένες ψυχές που διψούν για απλότητα. Αν κάτι χρειαζόμαστε ως πρόσωπα-μέλη της κοινωνίας και της Εκκλησίας επειγόντως αυτή τη στιγμή, αυτό θαρρώ πως είναι η απλότητα των Αποστολικών χρόνων, το ύφος μιας «Αγάπης», το ήθος μιας κατακόμβης.

Less is more! Μήπως ήρθε επιτέλους η ώρα;

Επιμέλεια:

Παναγιώτης Φαραντάτος

Μεταπ. φοιτ. Νομικής

Παρεμβολή τ. 92 (2010)

1 Ε.Π.Ε. 21, 362.

Ιεραποστολή: Μαρτυρία, Πρόσκληση, Συνάντηση...

Η Εκκλησία γίνεται όταν ανοίγεται

Του Θανάση Ν.

Παπαθανασίου,

Δρ. Θεολογίας, πτ. Νομικής,
Αρχισυντάκτη του περιοδικού
«Σύναξη»

Είναι παράδοξο το να είσαι χριστιανός. Και η παραδοξότητα αυτή εκδηλώνεται έντονα στον τρόπο, με τον οποίο μπορούμε να χρησιμοποιούμε το ρήμα «έχω». Στην καθημερινή πραγματικότητα, «έχω» σημαίνει ότι κάτι το κρατώ για μένα. Ότι αυτό το κάτι είναι δικό μου και δεν είναι αλλουνού. Στην Εκκλησία όμως, τον Χριστό τον έχω, μόνο όταν δεν τον κρατώ για μένα. Τον έχω, μόνο όταν τον μοιράζομαι. Αν δεν Τον μοιράζομαι, τότε δεν Τον έχω μόνο για τον εαυτό μου. Τον χάνω κι εγώ.

Όλα αυτά ίσως μας δίνουν μια καλή αφορμή για να αναστοχαστούμε την έννοια της ιεραποστολής.

Αν το καλοσκεφτούμε, η λέξη «ιεραποστολή» συχνά μας μπερδεύει. Μοιάζει να λέει ότι άλλο πράγμα είναι η «αποστολή», ο λόγος ύπαρξης της Εκκλησίας και κάτι άλλο η «ιερ-αποστολή». Άπαξ, λοιπόν, και μας δημιουργηθεί η εντύπωση ότι είναι δύο ξεχωριστά πράγματα η «αποστολή» και η «ιεραποστολή», στήνεται στο νου μας το εξής θεολογικό μοντέλο: Η Εκκλησία, ήδη, υπάρχει ως μια ολοκληρωμένη, δεδομένη οντότητα. Από 'κει και πέρα (πάντα κατά το μοντέλο αυτό), αν τυχόν η Εκκλησία είναι δραστήρια, αν τυχόν θέλει να ενισχύσει τη θέση της, τότε μπορεί να αρχίσει να ασχολείται με κάτι παραπάνω, δηλαδή με την ιεραποστολή. Στο μοντέλο αυτό, συνεπώς (με το οποίο και δηλώνω ότι διαφωνώ), η ιεραποστολή είναι μια πολυτέλεια. Κάτι επιπρόσθετο και προαιρετικό. Κάτι δηλαδή που, καλό είναι αν μπορεί να γίνει, μα δεν χάθηκε κι ο κόσμος αν δεν γίνει. Όμως...

Η έγνοια για τον κόσμο κάνει την Εκκλησία να είναι

Εκκλησία, όπως περίπου ο Θεός είναι Αγάπη. Δεν υπάρχει από τη μια ο εαυτός Του κι απ' την άλλη, σαν κάτι κατοπινό, η αγάπη Του. Καθαυτός ο τρόπος ύπαρξής Του είναι η αγάπη. Με άλλα λόγια, καθαυτή η ύπαρξή Του δεν μπορεί να νοηθεί δίχως το άνοιγμά Του σε κάποιον που είναι άλλος εαυτός.

Ο εαυτός του Χριστού, λοιπόν, δεν μπορεί να διαχωριστεί από την αποστολή Του. Η αποστολή Του, το στάλισμά Του στον κόσμο, είναι η σάρκωσή Του. Αν τυχόν αφαιρέσουμε από τον Χριστό την αποστολή Του, τότε αυτό που θα απομείνει δεν θα είναι Χριστός χωρίς αποστολή (πλην όμως Χριστός), θα είναι όχι-Χριστός. Κατά παρόμοιο τρόπο, η Εκκλησία γίνεται όταν ανοίγεται. Το άνοιγμα στον κόσμο (με όποιον τρόπο κι αν γίνεται – με δράση και με προσευχή, με λόγο και με σιωπή, σε κοντινό ή μακρινό τόπο), η πρόσκληση του κόσμου, η μεταμόρφωση του κόσμου σε Σώμα Χριστού, η ρήξη με τις δυνάμεις της αδικίας και της εκμετάλλευσης, το άνοιγμα σε κάθε στιγμή, σε κάθε τόπο, σε κάθε γειτονιά (και φυσικά όχι μόνο στην Αφρική) είναι εαυτός τής Εκκλησίας. Μια Εκκλησία που υπάρχει δίχως να αποτελεί μαρτυρία για την Βασιλεία που εγκαίνιασε ο Χριστός, δεν είναι απλώς εσωστρεφής Εκκλησία (πλην όμως Εκκλησία). Παύει να είναι Εκκλησία. Είναι σχοινοβασία. Δεν μπορούμε να ξεφορτωθούμε το χρέος της μαρτυρίας και της ιεραποστολής. Ούτε όμως μπορούμε να το ασκούμε διεστραμμένα.

Ο τρόπος του Χριστού, δεν είναι ούτε η επιβολή ούτε οι δημόσιες σχέσεις. Ο Χριστός δεν επισκέφθηκε απλώς τον

άνθρωπο. Σαρκώθηκε στα δεδομένα του ανθρώπου. Έκανε κορμί Του το κορμί του ανθρώπου. Βίωσε την αδικία που μαστίζει τη ζωή του ανθρώπου. Έκανε θάνατό του τον θάνατο του ανθρώπου. Για να είναι, συνεπώς, αποστολή του Χριστού η αποστολή μας, οφείλει να έχει τα δύο θεμελιώδη χαρακτηριστικά του Χριστού: Αφενός την κένωση, αφετέρου τη σάρκωση.

Κένωση σημαίνει άδειασμα. Σημαίνει να αδειάσω από το μεγαλείο μου και την ισχύ μου, και να ανταμώσω τον άλλον ταπεινά. Σάρκωση είναι το να καταθέτουμε ήρεμα στο πελώριο τραπέζι της οικουμένης την πρόταση ζωής που μας πείθει, να αναλαμβάνουμε τον πόνο του ανθρώπου, να θανατώσουμε τις δυνάμεις του θανάτου που φωλιάζουν σε κάθε πολιτισμό και να μπολιάζουμε τη δημιουργική έμπνευση κάθε πολιτισμού στην Εκκλησία. Συνέχιση της σάρκωσης του Χριστού θα είναι, όχι αν οι Αφρικανοί γίνουν Βυζαντινοί, αλλά αν οι Αφρικανοί αφεθούν να εμπλουτίσουν την Εκκλησία με την δική τους τέχνη, με το δικό τους φιλότιμο, με τη δική τους έμπνευση. Ας σκεφτούμε μόνο ότι, αν ο Απόστολος Παύλος ερχόταν στην Ελλάδα για να διαδώσει το Ευαγγέλιο «πακέτο» με τον εθνικό του πολιτισμό, τότε συγχωρέστε με, αλλά θα έπρεπε όλοι, να έχουμε κάνει περιτομή!

Αν, λοιπόν, πρόκειται να κατέβω στην Αφρική –στην κάθε Αφρική-, οφείλω να κατέβω ως μάρτυρας της Αναστάσεως. Και να πασχίσω να δείξω ότι ο Χριστιανισμός είναι η συμπαντική υπόσχεση του Θεού, κι όχι μια εθνική υπόθεση. Όχι απλώς, όπως λένε στα Σουαχίλι, η «Ντίνι για Γουαζούνγκου» - η «θρησκεία των λευκών»!

Δίχως την κένωση και τη σάρκωση, ποτέ δεν θα πάρουμε είδηση ότι καλούμαστε να είμαστε διάκονοι του Θεού, κι όχι αντιπρόσωποί Του. Όπου υπάρχει αντι-πρόσωπος, **τότε σημαίνει ότι ο αντιπροσωπευόμενος απουσιάζει. Απουσιάζει όμως ο Θεός;** Αντιθέτως: Είναι πάντα παρών και πάντα σε ιεραποστολή. Αδιάκοπα εργάζεται και εκεί όπου φτάνει το μάτι μας, αλλά κι εκεί που ούτε καν βάζει ο νους μας. Το άγιο Πνεύμα πνέει όπου θέλει, με τρόπους γνώριμους σε 'μας, μα και με τρόπους-έκπληξη. Οπότε, αυτό που καλούμαστε να κάνουμε, είναι να φιλοτιμηθούμε, μπας και γίνουμε διάκονοι του Θεού. Διάκονοι της αγάπης Του προς τον κόσμο και όχι μπράβοι που αποφασίζουν ποιος θα μπει στον Παράδεισο και ποιος όχι. Ως διακονία, λοιπόν, η ιεραποστολή ασκείται είτε μεταστρέφεται ο άλλος στην χριστιανική πίστη είτε δεν πρόκειται να μεταστραφεί. Αν ο τρόπος ύπαρξης των χριστιανών είναι η αγάπη και η αλληλεγγύη δίχως διάκριση εθνικότητας και θρησκείας του άλλου, τότε πρόκειται για έμπρακτη ιεραποστολή, για έμπρακτη φανέρωση του τι είδους Θεό πιστεύουν και τι λογής Βασιλεία προσδοκούν.

[Απόσπασμα από την ομώνυμη ομιλία του κ. Θανάση Παπαθανασίου στη Γιορτή Λήξης της Χ.Φ.Ε. στις 18-5-2008, που δημοσιεύθηκε στο τ. 86 της Παρεμβολής (2008)]

Η μαρτυρία των Χριστιανών

Ακτιβισμός ή αδήριτη ανάγκη;

Δεν υπάρχει αμφιβολία· η σύγχυση είναι ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της εποχής μας. Καθημερινά, ο άνθρωπος δέχεται από παντού πληροφορίες. Ακούει τόσες πολλές διαφορετικές απόψεις. Και είναι σίγουρο πως δεν έχει ούτε τον χρόνο, ούτε τη διάθεση να καθίσει και να σκεφτεί, ν' αξιολογήσει όλα αυτά τα μηνύματα και ν' αναλογιστεί σοβαρά το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του. Έτσι, πορεύεται σ' αυτήν την ζωή περίπου στην τύχη. Θύμα μιας καθημερινότητας, πνίγει τα ερωτήματά του για την ζωή, τον θάνατο, το νόημα της ύπαρξης μέσα στην σαρκολατρεία, στην υπερβολή της φθηνής διασκέδασης και στις ατέλειωτες ώρες του zapping. Συγκεχυμένος νους, πλήξη και μια απδιαστική γεύση κορεσμού τον κάνουν συχνά-πυκνά ν' αναφωνεί «δεν είναι ζωή αυτή!»

Αυτός ο άνθρωπος, ίσως να 'ναι έτοιμος ν' ακούσει τα λόγια του Χριστού. Και σίγουρα κάτι έχει να πει το Ευαγγέλιο για την ζωή και το θάνατο, την αγάπη, το γάμο, τον έρωτα, την εργασία, την χαρά και την ευτυχία. Η Εκκλησία, δηλαδή όλοι εμείς, μπορεί να του μιλήσει για την μοναδικότητα του προσώπου, για την Ανάσταση που μεταβάλλει την ζωή σ' ανέβασμα στον ουρανό πάνω σε πύρινο άρμα και για την αγάπη που «ουδέποτε εκπίπτει». Το ερώτημα είναι αμείλικτο. Τελικά, οι Χριστιανοί μαρτυρούν για την αλήθεια που ελευθερώνει;

Ας μην βιαστούμε ν' απαντήσουμε καταφατικά, γιατί τα γεγονότα άλλα δείχνουν. Φαίνεται ότι το θέμα της μαρτυρίας δεν έχει απασχολήσει όσο πρέπει τους Χριστιανούς. Και επειδή οι γενικότητες δεν ωφελούν, θα

είμαστε πολύ συγκεκριμένοι. Κατ' αρχάς, πρέπει να παραδεχθούμε ότι πολύ λίγο ενδιαφέρουν τους ορθόδοξους Χριστιανούς του σήμερα τα υπαρξιακά θέματα που θέτει το Ευαγγέλιο. Αρέσκονται να μιλούν περισσότερο για το «666», για τον ελληνορθόδοξο πολιτισμό, να προσφέρουν κομποσχοίνια για το χέρι και σταυρούς για το αυτοκίνητο.

Υπάρχουν και 'κείνοι που θέλουν να πουν για τα ουσιώδη, αλλά επειδή μεταχειρίζονται γλώσσα που απευθύνεται σε μνημένους δεν ακούγονται από κανέναν παρά από ελάχιστους. Αν δεν σας κάνει κόπο, πηγαίνετε στην παρουσίαση κάποιου καλού θεολογικού βιβλίου. Κοιτάξτε τους καλεσμένους. Αυτοί είναι όλοι κι όλοι, μια παρέα που βαυκαλίζεται μιλώντας για την «μέθεξη των ακτίστων ενεργειών» και για την αγαπτική αυθυπέμβαση. Υπάρχουν κι άλλοι, θα τους δείτε να τρέχουν στις αγρυπνίες, να μην χάνουν Εσπερινό και Όρθρο και να διαβάζουν με απληστία κάθε καινούργιο βιβλίο που θα βγει για κάποιον Γέροντα που κοιμήθηκε. Αυτοί οι άνθρωποι έχουν διαστείλει σαφώς τον εαυτό τους από τον κόσμο. «Εμείς που αγωνιζόμεθα και οι... κοσμικοί», δηλαδή οι αμαρτωλοί, οι άσχετοι, οι καταδικασμένοι. Είναι πολύ ευτυχείς που 'ναι Ορθόδοξοι! Αναπαύονται αληθινά στις μακρές ακολουθίες. Πού καιρός για τους άλλους! Εξάλλου, πρώτα πρέπει να κοιτάξουν την ψυχούλα τους. Τέλος, υπάρχει και μια μερίδα Χριστιανών, πολλή μικρή σ' αλήθεια, που από αγάπη για τον άνθρωπο χάνει τον ύπνο της. Ακούει προβλήματα και αναστεναγμούς σ' εξομολογήσεις και σε χώρους εργασίας. Απλώνει το χέρι άλλοτε για να προσφέρει υλική βοήθεια, άλλοτε για να αγκαλιά-

Ο Χριστιανός φλέγεται από αγάπη για τον άνθρωπο και κάνει ό,τι μπορεί για να τον βοηθήσει. Χωρίς αυτό το στοιχείο, η όλη προσπάθεια για μαρτυρία καταντά ένα ευσεβές καθήκον, που αργά ή γρήγορα θα εξανεμισθεί.

σει θερμά τον αδερφό και να του πει «Μην ανησυχείς, όλα θα 'παν καλά». Κάποτε, η ίδια μερίδα Χριστιανών θα πει και έναν δυο λόγους ουσίας χωρίς έπαρση και δίχως στόμφο. Μα είναι πολύ μικρή μερίδα για ν' ασχοληθεί κανείς μαζί της.

Τα πράγματα, όμως, δεν θα 'πρεπε να 'ναι έτσι. Ο Χριστιανισμός δεν είναι μια αστική θρησκεία. Δεν έχει ως σκοπό να τακτοποιήσει συναισθηματικά τον άνθρωπο, να τον βολέψει ψυχολογικά. Είναι η πίστη που ανακαινίζει και αναγεννά. Ο Χριστός φέρνει τον άνθρωπο αντιμέτωπο με τον εαυτό του, αντιμέτωπο με την κοινωνική πραγματικότητα και τον καλεί να πάρει θέση. Θέση ξεκάθαρη. Και περαιτέρω, τον καλεί να ομολογήσει –να μαρτυρήσει την θεμελιώδη αλήθεια που τον αναγεννά μέρα με τη μέρα. Την αλήθεια που διακηρύττει πως ο Χριστός είναι ο Κύριος! Γι' αυτό και ο Απόστολος των Εθνών διατρανώνει: «οὐαὶ δέ μοι ἐστὶν ἂν μὴ εὐαγγελίζομαι» (Α' Κορ. θ', 16).

Οι ενστάσεις είναι γνωστές. Πολλοί έχουν χαρακτηρίσει την προσπάθεια για ιεραποστολή και μαρτυρία, ως ακτιβισμό.

–Οι Χριστιανοί βιώνουν τον Θεό στη λατρεία και στην προσευχή, δεν χρειάζεται να βγουν στους δρόμους. Άλλοι χαρακτηρίζουν γνήσιες προσπάθειες ευαγγελισμού σαν προτεσταντικές δραστηριότητες και εκτοξεύουν και το σύνθημα:

–Αυτά τα κάνουν οι παρεκκλησιαστικές οργανώσεις. Όταν λένε «παρεκκλησιαστικές οργανώσεις» συνήθως εννοούν τα χριστιανικά σωματεία που εδώ και χρόνια εργάζονται συστηματικά στον ελλαδικό χώρο, κηρύττοντας τα ουσιώδη, δηλαδή Χριστόν εσταυρωμένον και αναστάντα. Όλα αυτά είναι γνωστά. Ενίοτε, παίρνουν κι έναν θεολογικό μανδύα και παρουσιάζονται ως βαθυστόχαστες κουβέντες. Βέβαια, αυτές οι απόψεις συνέβαλαν τα μέγιστα στο να βυθιστεί η Εκκλησία της Ελλάδος σε μια αφασία για αρκετά χρόνια. Όμως, «ώρα ἡμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι» (Ρωμ. ιγ', 11).

Αντί άλλης απαντήσεως, παραθέτουμε δύο διαφωτιστικά χωρία από τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο:

«Δεν υπάρχει ψυχρότερον πράγμα από τον Χριστιανόν, ο οποίος δεν σώζει άλλους. Στο έργον αυτό δεν μπορείς να προφασισθής ότι είσαι πτωχός και άρα να ισχυρισθής ότι δεν μπορείς να σώσης άλλους. Διότι και ο απόστολος Παῦλος πτωχός ἦτο και συχνά υπέφερε από πείνα. Και όμως ειργάζετο με τόσον ζήλον διὰ τους άλλους... Δεν μπορείς να πης ότι κατάγες από άσημον οικογένειαν. Διότι όλοι οι Απόστολοι ἦσαν κατὰ κόσμον άσημοι.

Δεν μπορείς να προβάλης την αγραμματοσύνη σου ως εμπόδιον. Διότι και οι Απόστολοι αγράμματοι ἦσαν. [...] Όχι. Αλλά αν είσαι Χριστιανός είναι αδύνατον να μείνης άπρακτος» (Ιωάν. Χρυσοστόμου, Ομιλία εις τα Πράξεις).

Και σ' έναν άλλο λόγο του τονίζει:

«Και αν ακόμη ξοδεύση κάποιος πολλά χρήματα υπέρ των άλλων, δεν κάμνει τίποτε όμοιον προς εκείνον που σώζει μια ψυχή, που την απομακρύνει από την πλάνη και την χειραγωγεί προς την ευσέβεια [...]. Μην λοιπόν ραθυμώσωμεν, αλλά με όλη μας την προθυμία και τον ζήλον ας ελκύσωμε προς τον Χριστόν τους αδελφούς μας» (Ιωάν. Χρυσοστόμου, Λόγος 6ος Κατά Ιουδαίων).

Όμως, όπως κάθε σοβαρό έργο έχει τις προϋποθέσεις του, έτσι και η μαρτυρία απαιτεί ορισμένα πράγματα. Ποια είναι αυτά; Το πρώτο που πρέπει να τονιστεί είναι ο ρεαλισμός. Ο Χριστιανός δεν μπορεί να είναι αιθεροβάμων. Πρέπει να έχει επίγνωση της αμαρτωλότητάς του και να 'ναι γι' αυτό ταπεινός. Οφείλει να 'χει πείρα του κόσμου, να 'ναι κοινωνικός και μέσα στη ζωή και να μην τρέφει αυταπάτες για την ανθρώπινη φύση. Γενικώς, να μην βρίσκεται στον κόσμο του. Το δεύτερο είναι ότι ο Χριστιανός πρέπει να βασίζει την πνευματικότητά του σε στέρεες βάσεις. Δηλαδή να προσεύχεται πολύ, να λατρεύει τον Θεόν «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» και να μελετά συνεχώς. Μόλις που χρειάζεται να πούμε ότι η συχνή προσέλευση στην Θεία Κοινωνία και η τυπική εξομολόγηση αποτελούν το κρηπίδωμα για να τελεσθεί η εν Χριστῶν ζωή. Το τρίτο και εξίσου σημαντικό είναι να αγαπά τον άνθρωπο. Ο Χριστιανός φλέγεται από αγάπη για τον άνθρωπο και κάνει ό,τι μπορεί για να τον βοηθήσει. Χωρίς αυτό το στοιχείο, η όλη προσπάθεια για μαρτυρία καταντά ένα ευσεβές καθήκον, που αργά ή γρήγορα θα εξανεμισθεί. Μονάχα «ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει».

«Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί» και ο Χριστιανός πρέπει να μιλήσει για την σώζουσα αλήθεια. Ίσως, ἦρθε η ώρα να ακουσθεῖ η κραυγή των Χριστιανῶν. Είναι βέβαιο πως θ' αναστατώσει, θα ξεσηκώσει, θα καθαιρέσει, θα οικοδομήσει, αλλά το πιο παράξενο θα 'ναι τούτο· θα 'ναι μια «φωνή αὔρας λεπτῆς» (Γ' Βασ. ιθ', 12).

Επιμέλεια:
Ο Σεκρετάριος

Παρεμβολή, τ. 58 (2001)

«Βρε παιδάκι μου, πεθαίνουμε»

Του Αρχιμ. Βασιλείου Γοντικάκη, Προηγούμενου της Ι.Μ. Ιβήρων Αγίου Όρους

Λέει κανείς: «Βρε παιδάκι μου, πεθαίνουμε». Βλέπουμε στο Ευαγγέλιο ότι το άρρωστο παιδί που έφερε ο πατέρας, έπεσε κάτω ξερό σαν νεκρό και πολλοί άρχισαν να λένε πως πέθανε. Νομίζω ότι δεν έχει σημασία αν νομίζουμε εμείς ότι πεθάναμε, αν νομίζουν όλοι οι άλλοι ότι και εμείς πεθάναμε. Αυτό που έχει σημασία είναι να μένουμε κοντά στα πόδια κάποιου, ο οποίος υπήρχε «πρὸ τοῦ τὸν κόσμον», **προτού υπάρξει ο κόσμος και ο οποίος** «τὰ πάντα διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους τοῦ ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε». Οπότε, εάν τυχόν είσαι δίπλα σε Αυτόν, άσχετα αν είσαι πεθαμένος ή ζωντανός ελπίζεις και περιμένεις να έρθει η ζωή. Αλλά νομίζω ότι η ζωή έρχεται διὰ του θανάτου. Όπως ο σπόρος, εάν δεν πέσει στη γη να πεθάνει, μένει μόνος, έτσι κι εμείς, αν δεν πονέσουμε θα μείνουμε μόνοι.

Το θέμα είναι το εξής: Ότι πολύ πονούμε και λίγο ζωογονούμαστε, πολύ υποφέρουμε και λίγο μπαίνουμε στη χαρά. Νομίζω ότι το μήνυμα το χαρούμενο του Χριστού είναι ότι μας δίνει τη δυνατότητα να περάσουμε τη ζωηφόρο νέκρωση. Όταν ζήτησαν δυο μαθητές να δοξαστούν και να καθίσει ο ένας εκ δεξιών και ένας εξ ευωνύμων, Αυτός είπε, όπως αναφέρεται στο Τριώδιο, ότι ο Κύριος δεν δίδει τέτοια πράγματα στους δικούς Του, υπόσχεται ποτήριο θανάτου. Το μεγάλο γεγονός είναι ότι μπορούμε να πεθάνουμε περιμένοντας. Όταν περνάμε την Γεθσημανή, δεν μπορούμε να μιλάμε. Τώρα το ότι μιλάμε σημαίνει ότι δεν περνάμε Γεθσημανή. Αλλά τι γίνεται; Τα χάνουμε. Μπορεί να τα χάσουμε, μπορεί να πέσουμε κάτω, μπορεί να μας εγκαταλείψει κάθε δύναμη σωματική, ψυχική, πνευματική. Το θέμα είναι αν μπορείς και ξερός να περιμένεις και να ευγνωμονείς. Κάποιος υπάρχει μέσα μας και δίπλα μας, που ιερουργεί διαφορετικά το μυστήριο της ζωής.

Θα μπορούσε εύκολα να μας πει ψεύτικα πράγματα. Δεν θέλει. Θέλει να μας φέρει στην αιώνια ζωή. Και για να μπει στην αιώνια ζωή πρέπει να περάσεις από τον θάνατο. Θα μπορούσε ο Χριστός, αν ήταν ταχυδακτυλουργός, να έκανε αυτό που ζήτησαν οι Εβραίοι, όταν έλεγαν «κατέβα από τον Σταυρό και θα πιστέψουμε». Θα μπορούσε να το κάνει. Δεν ήρθε για να εντυπωσιάσει. Κατέβηκε από τον Σταυρό νεκρός. Νεκρός για να νικήσει τον θάνατο για πάντα, για όλους μας. [...]

Σε μια στιγμή μπορεί να χωρέσει η αιωνιότης και μέσα σε ένα μικρό άγιο μαργαρίτη να χωρέσει όλος ο Χριστός. Ακριβώς γι' αυτό ο Κύριος, ενώ έρχεται να μας φέρει χαρά, ενώ έρχεται να μας φέρει τη ζωή, λέει: «μακάριοι οί πενθοῦντες, μακάριοι οί κλαίοντες καὶ οὐαὶ οί γελῶντες». Ακριβώς γιατί θέλει να μας φέρει τον πραγματικό γέλωτα, την πραγματική χαρά και την αιώνια ζωή από σήμερα... [...]

Μπορούμε να ελπίζουμε στην ανάσταση των σωμάτων; Αυτό είναι που δίδει η Εκκλησία. Αυτό που έχει σημασία είναι όχι να λύνουμε τις απορίες μας με έναν τρόπο εγκυκλοπαιδικό, με τη λογική του κομπούτερ, αλλά, ει δυνατόν, να μετανοούμε, να μπαίνουμε στην άλλη λογική,

τη λογική της Εκκλησίας. Τότε καταλαβαίνουμε ότι όταν ο Χριστός φανερώνεται, κρύπτεται. Όταν γίνεται άφαντος φανερώνεται. Αυτό που λέει ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης: «ὁ Χριστὸς ἀπαντᾷ διὰ τὸν ὃν ἀρνεῖται νὰ ἀπαντήσῃ». Αν, λοιπόν, δεν μπορούμε να ακούμε τη σιωπή Του, σημαίνει ότι δεν καταλαβαίνουμε τον λόγο Του. Αν τυχόν νομίζουμε ότι Τον καταλαβαίνουμε, κάτι δεν πάει καλά μέσα μας.

Το μεγάλο πράγμα είναι ότι υπάρχει η μητέρα μας Εκκλησία, μπορούμε να βάλουμε τον εαυτό μας μέσα εκεί ώστε σιγά-σιγά να παίρνει αυτήν την άλλη λογική. Πρέπει με ταπεινώση να τρεφόμαστε από την στέρεη τροφή που προσφέρει η Εκκλησία και τότε νομίζω ότι συνέχεια η καρδιά μας θα ευφραίνεται. Έχουμε ένα μεγάλο χρέος: διὰ της ταπεινώσεως και διὰ της υπομονής να δεχτούμε αυτά τα μεγάλα, τα οποία τελεσιουργείται στον υπερών τόπο τον λειτουργικό, για να μπορέσουμε και εμείς να καταλάβουμε τι είναι άνθρωπος, να χαρούμε τη ζωή μας και μετά, χωρίς άλλα σχόλια, να δώσουμε τη δυνατότητα και στους άλλους να χαρούν τη ζωή τους.

Αυτό που έχουμε να κάνουμε είναι να νιώσουμε ότι η αγάπη «ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγε» και εάν τυχόν υπομένουμε, στο τέλος, από τη δοκιμασία βγαίνει μια χαρά και μια αγαλλίαση, η οποία ξεπερνά όλες τις δοκιμασίες.

Μια στιγμή στον καθένα μας μπορεί να δημιουργηθούν διάφορες απορίες: Τι σημαίνει θάνατος, τι σημαίνει ανυπαρξία, μια στιγμή να νιώσουμε ότι όλα είναι άχρωμα και άσμα, τότε τι να κάνουμε; Εγώ λέω ένα πράγμα: Να περιμένουμε. Να περιμένουμε πού; Μέσα στην Εκκλησία, όπου νιώθεις ότι υπάρχει μια ζεστασιά και μια ευρυχωρία. Όπως λέμε το έμβρυο μένει μέσα στη μήτρα της μάνας του και επειδή μένει εκεί, συνέχεια αυξάνει. Έτσι και εμείς πρέπει να μένουμε μέσα στη μήτρα της μητέρας μας Εκκλησίας, αυτό που λέμε μετά από την πορεία: «μεῖνον μεθ' ἡμῶν», μείνε μαζί μας και εμείς θα μείνουμε μαζί Σου. Αυτό μας φτάνει. Έχει μεγάλη σημασία να μείνουμε κάπου και να δούμε αυτό «το κάπου», το Ένα για το οποίο είμαστε και το οποίο μας εκκολάπτει. Ο πόνος έχει νόημα επειδή βρισκόμαστε στη μήτρα κάποιου που μας αγαπάει. Εκεί όποιος πολύ πονάει σημαίνει ότι είναι ηλεπημένος και μπορεί να δεχτεί μεγάλα χαρίσματα. [...]

Κοιτάξτε, είμαστε χαμένοι, μπορεί εν στιγμή χρόνου να σταματήσει η καρδιά μας αλλά κάτι δε σταματά, βρε παιδάκι μου, και εγώ θέλω από εκεί και πέρα να πάμε. Και από εκεί και πέρα πάμε με το σώμα και έρχεται η αγαλλίαση και η χάρη της θεότητας μέσα στο σώμα μας και αγιάζεται η ψυχή και το σώμα και ο τρόπος με τον οποίο ζούμε.

[Αποσπάσματα από την ομιλία του Αρχιμ. π. Βασιλείου Γοντικάκη στη Φιλοσοφική Σχολή του Α.Π.Θ. το 1986, με θέμα «Θάνατος και χαρά», όπως δημοσιεύθηκε στην πλήρη της έκταση στο τ. 61 της Παρεμβολής (2002)]

«Είμ' ένας δείπνος μυστικός, δίπλα ο Ιούδας κλαίει σκυφτός κι είμ' αδελφός του»

Είναι κάτι στίχοι που δεν ξεκολλάνε απ' το μυαλό! Προσπαθείς να τους καταλάβεις και ξεγλιστράνε.. Ποτέ δεν κατάφερα να καταλάβω τι σημαίνει ο στίχος του Ν. Παπάζογλου: «Είμ' ένας δείπνος μυστικός, δίπλα ο Ιούδας κλαίει σκυφτός, κι είμ' αδελφός του»...

Μήπως είμαι ένας δείπνος μυστικός επειδή συγκεντρώνω τα χαρακτηριστικά των Αποστόλων; Τον αυθορμητισμό και το ευερέθιστο του Πέτρου; Την δυσπιστία του Θωμά; Τον ρεαλισμό του τελώνη Ματθαίου; Την προδοσία του Ιούδα; Αλλά αν τα πρόσωπα του μυστικού Δείπνου είναι παρόντα μέσα μου, θα είναι φυσικά και ο Ιησούς, εκείνος που «πάρα πολύ επιθύμησε να φάει αυτό το δείπνο με τους μαθητές πριν το θάνατό του» (Λουκ. 22: 15) -Πού κολλάει τώρα ο θάνατος;

Κι από 'κει και πέρα γιατί απ' όλη τη συντροφιά που δειπνεί μέσα μου ξεχωρίζω τον Ιούδα; Εκείνος στον οποίο αφού «μπήκε ο σατανάς» μέσα του στη συνέχεια «πήγε στους αρχιερείς», «συζήτησε μαζί τους», «δέχθηκε τα χρήματα» και «ζητούσε ευκαιρία» να προδώσει; (Λουκ. 22:3-6)

Ίσως, -ίσως λέω- γιατί κι εγώ κρύβω μέσα μου έναν μικρό Ιούδα που αφήνει χώρο σε «κάποιον» να σεργιανάει... Σε κάποιον που οι Πατέρες ονομάζουν «μυρμηγκολέοντα», αφού σαν μυρμηγκι παρουσιάζει το κακό όταν με σπρώχνει σ' αυτό, ενώ μετά το παρουσιάζει σα λιοντάρι για να με απογοητεύσει. Αρκεί να του πιάσω λίγο κουβέντα για να με τουμπάρει. Όλα τ' άλλα θα μ' αφήσει να τα κάνω μόνος μου. Όπως τότε: ο σατανάς απλά «μπήκε».. Ενώ ο Ιούδας στη συνέχεια «πήγε», «συζήτησε», «δέχθηκε», «ζητούσε»...

Οι προσωπικές μου προδοσίες καθημερινές! Αποτιμώ την υγεία, την οικογένεια, τους φίλους, την Εκκλησία Του που μου χαρίζει με τριάντα ασημένια νομίσματα. Με καταδικάζει σε αιώνια αγάπη, Τον καταδικάζω σε θάνατο. Κι ύστερα που θα το μετανιώσω και θα πάω να τα γυρίσω πίσω, να τα πετάξω, όχι κάπου, αλλά στο Ναό, το μυρμηγκι θα 'χει γίνει λιοντάρι που θα με κάνει σκυφτό να κλαίω απελπισμένος..

Ένας ασκητής έλεγε κάποτε ότι ο διάβολος έχει τρία αγαπημένα σύνεργα· βουκέντρα, κάπα και έναν άδειο τενεκέ. Στην αρχή σε κεντάει με τη βουκέντρα, σου βάζει έναν πειρασμό. Έπειτα σε σκεπάζει με την κάπα. Και μετά τα φανερώνει όλα κάνοντας θόρυβο με τον τενεκέ για να μας εκθέσει.

Σ' έναν τέτοιο άνισο πνευματικό αγώνα, είναι αδύνατο να τα καταφέρουμε μόνοι. Γι' αυτό και ο Χριστός στην εικόνα της Ανάστασης, τραβάει τον νεκρωμένο άνθρωπο, όχι από την παλάμη, αλλά από τον καρπό! Αποφασιστικά, σωτήρια. «Ονόματι Ίησοῦ μάλιστα πολεμίους» (Ιωάννης της Κλίμακος). Επικαλέσου το Όνομα Του. Είναι ο μόνος τρόπος να πάψει να κλαίει σκυφτός ο Ιούδας που κρύβουμε μέσα μας και να κατακαεί ο λογισμός της επόμενης προδοσίας. Χριστός Ανέστη!

Η Σύνταξη

Παρεμβολή, τ. 97 (2011)

«ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΠΝΙΓΕΣΑΙ, ΜΑΘΕ ΝΑ ΑΦΗΝΕΣΑΙ - ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΣΤΟΝ ΘΕΟ!»

π. Χαράλαμπος Παπαδόπουλος

Είναι τεράστιο το λάθος να πιστεύουμε, ότι πρώτα θα ωριμάσουμε πνευματικά και μετά θα αφεθούμε στην Πρόνοια του Θεού.

Θα ήθελα να δούμε μερικές σκέψεις όσον αφορά στο φόβο του ανθρώπου μπροστά στο ευμετάβλητο της ύπαρξης και να δούμε πώς κανείς μπορεί χριστιανικά, ορθόδοξα και πνευματικά να αντιμετωπίσει αυτές τις καταστάσεις.

Το **πρώτο** είναι ότι οι άνθρωποι πάρα πολύ μπερδεύουν στη ζωή τους αυτό που λέμε στην ορθόδοξη παράδοση «παραιτήσου στο θέλημα του Θεού, αφήσου στη ροή των πραγμάτων, μη θέλεις να τα ελέγχεις όλα». Υπάρχει ο αντίλογος αν αυτή η παραίτησή, η παράδοση στο θέλημα του Θεού, συνιστά ή όχι ηττοπάθεια, απάθεια, μία κατάσταση, κατά την οποία ο άνθρωπος γίνεται ένα άβουλο ον. Βλέπουμε μία σύγχυση μέσα στο λογισμό που μπερδεύει την έννοια της παράδοσης, το «παραδίδομαι» και το «παραιτούμαι». **Άλλο πράγμα το «παραιτούμαι», που σημαίνει γίνομαι ένα άβουλο ον, δε μετέχω στη ζωή μου, δεν παίρνω ευθύνες,**

δε συμμετέχω στη διάπλαση της προσωπικής μου ιστορία σε συνέργεια με τη χάρη του Θεού κι άλλο πράγμα το «παραδίδομαι». Το πρώτο είναι ακυρωτικό της προσωπικότητας και ακυρωτικό της κλίσης που έχει κάνει ο Θεός προς τον άνθρωπο. Το δεύτερο έχει μέσα μία δυναμική της σχέσης. Το παραιτούμαι είναι εγωκεντρικό, παραιτούμαι από τις δυνάμεις μου, παραιτούμαι από μία διάθεση και ευθύνη μέσα στη ζωή, δεν αναλαμβάνω την ευθύνη μου. Το παραδίδομαι σε κάποιον έχει μία διάθεση σχέσης, δεν είναι αόριστο. Είναι σα να λέμε συνεργάζομαι, ότι υπάρχει μία ουσιαστική συνέργεια με το Θεό.

Λέει ο Άγιος Παΐσιος σε ένα πολύ ωραίο λόγο του.. «να κάνεις πάντα αυτό που μπορείς. Και μετά, αφού κάνεις πρώτα αυτό που μπορείς, να παραδίδεσαι στο Θεό». Υπάρχουν πάρα πολλοί άνθρωποι οι οποίοι σκέφτονται και λένε, ας πούμε, «ό,τι θέλει ο Θεός, ας γίνει ό,τι θέλει

ο Θεός» αλλά πίσω από εκεί κρύβουν μία άρνησή τους να αναλάβουν την ευθύνη. Λέει ο άγιος Παΐσιος ότι αν είσαι στην έρημο και θέλεις να πιεις νερό δεν πρόκειται ο Θεός να σου δώσει νερό όσο κι αν προσεύχεσαι. Εάν εσύ ο ίδιος δεν ψάξεις, δε σκάψεις και δεν εξαντλήσεις όλες τις δυνατότητες ανθρωπίνως. Κι αν εσύ ψάξεις, κι αν εσύ σκάψεις και δε βρεις, τότε ο Θεός θα σου στείλει νερό. Ο Θεός δε θέλει ένα ανθρώπινο πρόσωπο το οποίο δε λαμβάνει την ευθύνη της ζωής του. Δε θέλει έναν άνθρωπο ο οποίος έχει παραιτηθεί από την κλίση που είναι το καθ' ομοίωσιν. Ο Θεός λέει «είστε κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν». Το καθ' ομοίωσιν έχει μέσα μία κινητικότητα, έχει μία δημιουργικότητα, σε καλεί σε δημιουργία, σε καλεί σε μία κίνηση.

Ο πόνος είναι δομικό στοιχείο της ανθρωπίνης ύπαρξης, ενώ η χαρά δεν είναι. Γιατί; Γιατί ο πόνος είναι στοιχείο επιβίωσης

Η Εκκλησία και η πνευματική ζωή μας δεν είναι μια ζωή που κοιτάει στο παρελθόν. Ούτε είναι μία ζωή η οποία κοιτάει μόνο στο παρόν, αλλά από πού

παίρνει την ταυτότητά της; Από τη Βασιλεία του Θεού που θα συναντήσουμε και προγενόμαστε. Από εκεί παίρνουμε γεύση στη ζωή αυτή. Μικρές γεύσεις, στην προσευχή, στη μετάνοια, στην αγάπη, στη Θεία Λειτουργία, στη Θεία Κοινωνία. Βέβαια, επειδή βρισκόμαστε μέσα στο χώρο και στο χρόνο αυτά δεν κρατάνε πολύ, δεν είναι σταθερά, είναι μεταβλητά, ακόμα και για τους μεγαλύτερους αγίους της Εκκλησίας που είχαν μεγάλες εμπειρίες του Χριστού και του Αγίου Πνεύματος, όπως για παράδειγμα ο Άγιος Σιλουανός Αθωνίτης. Φεύγει από το κελί του ο άγιος, αφού έχει δώσει μία μάχη με το ζωντανό Θεό. Επί 2-3 χρόνια προσεύχεται, νηστεύει, κοιμάται στο πάτωμα, ζητάει μέσα από όλες αυτές τις πνευματικές ασκήσεις να του εμφανιστεί ο ζωντανός Θεός και ο Θεός τού αρνείται, δεν εμφανίζεται με τίποτα. Γιατί ο Θεός δεν εκβιάζεται, η σχέση και η εμπειρία με το Θεό δεν έχει συμβιβασμούς, δε γίνεται από

ασκήσεις πνευματικές. Η πνευματική άσκηση είναι μόνο και μόνο μία έκφραση αγάπης, δεν είναι μία επιβολή του εγώ στο Θεό, ότι εγώ νηστεύω και είσαι υποχρεωμένος να μου φανερωθείς. Εγώ πάω στην εκκλησία και είσαι υποχρεωμένος να μη με αφήσεις να πάθω τίποτα. Εγώ κοινωνώ, εξομολογούμαι, θα περνάω όλα τα μαθήματα. Εγώ είμαι κοντά σου οπότε όλα πρέπει να μου πηγαίνουν καλά. [...]

Ένας δεύτερος λόγος που μας αποτρέπει από το να αφεθούμε στο Θεό είναι ότι θεωρούμε το να παρα-

δίδεται κανείς στην πρόνοια του Θεού και στη ροή των γεγονότων ως σημείο αδυναμίας. Κι όμως, χρειάζεται τεράστια δύναμη για να φτάσεις στο σημείο να μην τρέφεις από το λογισμό σου, να μην τρέφεις από τη νάρκισσιν αυτό-εικόνα σου, να μην τρέφεις από τις αυτοκαταστροφικές επιθυμίες σου, να μάθεις να απογυμνώνεσαι από το «εγώ» σου. Αυτό όχι μόνο δεν είναι αδυναμία αλλά είναι και πάρα πολύ δύσκολο. Ας προσπαθήσει κανείς να απεγκλωβιστεί από το «εγώ» του να δούμε πόσο θα αντέξει.

Ακόμα, ένα τρίτο σημείο, είναι ότι υπάρχει ένα άγχος και ένας φόβος για το πώς θα προστατευθούμε, όπως είπα προηγουμένως, από τις δυσκολίες, τα βάσανα και την τραγικότητα της ζωής. Αυτό που πρέπει να ξέρουμε είναι ότι δε μπορεί κανείς να προστατευθεί, δηλαδή, να μην μετέχει στην τραγικότητα της ζωής. Στη ζωή μέσα υπάρχουν και τραγικά γεγονότα, είναι μέρος και κομμάτι της ζωής.

Όσο δε θέλει κανείς να το αποδεχθεί ότι υπάρχει κι αυτό μέσα στη ζωή, τόσο θα υποφέρει περισσότερο κάθε φορά που θα το συναντά. Επειδή αυτό υπάρχει, είναι μέρος της ζωής. Και πρέπει εδώ να ξέρουμε ένα μυστικό που είναι πάρα πολύ σημαντικό και πρέπει να το κατανοήσουμε βαθύτερα· ο πόνος είναι δομικό στοιχείο της ανθρώπινης ύπαρξης, ενώ η χαρά δεν είναι. Γιατί; Γιατί ο πόνος είναι στοιχείο επιβίωσης, υπάρχει μέσα στην ύπαρξή

μας ώστε να επιβιώνουμε. Χωρίς τον πόνο δε θα μπορούσαμε να επιβιώσουμε. Φανταστείτε κάποιος να καίγεται και να μην πονάει. Φανταστείτε κάποιος να έχει μία ασθένεια και να μην αισθάνεται πόνο. Ο πόνος είναι στοιχείο και μηχανισμός επιβίωσης του ανθρώπου, οπότε είναι ζυμωμένος με την ύπαρξη. Απ' την άλλη, η χαρά τι είναι; Η χαρά είναι ποιοτικό στοιχείο. Πρέπει να το ανακαλύψεις, πρέπει να το χτίσεις, πρέπει να το επιθυμήσεις, πρέπει να δουλέψεις τη χαρά. Πρέπει να θέλεις να είσαι χαρούμενος, να θέλεις να βρεις τη χαρά που για μας είναι ο Χριστός. Γι' αυτό και λέμε πάρα πολλές φορές ότι εάν θέλει κανείς να παραπονιέται κι αν θέλει κανείς να είναι μίζερος και

καταθλιπτικός αυτό είναι πάρα πολύ εύκολο. Θα βρίσκει συνέχεια αιτίες για να κλαίει τη μαύρη του τη μοίρα και να ακυρώνει τα πάντα. Το δύσκολο είναι πώς μπορεί κανείς να φτάσει σ' αυτό που λέει η Εκκλησία να γίνει ένας άνθρωπος δοξολογίας και ευχαριστίας για τα πάντα και κατά πάντα, γι' αυτά που καταλαβαίνει το μυαλό κι αυτά που δεν καταλαβαίνει. Αυτό είναι το δύσκολο. Αλλά

εκεί είναι και η ομορφιά, εκεί είναι και η χάρη, εκεί είναι και η ευλογία της ύπαρξης της ζωής. Η χαρά, λοιπόν, είναι ποιοτικό στοιχείο. Πρέπει να αποφασίσεις ότι θες να είσαι χαρούμενος και να

κάνεις κάτι γι' αυτό. Ο πόνος είναι πολύ εύκολος γιατί, επαναλαμβάνω, είναι στοιχείο επιβίωσης.

Το τέταρτο σημείο που πρέπει να σταθούμε, είναι ότι μέσα μας υπάρχει μία επιθυμία να μην πονάμε. Δηλαδή, αν είναι δυνατόν και ο πόνος που έρχεται στη ζωή μας να τελειώνει πολύ γρήγορα. Ο αιώνας μας έχει ονομαστεί ως ο «αιώνας του *deron*». Τι σημαίνει αυτό δηλαδή; Ότι γρήγορα, πάρα πολύ άμεσα θέλουμε να απαλλαγούμε απ' τον πόνο. Δεν έχουμε μάθει να ακούμε το σώμα και την ψυχή μας. Δεν έχουμε μάθει να σιωπούμε. Δεν έχουμε μάθει να διαβάζουμε τα σημεία της παρουσίας του Θεού. Πονάει το κεφάλι μας και με γρήγορες διαδικασίες πάμε και παίρνουμε *deron*. Δηλαδή, το πρόβλημά μας είναι να μην πονάμε. Αλλά όταν δε θέλεις να πονέσεις, ακυρώνεις την ύπαρξη, ένα τεράστιο δικαίωμα και μια δυνατότητα να μαθητεύσεις στο μυστήριο της ζωής. Διότι δε μπορείς εάν δεν

Δεν έχουμε μάθει να ακούμε το σώμα και την ψυχή μας. Δεν έχουμε μάθει να σιωπούμε. Δεν έχουμε μάθει να διαβάζουμε τα σημεία της παρουσίας του Θεού. Πονάει το κεφάλι μας και με γρήγορες διαδικασίες πάμε και παίρνουμε *deron*. Δηλαδή, το πρόβλημά μας είναι να μην πονάμε. Αλλά όταν δε θέλεις να πονέσεις, ακυρώνεις την ύπαρξη, ένα τεράστιο δικαίωμα και μια δυνατότητα να μαθητεύσεις στο μυστήριο της ζωής. Διότι δε μπορείς εάν δεν αφήσεις τον εαυτό σου στον πόνο, δε θα μαθητεύσεις.

αφήσεις τον εαυτό σου στον πόνο, δε θα μαθητεύσεις. Πότε ένας άνθρωπος έγινε σοφός; Στον πόνο. Πότε ένας άνθρωπος έγινε ώριμος; Στον πόνο. Πότε ένας άνθρωπος έγινε πιο

εμπειρικός; Στον πόνο. Πνευματικότερος; Στον πόνο. Όχι με την έννοια ότι έχουμε κάποιο σύνδρομο μαζοχισμού, προς Θεού, όχι μ' αυτή την έννοια. Αλλά με την έννοια ότι ο πόνος είναι μία πύλη γνώσεως και σοφίας. Σου ανοίγει κάποιες δυνατότητες στην ύπαρξη διότι σου θυμίζει ότι είσαι κτιστός, σου θυμίζει ότι είσαι θνητός, σου θυμίζει ότι το νόημα των πραγμάτων βρίσκεται αλλού, σε αναγκάζει να ψάξεις μέσα σου, σε αναγκάζει να αναρωτηθείς, να σκεφτείς, να προβληματιστείς. Οπότε στην προσπάθειά μας να μην πονάμε στην ουσία τι κάνουμε; Ακυρώνουμε το μυστήριο της ζωής.

Το πέμπτο είναι ότι υπάρχουν μέσα μας κάποιοι

αυτοματισμοί και κάποιες αντιλήψεις για το πώς θα έπρεπε να είναι τα πράγματα στη ζωή μας. Ξέρετε, αυτή η σύγκρουση μεταξύ των δύο αυτών μεγεθών, δηλαδή του πώς θα έπρεπε να είναι με το πώς έχουν τα πράγματα είναι μία απίστευτη σύγκρουση η

οποία γεννάει μόνο προβλήματα. Από πού ξεκινάνε οι νευρώσεις; Από τη σύγκρουση μεταξύ αυτού που βιώνω, αυτό που είμαι με αυτό που θα έπρεπε να είμαι. Κι αφού δεν καταφέρνω να είμαι αυτό που έπρεπε να είμαι, αυτό που μου έχουν πει οι γονείς μου, το σχολείο μου, η θρησκεία μου, η τελειομανία μου, ο ναρκισσισμός μου που φαντασιώνεται τη μεγαλειότητα μου, έρχεται μία σύγκρουση η οποία είναι πολύ ακυρωτική. Δημιουργεί άγχος, δημιουργεί θλίψη, δημιουργεί χίλια δυο προβλήματα, ως και σε πιο σύνθετες ψυχοπαθολογίες.

Αυτό που δεν καταλαβαίνουμε είναι ότι στην Εκκλησία και στην πνευματική ζωή δεν πάμε για να αισθανθούμε πόσο τέλειοι και υπέροχοι είμαστε, αλλά για να αισθανθούμε την αδυναμία μας, για να βιώσουμε απενοχοποιητικά την αδυναμία μας, για να βιώσουμε την ατέλειά μας χωρίς ενοχή, χωρίς ακύρωση, χωρίς ματαίωση. Βιώνεις

Στην Εκκλησία και στην πνευματική ζωή δεν πάμε για να αισθανθούμε πόσο τέλειοι και υπέροχοι είμαστε, αλλά για να αισθανθούμε την αδυναμία μας, για να βιώσουμε απενοχοποιητικά την αδυναμία μας, για να βιώσουμε την ατέλειά μας χωρίς ενοχή, χωρίς ακύρωση, χωρίς ματαίωση. Βιώνεις μία ανθρώπινη αδυναμία και συγχρόνως μία θεϊκή αγάπη.

μία ανθρώπινη αδυναμία και συγχρόνως μία θεϊκή αγάπη. Δηλαδή, εσύ βιώνεις πως ναι, εγώ σαν άνθρωπος δε μπορώ να είμαι τέλειος σε όλα, δε μπορώ να τα κάνω όλα άψογα, δε μπορώ σε όλα να επιτυγχάνω, δε γίνεται να έχω συνεχώς νίκες στη ζωή μου. Αλλά παρά

ταύτα κάποιος με αγαπάει και με αγαπάει και πολύ. Εγώ είμαι ένα μάτσο χάλια αλλά αυτός με αγαπάει πολύ. Αυτή είναι η εμπειρία του Θεού. Και λέει πάρα πολύ όμορφα ο άγιος Τύχων, αυτός ο Ρώσος μεγάλος άγιος, λέει ότι στον παράδεισο δεν πάμε κατακτώντας πράγματα. Με τις νηστείες μου, με τις αρετές μου, με την ηθική μου. Και στο τέλος θεωρούμε ότι το Θεό τον νικάμε, το Θεό τον κατακτούμε, τον κερδίζουμε τον παράδεισο, είμαστε «καπάτσοι», είμαστε έξυπνοι, είμαστε «καταφερτζήδες».

Επιμέλεια:
Δήμητρα Τζάφα

Απόσπασμα από το τ. 124 της Παρεμβολής (2018)

Ο Θεός – «ομπρέλα»

Φωτογραφία: Ανδρέας Πανταζής

Πόσες πιθανότητες υπάρχουν κάποιος να σκέφτεται τις γαλότητες του την ώρα που απολαμβάνει τον ήλιο στην παραλία; Ελάχιστες είναι φυσικά η απάντηση! Όταν όμως βρέχει και κάνει κρύο, θα τις επιθυμήσει αμέσως και θα τις αναζητήσει. Έτσι είναι αυτά τα πράγματα. Υπάρχουν ρούχα και αντικείμενα τα οποία τα θυμάται και τα χρησιμοποιεί κανείς μόνο όταν τα χρειάζεται.

Αν προσπαθήσει, όμως, να κάνει το ίδιο και με τους ανθρώπους, μάλλον θα βρεθεί προ εκπλήξεως. Ένας άνθρωπος που τον πλησιάζεις όταν έχεις την ανάγκη του και αμέσως μετά τον ξεχνάς τελείως, σύντομα θα φροντίσει να σε ξεχάσει και αυτός. Γιατί οι ανθρώπινες σχέσεις βασίζονται στην αγάπη και για να αγαπήσει κανείς πρέπει να δει τον άλλον ως πρόσωπο, όχι ως χρήσιμο αντικείμενο.

Τα δύο αυτά τα γνωρίζουμε όλοι και έχουμε μάθει να μεταχειριζόμαστε τον καθένα όπως του αξίζει. Την ομπρέλα σαν αντικείμενο και τον άνθρωπο ως πρόσωπο. Όταν όμως το ζήτημα έρχεται στη σχέση μας με τον Θεό, αλλάζουν τα δεδομένα. Γνωρίζουμε ότι ο Θεός είναι πρόσωπο. Όμως, αφού όποτε Τον χρειαζόμαστε είναι εκεί και δεν μας τιμωρεί αν τον ξεχνάμε και τον αρνούμαστε, γιατί να μπαίνουμε στον κόπο της συχνής επικοινωνίας μαζί Του;

Φτάνει που έχουμε τόσες εντολές που μας έχει αφήσει, για να εκτελούμε. Είναι ανάγκη να προσπαθούμε να Τον αναζητούμε; Η επικοινωνία θέλει χρόνο, θέλει να

μην μιλάς μόνο, αλλά να προσπαθείς και να ακούσεις τον άλλον, θέλει να δώσεις σε αυτόν την προσοχή σου, την αγάπη σου, ένα μέρος από την ψυχή σου. Μα εμείς θέλουμε τον Θεό για να μας δίνει, να μας χαρίζει τα δώρα Του. Όχι για να Του δώσουμε εμείς...

Ίσως αυτό είναι το πρόβλημα. Όταν σκεφτόμαστε τον Θεό, έχουμε την εικόνα μιας πηγής, η οποία μας προσφέρει απλόχερα τα πάντα, αλλά εμείς δεν είμαστε διατεθειμένοι να δώσουμε τίποτα. Και τελικά, καταλήγουμε να πιστεύουμε σε έναν Θεό-«ομπρέλα», που θα μας σώσει τις δύσκολες μέρες και τις υπόλοιπες θα μείνει κλεισμένος στο ντουλάπι. Το πώς βλέπουμε εμείς τα πράγματα, όμως, δεν αλλάζει την πραγματικότητα. Ο Θεός είναι πρόσωπο, αυτή είναι η πραγματικότητα. Και μας περιμένει να Τον αναζητήσουμε, να Τον γνωρίσουμε, όσο μπορούμε, να ξεκινήσουμε εμείς την επικοινωνία μαζί Του. Σίγουρα δεν είναι εύκολο. Απαιτεί πολύ περισσότερο κόπο από αυτόν που απαιτεί η συνηθισμένη στάση μας. Αν δεν Τον γνωρίσουμε, όμως, ποτέ δεν θα Του επιστρέψουμε να μας δώσει τα δώρα που έχει φυλαγμένα για εμάς. Δώρα απίστευτα ανώτερα από τα ψίχουλα αγάπης που Του ζητάμε κάθε λίγο. Είναι η απέραντη Αγάπη που έπλασε τα σύμπαντα.

Η Σύνταξη
Παρεμβολή, τ. 82 (2007)

Είπαν...

...για την Παρεμβολή

«**Σ**τις συχαρητήριες σκέψεις μου επιθυμώ να σημειώσω δύο πράγματα. Πρώτον ότι η “Παρεμβολή” είναι έργο αποκλειστικά φοιτητικό. Τόσο η σύνταξή της όσο και η γενικότερη επιμέλειά της αποτελούν από το πρώτο ήδη τεύχος επίτευγμα των φοιτητών, κατόρθωμα αυθορμητισμού και αγάπης, συνυφασμένο με μια πολύ υψηλή ποιότητα. Δεύτερον τα θέματα του περιοδικού είναι λίαν αξιόλογα γιατί θητεύουν στον σύγχρονο προβληματισμό, σε θέματα πολιτισμού και τέχνης, θεολογικά, πάντοτε νεανικού ενδιαφέροντος. Αυτή η θεματολογία καθιέρωσε την “Παρεμβολή” ως ένα έγκριτο και δυναμικό περιοδικό και στον εκκλησιαστικό μας χώρο. Συγχαίρω όλους όσους εργάσθηκαν και εργάζονται με ιεραποστολικό ήθος και καταθέτουν τα χαρίσματα τους, ώστε να έχει το περιοδικό την ποιότητα που διαθέτει. Εύχομαι στην “Παρεμβολή” να συνεχίσει την παρουσία της για πολλά ακόμη χρόνια, ώστε να γεύονται οι νέοι μας τους αγλαούς πνευματικούς καρπούς αυτής της προσπάθειας».

Ο Αρχιεπίσκοπος ο Αθηνών & Πάσης Ελλάδος, ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ Β' (τ.100)

«**Σ**την εποχή μας, στη δεκαετία του 1950, είχαμε εκδώσει ένα μικρό περιοδικό υπό τον τίτλο: «Η πορεία μας». Ήταν ένα οκτασέλιδο ή το πολύ δεκαεξασέλιδο. Η «Πορεία» έγινε «Παρεμβολή» και το μονόχρωμο κείμενο των οχτώ ή δεκάξι σελίδων, έγινε ένα πλούσιο σύγχρονο περιοδικό το οποίο μπορεί να κυκλοφορεί άνετα και να συναγωνίζεται ακόμα και με τις καλύτερες περιοδικές εκδόσεις. Κρατήστε την ποιότητα, είναι η ποιότητα που αρμόζει στο Ευαγγέλιο, είναι η ποιότητα που ταιριάζει σε ‘σας, που είστε νέοι άνθρωποι, είναι η ποιότητα που έχει σχέση με την ιστορία της Χριστιανικής Φοιτητικής Ενώσεως, από την οποία πέρασαν και ανεδείχθησαν σημαντικότερα πρόσωπα στην ιστορία της σύγχρονης Ελλάδος. Κρατήστε τη μαρτυρία ζωντανή μέσω του εντύπου λόγου, του προφορικού λόγου και προπαντός της ζωής σας. Να θυμάστε πάντοτε ότι το κείμενο είναι ένα υπόμνημα στη ζωντανία της υπάρξεως, η οποία θα πρέπει να εκπέμπει σε όλα τα κύματα Χριστὸν Εσταυρωμένο και Αναστάντα».

Ο Αρχιεπίσκοπος Αμερικής, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (τ.100)

Με ιδιαίτερη χαρά και αισθήματα αγάπης εν Χριστώ χαιρετίζω την επαινετή πρωτοβουλία της Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης, να διοργανώσει ειδική εορταστική εκδήλωση για τα 30 χρόνια του περιοδικού της με τον τίτλο «ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ».

Προσωπικά χαίρομαι για την επί τρεις δεκαετίες συνέχιση αυτή, γιατί είχα συμβάλει στο ξεκίνημα του περιοδικού σε καιρούς δύσκολους εξ απόψεως ιδεολογικών ρευμάτων στον πανεπιστημιακό χώρο αλλά και στη νεολαία γενικότερα. Το σκεπτικό των πρωτεργατών ήταν ότι πρέπει να γίνει μία παρεμβολή στα δρώμενα. Μία παρεμβολή χριστιανική στην αθεΐα, στον μηδενισμό, στην περιφρόνηση των χριστιανικών ιδεών. Η χριστιανική φοιτητική συνείδηση αντέδρασε. Έκαμνε την παρεμβολή της. Κείμενα λογοτεχνίας, ποίησης, θεολογίας, κοινωνιολογίας, κείμενα επιστημονικά, φωτογραφίες, ρεπορτάζ γεμίζουν τις σελίδες. Η επιτροπή σύνταξης, θυμάμαι, δούλευε νύκτα-μέρα.

Αγλαόκαρποι οι κόποι. Το φως του Ευαγγελίου του Χριστού διά μέσου της «Παρεμβολής» είχε έλθει στον φοιτητόκοσμο.

Είμαι βέβαιος ότι και τα σημερινά παιδιά, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες της Χ.Φ.Ε., στις προκλητικές σειρήνες των νέων δεδομένων της παγοσμιολογίας και της αποϊεροποίησης θα σταθούν όπως πρέπει, υπερασπίζοντας ιερά και όσια της Πίστεως και της Πατρίδας μας.

Σας εύχομαι, ο Πανάγαθος Θεός να σας ευλογεί και να χαρίζει υγεία και παν αγαθό. Καλή συνέχεια.

Ο Μητροπολίτης Μάνης, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Γ'

«**Θ**α ήθελα να εκφράσω τη χαρά μου, την βαθύτατη χαρά μου, για την τιμή που μου κάνετε, να ζητάτε συνέντευξη από μένα, εκ μέρους του περιοδικού της Χ.Φ.Ε., “Παρεμβολή”. Τα τεύχη που διάβασα, με πολλή αγάπη και προσοχή, τα βρήκα θαυμαστά. Βέβαια, επειδή συμβαίνει να έχω και μια προϊστορία στο χώρο που είσατε εσείς σήμερα, η χαρά και η συγκίνησή μου είναι ακόμα μεγαλύτερες και η αγάπη μου για όλα τα παιδιά της Χ.Φ.Ε. ειλικρινής»

Αντώνης Σαμαράκης, Συγγραφέας (τ. 8)

«**Π**ρέπει να πω ότι η «Παρεμβολή» ήταν κάτι που με εξέπληξε πολύ ευχάριστα γιατί δεν θεωρούσα πως θα μπορούσε να γίνει ένα τόσο ωραίο περιοδικό από μια ομάδα ανθρώπων όπως είστε εσείς. Γι’ αυτό πρέπει να σας συγχαρώ και το μόνο που έχω να σας ευχηθώ είναι να μπορέσετε να συνεχίσετε με τον ίδιο τρόπο όπως τώρα».

**Γεώργιος Κοντόπουλος,
Καθηγητής Αστρονομίας Πανεπιστημίου Αθηνών,
τ. Πρόεδρος Ακαδημίας Αθηνών (τ. 13)**

«**Θ**α ήθελα να δηλώσω τη μεγάλη μου χαρά, για την έκδοση αυτή της Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης, γιατί υπήρξα μέλος της Χ.Φ.Ε. πριν από πολλά χρόνια. Τότε τα πράγματα ήταν δύσκολα, όπως και τώρα άλλωστε – τότε βέβαια ήταν η Ένωση στην αρχή, υπήρχε και αυτό το υλιστικό πνεύμα, που είχε εισβάλλει στην περίοδο μετά τη δεκαετία του ’50 στα Πανεπιστήμια, και κάθε τι το χριστιανικό ήταν όχι εύκολα αποδεκτό... Μια Ένωση σαν τη Χ.Φ.Ε. πρέπει να έχει τη δυνατότητα μέσα στα πανεπιστήμια, να διακηρύσσει τις τοποθετήσεις της και να επηρεάζει.»

**Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη,
τ. Πρόεδρος της Βουλής, Αντιπρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών (τ. 3)**

Η «ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ» είναι ένα νέο περιοδικό της Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης. Το έντυπο αυτό, αναφέρουν οι συντάκτες, δεν είναι «αιφνίδιο θήραμα μιας στιγμιαίας έμπνευσης, αλλά συσσωρευμένης και συνειδητοποιημένης ανάγκης κάποιων χρόνων ζωής».

Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 3/12/89

Αν κάποιος μας ρωτούσε: «τι θυμάστε από τα φοιτητικά σας χρόνια;» τι θα απαντούσαμε: Πολλά, πάρα πολλά. Ο Θεός μάς χάρισε πλούσιες εμπειρίες και ευλογημένα βιώματα που μας συντροφεύουν από τότε. Όμως όλα αυτά ζουν μέσα μας, στην καρδιά και στα αισθήματά μας. **Η «Παρεμβολή» είναι το μόνο κομμάτι της φοιτητικής μας ζωής που συνεχίζει να υπάρχει και να πορεύεται, όπως τότε. Εμείς αφήσαμε την εποχή της αθωότητας, αλλά το περιοδικό μας συνεχίζει να υπάρχει και μαζί του υπάρχει η ομορφιά εκείνων των χρόνων, ο φοιτητικός μας εαυτός.** Να γιατί η «Παρεμβολή» σηματοδοτεί για όσους εργαστήκαμε γι’ αυτή, την αυτοσυνειδησία μας στο χώρο της ορθόδοξης πνευματικότητας, τότε που βαδίζαμε τα πρώτα δειλά αυτόνομα βήματά μας στην πίστη και στην αναζήτηση της αλήθειας. Το περιοδικό υπήρξε ο κοινός τόπος της συνάντησής μας. Με αυτό ως αφορμή συνεργαστήκαμε. ερευνήσαμε, μάθαμε και διατυπώσαμε ένα λόγο αναζήτησης και όχι αυθεντίας. Αυτό παραμένει και σήμερα. Τόπος συνάντησης και «έπί τώ αύτώ» συνύπαρξης. Δεν είναι ακαδημαϊκό ή επιστημονικό περιοδικό, «ψυχρό» ή αδιάφορο. Είναι μια αφορμή για την αγάπη. Εύχομαι να παραμείνει έτσι και να δυναμώνει η φωνή του σε καιρούς που όλοι φωνάζουν... Καλή συνέχεια !

Αλέξανδρος Καραβάνης
Εκδότης εκδ. «Εν Πλω»,

Α΄ Συντακτική Επιτροπή Παρεμβολής 1989

Συμβαίνουν...

Οι Έλληνες νιώθουν μεγάλη μοναξιά - «Πρωταθλήτρια» η χώρα μας, σύμφωνα με έρευνα

Ο ένας στους δέκα Έλληνες (το 10%) νιώθει συχνά μοναξιά, ενώ περισσότεροι από τέσσερις στους δέκα (το 43%) συναντιούνται με την οικογένεια ή τους φίλους τους το πολύ μια φορά το μήνα, σύμφωνα με μια νέα μελέτη του Κοινού Κέντρου Ερευνών (Joint Research Centre-JRC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στον αντίποδα της Ελλάδας και της Ουγγαρίας, όπου πάνω από το 40% των ανθρώπων βλέπουν την οικογένεια τους και τους φίλους τους το πολύ μια φορά το μήνα, βρίσκονται η Ολλανδία, η Δανία και η Σουηδία, όπου αυτό συμβαίνει μόνο στο 8% των ενηλίκων. Σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας, το πρόβλημα της μοναξιάς είναι πιο έντονο στις χώρες της Ανατολικής και της Νότιας Ευρώπης από ό,τι της Δυτικής και Βόρειας - κάτι που μάλλον ανατρέπει το στερεότυπο περί κοινωνικών Νοτίων και αποξενωμένων Βορείων. Αυτό εν μέρει οφείλεται στο ότι παράγοντες όπως η κακή υγεία και οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες (που είναι συχνότερα στη Ν. και Α. Ευρώπη) ευνοούν τη μοναξιά. Μια άλλη απομυθοποίηση της μελέτης είναι ότι το πρόβλημα δεν αφορά μόνο την τρίτη ηλικία. Μπορεί οι ηλικιωμένοι να είναι περισσότερο απομονωμένοι κοινωνικά (9% περισσότερο από ό,τι οι κάτω των 65 ετών), όμως δεν αναφέρουν αισθήματα μοναξιάς τόσο συχνά όσο οι ηλικιακές ομάδες 26 έως 45 ετών. Οι άρρωστοι, οι άνεργοι και οι φτωχοί είναι οι τρεις ομάδες που υποφέρουν περισσότερο από μοναξιά, καθώς έχουν λιγότερες επιλογές και χειρότερη ψυχική διάθεση. Άνθρωποι με κακή υγεία έχουν 10% μεγαλύτερη πιθανότητα να νιώσουν μοναξιά από ό,τι οι υγιείς, ενώ η πιθανότητα είναι αυξημένη κατά 7% για τους άνεργους και τους φτωχούς. Οι ερευνητές τονί-

ζουν ότι δεν πρέπει να υποτιμηθεί η σημασία της μοναξιάς για την ευημερία κάθε ατόμου και την κοινωνική συνοχή.

Επιστολές-απόδειξη της γενοκτονίας των Αρμενίων

Νέα στοιχεία εισφέρει η ιστορική έρευνα για τη γενοκτονία των Αρμενίων. Η συστηματική εξόντωση 1,5 εκατ. Αρμενίων από την Οθωμανική Αυτοκρατορία επισήμως ξεκίνησε το 1915 και ολοκληρώθηκε το 1923. Σήμερα, νέα στοιχεία που εντόπισαν ιστορικοί στις ΗΠΑ, αποδεικνύουν, πέραν κάθε αμφιβολίας, ότι η εξόντωση του αρμενικού στοιχείου ήταν μία πολύ καλά σχεδιασμένη και άρτια εκτελεσμένη επιχείρηση. Πρόκειται για εξέχουσας σημασίας ανακάλυψη, καθώς η Τουρκία εξακολουθεί να αρνείται την ενοχή της. Ο καθηγητής Τανέρ Ακσάμ, του πανεπιστημίου Κλαρκ της Μασαχουσέτης, γνωστός μελετητής της γενοκτονίας των Αρμενίων, ανακάλυψε δύο επιστολές, οι οποίες χρονολογούνται από τις 3 Μαρτίου και 7 Απριλίου 1915 και φέρουν την υπογραφή του

Μπαχατίν Σακίρ, ενός από τους αρχιέκτονες της γενοκτονίας των Αρμενίων. Η πρώτη επιστολή δεν αφήνει περιθώρια για αμφιβολίες. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η Επιτροπή για την Ένωση και την Πρόοδο «αποφάσισε να εξοντώσει όλους τους Αρμένιους που ζούσαν στην Τουρκία, χωρίς να επιτρέψει ούτε σε έναν να παραμείνει, δίνοντας στην κυβέρνηση αυξημένες εξουσίες όσον αφορά αυτό το θέμα». Η δεύτερη επιστολή απλώς επαναλαμβάνει το ίδιο μήνυμα. Στο παρελθόν, η αυθεντικότητα των επιστολών είχε αμφισβητηθεί και γι' αυτό τον λόγο οι μελετητές της περιόδου δεν τις είχαν λάβει υπόψη, επισημαίνει ο καθηγητής Τανέρ Ακσάμ. Η οθωμανική αυτοκρατορία, ως γνωστόν, στόχευσε και εναντίον άλλων ομάδων προς εξόντωση, οργανώνοντας τη γενοκτονία των Ελλήνων και των Ασσυρίων.

Ένα παγκάκι για την ειρήνη έξω από το κέντρο Νόμπελ στο Όσλο

Ένα παγκάκι που σχεδιάστηκε από την εταιρεία Snøhetta για το Κέντρο Νόμπελ Ειρήνης στο Όσλο είναι διαμορφωμένο σαν ημικύκλιο για να ενθαρρύνει τους ανθρώπους να κάθονται πιο κοντά και να αρχίσουν να συνομιλούν. Το έργο περιγράφεται ως «πάγκος ειρήνης» και ονομάζεται «Το Καλύτερο Όπλο», αναφερόμενο στο διάσημο απόσπασμα του Νέλσον Μαντέλα, «το καλύτερο όπλο είναι να καθίσετε και να μιλήσετε». Το εμπνευσμένο απόσπασμα του Μαντέλα είναι χαραγμένο στο μέταλλο, από το οποίο είναι κατασκευασμένο το παγκάκι. Παρουσιάστηκε στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη την Ημέρα του Νέλσον Μαντέλα, στις 18 Ιουλίου. Ο πάγκος θα παραμείνει στην πλατεία του ΟΗΕ μέχρι τον Σεπτέμβριο, πριν μεταφερθεί στη μόνιμή του θέση κοντά στο Δημαρχείο του Όσλο, όπου απονέμεται το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης κάθε χρόνο. Η εγκατάσταση, ως σύμβολο της διπλωματίας και του διαλόγου, αποδίδει φόρο τιμής στους βραβευθέντες με βραβείο Νόμπελ Ειρήνης και γιορτάζει τις προσπάθειές τους για την ένωση των ανθρώπων και την επίλυση συγκρούσεων σε ολόκληρο τον κόσμο.

Κινηματογραφική ταινία για τα 100 χρόνια από την Κοίμηση του Αγίου Νεκτάριου

Στις 9 Νοεμβρίου του 2020 συμπληρώνονται 100 χρόνια από τον θάνατο του αγίου του αιώνα μας, του θαυματουργού ποιμένα της Ορθοδοξίας. Λίγους μήνες αργότερα αναμένεται να βγει στις κινηματογραφικές αίθουσες η διεθνής συμπαραγωγή για τη

ζωή του. Ο τίτλος της ταινίας θα είναι «Man of God» («Ανθρώπος του Θεού») και πρωταγωνιστής θα είναι ο Άρνης Σερβετάλης, που θα ενσαρκώσει την ασκητική μορφή του αγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως. Στην ταινία λέγεται ότι θα συμμετάσχουν ονόματα όπως η Τζένιφερ Ανιστον, ο Μίκι Ρουρκ και ο Τζόνναθαν Τζάκσον. Το φιλμ θα είναι στην αγγλική γλώσσα και τα γυρίσματα αναμένεται να ξεκινήσουν το φθινόπωρο, σε διάφορα μέρη από όπου πέρασε ο άγιος Νεκτάριος, όπως η Χίος, η Κωνσταντινούπολη, τα Ιεροσόλυμα και η Αίγυπτος, από όπου ο φωτεινός ποιμένας εκδιώχθηκε με συκοφαντίες από τους εχθρούς του λόγω των αγαθών του έργων, για να φτάσει φτωχός στην Αθήνα και στη συνέχεια να ιδρύσει τη Μονή στην Αίγινα. Γυρίσματα θα γίνουν και στο δωμάτιό του στο Αρεταίειο Νοσοκομείο όπου άφησε την τελευταία του πνοή, το οποίο παραμένει ατόφιο και αποτελεί τόπο προσκυνήματος των πιστών.

«Τέλος» τα social media για ανηλίκους κάτω των 13 ετών στην Ελλάδα

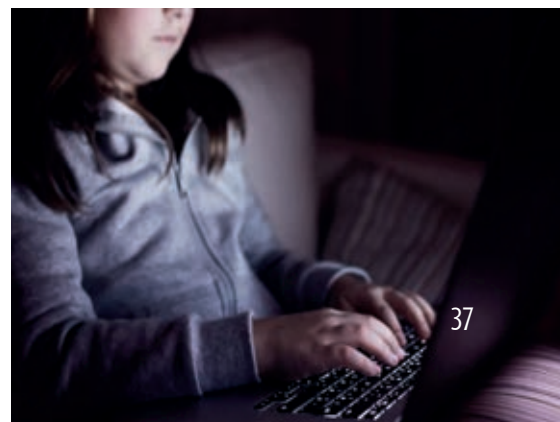
Την απαγόρευση της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ανηλίκου κάτω των 13 ετών, στο πλαίσιο προσφοράς υπηρεσίας στην κοινωνία της πληροφορίας απευθείας σε αυτόν, όπως για παράδειγμα η δημιουργία λογαριασμού από ανήλικο σε υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης, προβλέπει το νέο σχέδιο νόμου για την Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση, κάνοντας χρήση της ευχέρειας που δίνει ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων στον εθνικό νομοθέτη ως προς το όριο ηλικίας με τη συμπλήρωση του οποίου ο ανήλικος μπορεί να

παρέχει έγκυρη συγκατάθεση για την επεξεργασία των δεδομένων του, στο πλαίσιο προσφοράς υπηρεσίας στην κοινωνία της πληροφορίας απευθείας σε αυτόν (π.χ. δημιουργία λογαριασμού από ανήλικο σε υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης), το άρθρο 21 του Σχεδίου Νόμου θέτει ως όριο την ηλικία των δέκα πέντε (15) ετών. Η επιλογή αυτή αντιστοιχεί σε αρκετές ρυθμίσεις του ελληνικού δικαίου, σύμφωνα με τις οποίες αναγνωρίζεται σε πρόσωπα δεκαπέντε (15) ετών περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα. Όπως διευκρινίζεται, σε κάθε περίπτωση, η συγκατάθεση του ανηλίκου πρέπει να πληροί κατά μείζονα λόγο τους όρους που περιλαμβάνονται στον ορισμό της συγκατάθεσης και στους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στο άρθρο 7 του ΓΚΠΔ. Επίσης, ως νόμιμοι αντιπρόσωποι του ανηλίκου θεωρούνται τα πρόσωπα που ασκούν κατά περίπτωση τη γονική μέριμνα αυτού ή ο επίτροπος. Περαιτέρω, με την παράγραφο 2

τίθεται η πρόβλεψη ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ανηλίκου κάτω των 13 ετών, στο πλαίσιο προσφοράς υπηρεσίας στην κοινωνία της πληροφορίας απευθείας σε αυτόν (λ.χ. η κατά τα ανωτέρω δημιουργία λογαριασμού από ανήλικο σε υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης), δεν

είναι επιτρεπτή. Τέλος, με την παράγραφο 3 ορίζεται ότι ο εκάστοτε υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει το βάρος να επαληθεύσει ότι η συγκατάθεση στην περίπτωση ανηλίκου μεταξύ 13 και 15 ετών παρασχέθηκε από το νόμιμο αντιπρόσωπό του.

«Μια τέτοια πρόβλεψη υπαγορεύεται από την αναγκαιότητα για προστασία της προσωπικότητας του ιδιαίτερα ευαίσθητου και εύαλτου εν προκειμένω υποκειμένου των δεδομένων», καταλήγει η αιτιολογική έκθεση.

Η προσευχή του τεσσαρακοστού

«**Ο**ι άγιοι σαράντα μάρτυρες ήταν στρατιωτικοί που μαρτύρησαν το 320 μ.Χ. καταδικαζόμενοι στον «διά ψύχους» θάνατο στην παγωμένη λίμνη της Σεβαστείας στην Αρμενία. Ένας από τους αρχικώς σαράντα καταδικασθέντες μη μπορώντας να αντέξει, δελεαζόμενος μάλιστα από μία δεξαμενή με ζεστό νερό που είχε τοποθετηθεί εκεί από τους διώκτες, εγκατέλειψε. Τη θέση του πήρε εκουσίως ο δήμιος. Ο τεσσαρακοστός πέθανε επί τόπου λόγω της αλλαγής της θερμοκρασίας. Θα μπορούσε, και να έχει ζήσει.

Ασήμαντος ζω, θλιβερός και βδέλυγμα δικό μου, αυτού που τότε πέθανε κι αργά, φρικτά βαδίζει, ένας δειλός, ο δύστυχος, που απόμεινα μονάχος για να κοιτάζω μια στιγμή πικρά νεκρή πριν χρόνια κουβαριασμένη στο κενό της άχαρης ζωής μου. Βοήθα με, Θε μου, που έσβησες στην παγωμένη λίμνη που μ' άφησες σαν έφυγα τη ζεστασιά ποθώντας. Ο άτιμος, ξεστράτιστα, και λύγησα στον πόνο και τις σουβλιές δεν άντεξα των έρμων των ποδιών μου και του γυμνού κορμιού, αυτού που τώρα υποφέρει, με πρόδωσαν, με σκότωσαν οι ανόσιες ζητήσεις. Και τους παράτησα εγώ, μόνος, κι αυτοί οι τριάντα εννιά και το στεφάνι Σου το πέταξα μαζί τους, σαν πέφταν όλοι στη σειρά θανατερά σφιγμένοι, σάρκες και κόκαλα σωρός στις Σεβαστείας τον πάγο, ένας απόπηκος μισερός, της πρωτινής μας δόξας. Τριάντα εννέα στέφανα και το δικό μου άδειο, τι ήτανε το νερό ζεστό κι ήταν η λίμνη κρύα, πώς βάστηξαν; Πώς κίνησαν για το ταξίδι πέρα; Και σ' άφησα και πέθανες κι Εσύ, Θεέ μου, τότε, χύνοντας δάκρυα για εμέ, για τη στερνή φυγή μου. Χιλίαρχος έγινα πια, με πλούτη και με δόξες κι εσύ έμεινες εκεί μαζί με το νεκρό σωρό τους, με τα κουφάρια, της ζωής τον θάνατο, εκείνον που ψέλλισε την ήττα του και έσπασε μες' το κρύο. Κι εγώ, ακόμα ζωντανός, με χίλιους του χεριού μου, με δόξες, πλούτη και τιμές κι ένα μεγάλο πόνο, σ' έδωξα και τον όρκο μου, μου τον επήρε ο άλλος, ξαφνιάστηκα, ο δήμιος και γίνηκαν σαράντα και πάλι τους.

Τα ξέχασα τα πρόσωπα, πώς μοιάζανε, ποιοι ήταν, τα ξέχασα, ειν' άσκοπο, μ' αυτόν που οι στρατιώτες μαζέψανε ώρες μετά, τον άσχημο σωρό τους, μονάχοι τους τον

στοίβαξαν σε μι' άκρη του μυαλού μου. Οι λέξεις μου και η σιωπή μου τον φωνάζουν τώρα, θρηνώ γι' αυτά που κράτησα, θρηνώ για το στεφάνι, για Σε που με παράτησες μες' τη ζεστήν αγκάλη. Σ' έσβησα τότε κι έσβησα κι όλες τις τιμές Σου, βρήκα τιμές πιο βολικές, πιο όμορφες 'δω πέρα, θα υποφέρω μια ζωή, αλλά ζωή, και μόνος θα προσπερνώ το θάνατο που ξέχασα στη λίμνη. Δεν ζω για Σε, δεν Σε καλώ, να λείψεις, να μ' αφήσεις γιατί, λοιπόν, δε μου μιλάς; Πέσε μου κάτι, Θε μου... Τα μάτια Σου, φαντάζομαι, φρικτά που κοκκαλώναν, δεν ξέρω, στέφανο ήθελα, μα όχι μαρτυρίου –πώς όχι; Τέτοιοι ήθελα μα διάλεξα τον κόσμο. Και στο κρασί βυθίστηκα σαν γύρισα στη Ρώμη, αφού όλα τα λησμονήσα να λιώνουνε στη ζέστη, τ' ήθελαν κρύο να τραφούν κι εγώ δεν το μπορούσα. Ο δήμιός μου τα άρπαξε, με το γυμνό κορμί του, κι είναι το μόνο πρόσωπο που τριγυρνά στο νου μου. Τριάντα εννέα στο σωρό και η φρικτή μορφή του, και είμαι πια χιλίαρχος, κι έχω στο χέρι χίλιους, με ένα σώμα να πονά από τη Σεβαστεία, κι ένα μυαλό να χάνεται στο πρόσωπο εκείνο, που έκτοτε δεν το ξεχνώ.

Έμεινα, Θεέ μου, ζωντανός, εγώ, και δε σ' ακούω πια, πες μου κάτι, απάντα μου, πώς να μπορώ να κλαίω και να θρηνώ και να μεθώ και να 'μαι μες' τη σάρκα, και να 'μαι πια κονιορτός και βδέλυγμα και πόνος; Μια ζωή τη δέχτηκα κι αυτή την απαρνιέμαι, κι εσένα Σε κομμάτιασα σαν έφυγες, διωγμένος, η δυστυχία μου παντού δε μπόρεσα, μα λέω πως το στεφάνι που κοιτώ το σκέφτομαι ακόμα. Και τι να κάνω; Μ' άφησες μονάχο να πεθαίνω, το μόνο Φως μου ν' ακουμπώ στα χέρια κάποιου ξένου... Βοήθησέ με, Θε μου, εμέ που πέταξα όλα τούτα, έναν φτωχό χιλίαρχο που ξέχασες στο κρύο του κόσμου αυτού, κι έλιωσε σαν το στεφάνι, τότε, εκείνο που αρνήθηκε στις Σεβαστείας τους πάγους...

Επιμέλεια:
Μ.Κ.

Παρεμβολή τ. 45 (1998)

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΠΕΡΙ ΜΟΙΡΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Το παρακάτω απόσπασμα του Αγ. Ιωάννου του Χρυσόστομου είναι μέρος των έξι λόγων του «περί μοίρας και προνοίας». Εδώ θα μας μιλήσει συγκριμένα για το ότι οι ταραχές και οι θόρυβοι της ζωής μας δεν προέρχονται από τα ίδια πράγματα της ζωής, αλλά από τη διάθεση της ψυχής.

Η ζωή μας είναι γεμάτη από ταραχή και ο βίος μας γεμάτος θορύβους. Το κακό όμως, αγαπητοί, δεν είναι αυτό, αλλά το ότι αυτούς τους θορύβους και τις ταραχές, ενώ μπορούμε ή να τους καταστήσουμε ελαφρότερους ή να τους υπομένουμε χωρίς λύπη, εμείς ούτε το ένα φροντίζουμε ούτε το άλλο, και περνάμε όλον τον καιρό μας μέσα στην απογοήτευση. Και ο ένας θρηνεί για το ένα και ο άλλος για το άλλο. Και όμως, αν τα ίδια τα πράγματα ήταν η αιτία για τους θρήνους μας, δεν θα έπρεπε να θρηνούμε το ίδιο και για τα αντίθετα; Αν, δηλαδή, η φτώχεια ήταν πράγμα κακό και αφόρητο, τότε εκείνος που ζει στα πλούτη δεν θα έπρεπε ποτέ να ζει με ταραχή και θλίψη. Και αν το να μην έχει κανείς παιδιά ήταν κακό, τότε ο πολύτεκνος θα έπρεπε να είναι πάντοτε εύθυμος. Βλέπεις όμως ο πλούσιος να θρηνεί πιο πολύ και από τον φτωχό ή ο πολύτεκνος πιο πολύ από τον άτεκνο.

Αυτό συμβαίνει γιατί την ταραχή και το θόρυβο τα γεννά η ψυχή μας. Έτσι, όταν βρισκόμαστε σε καλή κατάσταση, ακόμα κι αν από παντού μας χτυπήσουν τρικυμίες, εμείς θα ψυχάζουμε διαρκώς στη γαλήνη και στο λιμάνι. Όπως και το αντίθετο: όταν η ψυχή μας δεν βρίσκεται σε καλή κατάσταση, ακόμη κι αν όλα μας έρχονται ευνοϊκά, δεν θα αισθανόμαστε καλύτερα από τους ναυαγούς. Έτσι, λοιπόν, βλέπουμε ανθρώπους που ζουν με πολυτέλεια να βλασφημούν τον Κύριο και άλλους, που μόνο δυσκολίες έχουν στη ζωή τους, να δοξολογούν τον Κύριο.

Πες μου, όμως, γιατί ο Παύλος ευχαριστεί συνεχώς τον Θεό; Έζησε μια ζωή άριστη ανάμεσα στους ανθρώπους και άσκησε συνεχώς την αρετή κι έπαθε τόσα δεινά, που ελάχιστοι άνθρωποι τα έχουν πάθει. Κανείς άνθρωπος δεν υπήρξε δικαιότερος από εκείνον, ούτε έπαθε χειρότερα από εκείνον και όμως, ενώ έβλεπε πολλούς, που ζούσαν στην αμαρτία, να είναι χαρούμενοι, ο ίδιος ευχαριστούσε τον Θεό για τα παθήματά του. Από εκείνον

λοιπόν να παραδειγματιστούμε. Γι' αυτό και εσύ, όταν δεις αμαρτωλό να χαίρεται, όταν τον δεις να νικά τον εχθρό του, να εκδικείται εκείνους που τον λύπησαν, και να μην έχει υποστεί καμία βλάβη, αλλά από παντού να κερδίζει χρήματα, όλοι να τον τιμούν, και 'συ, αντίθετα, να βρίσκεσαι σε άσχημη κατάσταση, μέσα σε συμφορές, σε συκοφαντίες, σε εχθρότητες, μη νομίσεις ότι είσαι κανένας παραπεταμένος, αλλά αφού σκεφθείς τον Παύλο που βρέθηκε κι αυτός στη δική σου άσχημη κατάσταση, όρθωσε το φρόνημά σου, ανάκτησε το ψυχικό σου σθένος και μη νικηθείς από τη θλίψη και τη στενοχώρια.

Επιμέλεια:
Ανδρέας Παπαποστόλου,
Σπουδαστής Α.Ε.Σ.Α.

Παρεμβολή, τ. 48 (1999)

Παρεμβολές στην Παρεμβολή

Αγαπητοί,

Στο τεύχος 128 του περιοδικού σας (Ιανουάριος-Φεβρουάριος-Μάρτιος 2019) δημοσιεύεται άρθρο της κυρίας Αιμιλιανής Γρηγορίου για τον μακαριστό Γέροντα Αιμιλιανό, που με συγκίνησε και με παρόρμησε να γράψω μερικά σπαράγματα μνήμης από τη γνωριμία μου με τον Γέροντα Αιμιλιανό που μετρά από τα «ορθρινά χρόνια» της ζωής. Με την ευκαιρία αυτή σας στέλνω και μια φωτογραφία από την κατασκήνωση των Χ.Μ.Ο. στην Αγία Παρασκευή το 1952.

Τον μακαριστό Γέροντα Αιμιλιανό τον γνώρισα το καλοκαίρι του 1951 στην κατασκήνωση των Χριστιανικών Μαθητικών Ομάδων (Χ.Μ.Ο.) στην Αγία Παρασκευή Αττικής. Είχαμε και οι δύο τελειώσει την έκτη τάξη του οκτατάξιου Γυμνασίου. Ο Αλέκος Βαφείδης (αυτό ήταν το όνομα του Γέροντα Αιμιλιανού πριν γίνει κληρικός) ήταν στη διπλανή ομάδα, με το όνομα «ΑΓΡΥΠΙΝΟΙ» και ομαδάρχη τον Γιάννη Ζαρταλούδη. Ο ύμνος της ομάδας του σε στίχους του Αντώνη Σαμαράκη (συνεργάτη τότε του περιοδικού «ΑΚΤΙΝΕΣ») ήταν ο καλύτερος της κατασκηνωτικής περιόδου. Εγώ ήμουν στην ομάδα «ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ» με ομαδάρχη τον Τάσο Γιαννουλάτο (τόρα Αρχιεπίσκοπο Αλβανίας) και συνομαδόπουλα τον Μιχάλη Γοντικάκη (τον π. Βασίλειο πρώην ηγούμενο της Ιεράς Μονής Σταυρονικήτα και μετά Ιβήρων) και τον Χρήστο Γιανναρά (τον μετέπειτα καθηγητή φιλοσοφίας και συγγραφέα). Αρχηγός ήταν ο Δημήτριος Γκενάκος.

Το επόμενο καλοκαίρι 1952, που ήταν και ο τελευταίος χρόνος λειτουργίας των κατασκηνώσεων των Χ.Μ.Ο. στην Αγία Παρασκευή, είμαστε στην ίδια ομάδα (σκηνή) με τον Αλέκο. Μάλιστα επειδή είμαστε γνωστοί από το προηγούμενο καλοκαίρι, βάλαμε τα ράντζα μας (ο κάθε κατασκηνωτής έφερνε και το ράντζο του) δίπλα-δίπλα. Στο επόμενο ράντζο ήταν ο Θόδωρος Αγγελόπουλος (ο μετέπειτα γνωστός διεθνώς σκηνοθέτης). Στην ίδια ομάδα ήταν ο Αθανάσιος Κοταδάκης (γνωστός σήμερα θεολόγος - συγγραφέας), ο Παναγιώτης Καπράλος (εκπαιδευτικός), ο Μάριος Νικολινάκος (καθηγητής Πανεπιστημίου - πολιτευτής). Ομαδάρχης μας ήταν ο Αναστάσιος Μιχαλακόπουλος (θεολόγος τότε της Αδελφότητας «ΖΩΗ» και μετέπειτα της Αδελφότητας «ΣΩΤΗΡ»), ενώ αρχηγός μας ήταν ο Γεώργιος Κοντόπουλος (καθηγητής - Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών) και υπαρχηγός ο Αλέξανδρος Βάμβας (ο γνωστός θεολόγος της Αδελφότητας «ΖΩΗ»). Εκείνο το καλοκαίρι στην κατασκήνωση συνδεθήκαμε με τον Αλέκο με μια βαθιά φιλία, που κράτησε μια ζωή.

Το επόμενο καλοκαίρι του 1953 παρακολουθήσαμε μαζί το φροντιστήριο της «Χριστιανικής Ενώσεως Εκπαιδευτικών Λειτουργών» (Χ.Ε.Ε.Λ.) για τους υποψηφίους της Θεολογικής και Φιλοσοφικής Σχολής, στο κτήριο του σωματείου «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ», Ακαδημίας 45. Ο Αλέκος πέτυχε στη Φιλοσοφική Σχολή και αφού παρακολούθησε επιτυχώς το πρώτο έτος έκανε μεταγραφή το επόμενο έτος στη Θεολογική Σχολή. Έτσι βρεθήκαμε και

πάλι μαζί. Συναντιόμαστε πολλές φορές την εβδομάδα είτε στο Πανεπιστήμιο, είτε στις ευκαιρίες της «Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης» (Χ.Φ.Ε.), της οποίας είμαστε μέλη, είτε στα Φροντιστήρια Ομαδάρχων και Κατηχητών. Η πνευματική δράση του Αλέκου ήταν στην περιοχή που ζούσε, στη Νίκαια. Πολλά καλοκαίρια είμαστε «αδελφοί ομαδάρχαι» στις κατασκηνώσεις των Χ.Μ.Ο. στον Παρνασσό.

Υπηρετούσα ως έφεδρος αξιωματικός Πυροβολικού στο Γενικό Επιτελείο Στρατού στην Αθήνα, όταν μου τηλεφώνησε ο Αλέκος και μου ζήτησε να αναλάβω την ομάδα του (Χ.Μ.Ο.) στη Νίκαια, γιατί αυτός θα έφευγε μόνιμα από την Αθήνα. Δέχτηκα υπό τον όρο να κανονίσει αυτός το θέμα αυτό με τον Γενικό Γραμματέα των Χ.Μ.Ο. Λεωνίδα Διαμαντόπουλο (μετέπειτα π. Λεωνίδα, προϊστάμενο της Αδελφότητας «ΣΩΤΗΡ»). Πράγματι μετά από λίγες ημέρες μου τηλεφώνησε ο Γενικός Γραμματέας και με παρακάλεσε να αναλάβω την ομάδα της Νίκαιας, γιατί «ο κ. Βαφείδης επιμένει να είσαι σύ ο αντικαταστάτης του». Έτσι, βρέθηκα στη Νίκαια αντικαταστάτης στον «πνευματικό αγρό» του φίλου μου Αλέκου. Και τότε άρχισα να διαπιστώνω, αυτό για το οποίο βεβαιώθηκα αργότερα, όταν γνώρισα μερικούς από τους μοναχούς - πνευματικά παιδιά του Γέροντα Αιμιλιανού. Δηλαδή ότι **ο Γέροντας διέθετε πλούσια αγάπη, η οποία στη καθημερινή ζωή μεταφραζόταν σε φροντίδα για κάθε πνευματική αλλά και υλική ανάγκη των ανθρώπων που ο Θεός του εμπιστευόταν. Μπορούσε πράγματι να επαναλάβει, προσαρμοσμένο στην πραγματικότητα των καιρών μας, το του Αποστόλου Παύλου «η επισυστασίς μου η καθ' ημέραν, η μέριμνα για τον μαθητή, τον φοιτητή, τον μοναχό που ο Θεός μου εμπιστεύτηκε· τις ασθενεί και ούκ ασθενώ, τις σκανδαλίζεται και ούκ εγώ πυρούμαι** (Β' Κορ. Κεφ. 11 στίχ. 28-29). Αυτή η έμπρακτη και αποτελεσματική αγάπη, «η έν έργοις ενεργουμένη» ήταν το «μυστικό» του Γέροντα στη σχέση του με τα πνευματικά του παιδιά, που μεταμόρφωνε την απλή γνωριμία και σχέση σε υϊκό και πατρικό δεσμό.

Ύστερα, έμαθα ότι έφυγε για τα Μετέωρα για να γίνει μοναχός. Έκτοτε και ιδιαίτερα όταν έγινε ηγούμενος της Ιεράς Μονής Μεγάλου Μετεώρου, η επικοινωνία μας δεν ήταν τακτική.

Στην εορτή της Μεταμορφώσεως (6 Αυγούστου) του 1972, που γιόρταζε η Ιερά Μονή του Μεγάλου Μετεώρου, με πρόσκληση του παραβρέθηκα στην κουρά του π. Αθανασίου, την οποίαν ετέλεσε ο αδελφικός μου φίλος μακαριστός πλέον μαρτυρικός Μητροπολίτης τότε Τρίκκης και Σταγών και μετά από την δεκαεπταετή μαρτυρική δοκιμασία του Σταγών και Μετεώρων Σεραφείμ.

Μαζί με τον Μητροπολίτη Σταγών και Μετεώρων Σεραφείμ περάσαμε τρεις αξέχαστες μέρες με τον Γέροντα Αιμιλιανό στην Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας, τον Νοέμβριο του 1983.

Τον Σεπτέμβριο του 1990, ο Οικουμενικός Πατριάρχης Δημήτριος επισκέφθη τα Μετέωρα. Προσκεκλημένος της

Ιεράς Μονής Μεταμορφώσεως βρέθηκα στην Καλαμπάκα. Ενώ συνομιλούσα με τον υπάλληλο του ξενοδοχείου που με συνόδευε για να μου δείξει το δωμάτιο μου, ανοίγει η πόρτα του απέναντι δωματίου και ακούω τον Γέροντα Αιμιλιανό χαρούμενα να μου λέει:

«Ηκουσα της φωνής σου και exάρην αγαπητέ Νικόλαε». Περάσαμε δυό μέρες αξέχαστες. Θυμηθήκαμε πολλά. Πλούσια η χαρά και η πνευματική ωφέλεια από την αναστροφή. Αυτή ήταν και η τελευταία συνάντησή μου με τον Γέροντα Αιμιλιανό.

Ο Γέροντας Αιμιλιανός ήταν από τους ευλογημένους από τον Θεό ανθρώπους, που η πίστη τους δεν περνάει από την επώδυνη δοκιμασία της αμφιβολίας. Από έφηβος που τον γνώρισα, διέθετε από «φυσικού» του ή από «ευλογία» μια βαθιά και στέρεα πίστη χωρίς «κρατούμενα», χωρίς αμφιβολίες. Στην κατασκήνωση, ως έφηβοι, ενώ εμείς στις συζητήσεις με τον ομαδάρχη μας διατυπώναμε τις μεταφυσικές μας ανησυχίες και αμφιβολίες, ο Αλέκος

φαινόταν ότι αυτά τα έχει «απαντημένα» μέσα του και οι ερωτήσεις του ήταν για θέματα πνευματικού αγώνα, όπως η προσευχή, η βαθύτερη και ουσιαστική βίωση της λατρείας, η μετάνοια. Ήταν πάντα σοβαρός, προσεκτικός στα λόγια του και στη συμπεριφορά του. Ήταν από παιδί διαλεγμένος από τον Θεό, θα τολμούσα να πω «κεχρισμένος» να γίνει «Γέροντας, πατήρ πατέρων». Ήταν ιερέυς πριν την εις κληρικόν χειροτονία του.

Και όταν έγινε κληρικός, εμείς που τον ξέραμε από πριν, βιώναμε κοντά του την πραγμάτωση του ψαλμικού, που ακούμε στις χειροτονίες «αύτη η αλλοίωσις της δεξιᾶς του Υψίστου» (Ψαλμός 76, στίχ. 11).

Η «αλλοίωσις» αυτή επιστέφθηκε με την πολυετή ασθένεια, η οποία ανύψωσε τον Γέροντα Αιμιλιανό εις μάρτυρα, αφού κατά τον άγιο Διάδοχο επίσκοπο Φωτικής «ο υπομείνας αγωγγύστως χρονιάν ασθένειαν, ως μάρτυς λογισθήσεται».

Πριν δύο χρόνια εξεδήμησε εις Κύριον ο αδελφός μου Σπύρος Γαλέτας, από τα πρώτα μέλη της Χ.Φ.Ε. Στα «κατάλοιπα» του βρέθηκε και η «ταυτότητα» μέλους της Χ.Φ.Ε. Την υπογράφουν ως Α' Γραμματέυς ο Γεώργιος Καφούρος, σπουδαστής τότε του Μετσοβείου Πολυτεχνείου στη Σχολή Μηχανολόγων - Ηλεκτρολόγων (μέλος της «ΖΩΗΣ» υπεύθυνος για τις εκδόσεις και μετέπειτα του «ΣΩΤΗΡΟΣ») και ως Γενικός Γραμματέυς ο τότε φοιτητής της Θεολογίας και μετέπειτα αρχιμανδρίτης της «ΖΩΗΣ» π. Ιωάννης Αλεξίου. Από την υπογραφή δεν μπορώ να αναγνωρίσω το όνομα του τότε Β' Γραμματέως. Σε στέλνω την ταυτότητα αυτή για το «αρχείο» της Χ.Φ.Ε.

Νίκος Γαλέτας

ΟΡΘΟΙΟΙ: Πρώτος από αριστερά Αλέκος Βασιλείου
Τέτατος από αριστερά Θόδωρος Αγγελόπουλος

ΚΑΘΙΣΤΟΙ: Δεύτερος από αριστερά Νίκος Γαλέτας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ, ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2019

19 -22 Αυγούστου ΣΤΟΜΙΟ ΛΑΡΙΣΗΣ

1 - 9 Αυγούστου ΧΙΟΣ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ «ΖΩΗ ΧΩΡΙΣ ΠΑΘΗ»

Εκδ. Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης (2019)

BIBLIO

Η λέξη “πάθος” προέρχεται από το ρήμα “πάσχω” και στην κοινή γλώσσα σημαίνει κάτι το οποίο μας κάνει να υποφέρουμε ... Για την Ορθόδοξη Εκκλησία δεν υπάρχουν ασυγχώρητες αμαρτίες. Ακόμα και τα φοβερότερα αμαρτήματα συγχωρούνται, εάν υπάρχει πραγματική μετάνοια και διακοπή της αμαρτίας», διαβάζουμε στο προλογικό σημείωμα του νέου βιβλίου της Χ.Φ.Ε., το οποίο εκδίδεται με αφορμή τη συμπλήρωση 30 ετών της «Παρεμβολής», περιλαμβάνοντας μια σειρά άρθρων που δημοσιεύθηκαν για πρώτη φορά στο περιοδικό.

Αυτό που κάνει ξεχωριστή την νέα έκδοση είναι η πληρότητα αλλά και το ευσύνολτο, στοιχεία που εξυπηρετούν το στόχο κάθε έκδοσης της Χ.Φ.Ε.: να είναι προσιτό και εύληπτο στον νέο άνθρωπο που δεν είναι εξοικειωμένος με τη γλώσσα των πατερικών κειμένων και τον όγκο των πατερικών συγγραμμάτων. Έτσι, στις 104 σελίδες του βιβλίου αναλύονται τα βασικότερα πάθη που βασανίζουν την ψυχή, απακαλούμενα και ως «θανάσιμα», με μια συνοπτική παρουσίαση καθενός, την προσέγγιση των αιτίων που το προκαλούν και των τρόπων υπέρβασής τους, σύμφωνα με τη διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας μας.

Ο αναγνώστης της έκδοσης αυτής, αφού διευκρινίσει την έννοια του πάθους και της δυνατότητας να ζήσει ελεύθερος, χωρίς πάθη, με τα όπλα που του παρέχει η Ορθόδοξη Εκκλησία, μπορεί να ψηλαφίσει ειδικότερα τα πάθη της γαστριμαργίας, της πορνείας,

της φιλαργυρίας, της οργής, της λύπης, της ακηδίας, της κενοδοξίας και της υπερηφάνειας, καθώς και τις συμβουλές των Πατέρων για να λυτρωθεί από αυτά.

Ωστόσο, πέρα από το ευσύνολτο, που το καθιστά ιδανικό για τον φοιτητή και τον νέο οποιοδήποτε γνωστικού αντικειμένου, χωρίς ιδιαίτερη εξοικείωση με την πατερική βιβλιογραφία, το βιβλίο αυτό είναι πλούσιο σε αγιογραφικές και πατερικές παραπομπές, στοιχείο που το καθιστά εξίσου ωφέλιμο και στον αναγνώστη που έχει εντρυφήσει στον θεολογικό μας πλούτο. Αυτό που είναι σημαντικό είναι ότι όσα αναφέρονται στην έκδοση αυτή, δεν αφορούν προσωπικές θεολογικές απόψεις, αλλά την αποκρυστάλλωση και σταχυολόγηση του πατερικού πλούτου για το θέμα, με πλήρη θεμελίωση όλων όσων γράφονται τόσο ως προς τα αίτια όσο και ως προς την υπέρβαση κάθε πάθους. Ιδιαίτερα σημαντική είναι μάλιστα και η αναφορά «ενδεικτικής βιβλιογραφίας» στο τέλος κάθε κεφαλαίου για τον πιο απαιτητικό αναγνώστη.

Το βιβλίο κυκλοφορεί με ματ εξώφυλλο, σε έγχρωμο χαρτί velvet 300 gr., σε διάσταση 12x17 εκ. και τιμάται **5 ευρώ**.

Θα το βρείτε στα βιβλιοπωλεία των εκδόσεων: «Ζωή» (οδός Καρύτση 14), «Εν Πλω» (Εμπορικό Κέντρο Atrium, Χαριλάου Τρικούπη 6), «ΦΩΣ» (Φειδίου 3Γ) και «Ορθόδοξος Λόγος» (Λ. Μεσογείων 419, Αγία Παρασκευή, εντός Εμπορικού κέντρου), ενώ μπορείτε να τα παραγγείλετε και τηλεφωνικά στο τηλ. 210-3237154 και με την αποστολή email στο xfe@xfe.gr

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ Χ.Φ.Ε. 2020

Το Ημερολόγιο της Χριστιανικής Φοιτητικής Ένωσης που κάθε μέρα μας συνοδεύει εδώ και πολλά χρόνια, έχοντας τη δική του θέση στα γραφεία μας, είναι και για τη χρονιά που έρχεται γεγονός!

Μέσα από τις έγχρωμες φωτογραφίες του αείμνηστου Υπευθύνου της Χ.Φ.Ε., Ιωάννη Ζαρταλούδη, αλλά και φοιτητών της Ένωσής μας, μέσα από το πρακτικό και καλαίσθητο **μηνιαίο ημερολόγιο** και **εορτολόγιο**, το φετινό Ημερολόγιο θα μας ταξιδέψει και τις 365 μέρες που φέρνει το 2020! Επιπλέον, γυρνώντας τη σελίδα κάθε μήνα, το Ημερολόγιο θα μας προσφέρει **πνευματική τροφή** για το ταξίδι μέσα από επιλεγμένα κείμενα Πατέρων της Εκκλησίας μας και σκέψεις πνευματικών ανθρώπων, που έχουν φιλοξενηθεί διαχρονικά στο περιοδικό μας, την «Παρεμβολή» μέσα στα τριάντα χρόνια της κυκλοφορίας της!

Το ημερολόγιο έχει διαστάσεις 24 X 17 εκ., με μεταλλικό σπινάλ στο επάνω μέρος και ειδικό πλαίσιο σημειώσεων στη σελίδα κάθε μήνα που εξυπηρετεί στην οργάνωση των υποχρεώσεών μας.

Τιμάται **5 ευρώ** και μπορείτε να το προμηθευτείτε από τα Γραφεία της Χ.Φ.Ε. (οδός Καρύτση 14), αλλά και στα βιβλιοπωλεία των εκδόσεων: «Ζωή» (οδός Καρύτση 14), «Εν Πλω» (Εμπορικό Κέντρο Atrium, Χαριλάου Τρικούπη 6), «ΦΩΣ» (Φειδίου 3Γ) και «Ορθόδοξος Λόγος» (Λ. Μεσογείων 419, Αγία Παρασκευή, εντός Εμπορικού κέντρου). Τέλος, μπορείτε να το παραγγείλετε και τηλεφωνικά στο τηλ. 210-3237154, καθώς και με την αποστολή email στο xfe@xfe.gr

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος, τα έσοδα από την πώληση του φετινού Ημερολογίου, θα διατεθούν εξ ολοκλήρου στις ανάγκες της εξωτερικής Ορθόδοξης Ιεραποστολής.

ΨΕΥΤΗΣ ΗΛΙΟΣ

Σκηνοθεσία: Νικίτα Μιχάλκοφ (1994)

Ο «ψεύτης ήλιος (soleil trompeur) είναι η ρωσογαλλική ταινία του Νικίτα Μιχάλκοφ, όπου πρωταγωνιστεί ο ίδιος, μαζί με την κόρη του Νάντια και την Όλεγκ Μεντσίκωφ. Η υπόθεση του έργου (που βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα) εκτυλίσσεται σε ένα εξοχικό σπίτι της Σοβιετικής Ένωσης του 1936. Αφορά τον στρατηγό Κοτώφ, ήρωα της επανάστασης του '17 και προσωπικό φίλο του Στάλιν. Η κάμερα του σκηνοθέτη μας παρουσιάζει μια μονάχα μέρα της ζωής του, μια κυριακάτικη γιορτινή μέρα, όπου άλλαξαν όλες οι μέχρι τότε αυτονόητες ευνοϊκές συνθήκες. Ο στρατηγός Κοτώφ απολαμβάνει την θαλπωρή της κεφάτης ιδιόμορφης οικογένειάς του, ώσπου εμφανίζεται ένας παλιός φίλος της συζύγου του, μετά από 10 χρόνια απουσίας του. Αυτός αποδεικνύεται μάντης (ίσως και αίτιος) κακών, εκπροσωπώντας την πολιτοφυλακή.

Αξίζει όμως να εμβαθύνουμε λίγο, πέρα από την επιφάνεια της υπόθεσης. Οι ήρωες αρχικά ανύποπτοι για την οδύνη της πατρίδας τους φαίνονται συνεπαρμένοι από τις δικές τους μικρές και μεγάλες χαρές. Χαίρονται για το παρελθόν τους, ζουν ανέμελα το παρόν και οραματίζονται με ελπίδα το μέλλον τους. Ο σκηνοθέτης βάζει τον θεατή να κρυφοκοιτάξει μέσα από τις πιο απλές και καθημερινές στιγμές της οικογένειας (το πρωινό, το μπάνιο στο ποτάμι, το μεσημεριανό τραπέζι...) και να αφουγκραστεί τους εύθυμους ρυθμούς της ζωής τους και να λικνιστεί μαζί τους στις υπέροχες αρμονίες των ανθρώπινων σχέσεων, της φύσης και της μουσικής. Όσπου ξαφνικά ο εκτυφλωτικός ήλιος, έτσι, όπως καθρεφτίζεται στο χιόνι, στο ποτάμι, στα δέντρα σβήνει, και ο νέος ψεύτικος ήλιος ανατέλλει. Ο ψεύτης ήλιος ή κατ'ακρίβεια, ο απατηλός ήλιος, ο ήλιος του Στάλιν υψώνεται αμείλικτος πάνω από το αμάξι που μεταφέρει τους λυγμούς του στρατηγού Κοτώφ. Ο ήλιος που αποδεικνύει τα πάντα ψεύτικα, μάταια. Συμβολίζει τον θάνατο, το επερχόμενο τέλος (προσέξτε τη σκηνή που σπάει το κάδρο με την οικογενειακή φωτογραφία- σύμβολο της γαλήνης και της ειρήνης) γυρνάει και καίει τα πάντα (χαρακτηριστικότερος ο ήχος της φωτιάς): εχθρούς, οικογένειες. Δεν είναι τυχαίο που το πρώτο πλάνο της ταινίας αποτελεί το σοβιετικό αστέρι στον τρούλο ενός κτιρίου, που κάλλιστα μπορεί να συσχετιστεί με τον ψεύτη ήλιο.

Ο στρατηγός Κοτώφ είχε ασφαλίσει και βασίσει την ευτυχία του στην προστασία του «συντρόφου Στάλιν». Μα αυτή ακριβώς τελικά είναι που τον κα-

τασπαράσσει. Είχε φοβερή αυτοπεποίθηση μέχρι την τελευταία στιγμή, γιατί ούτε και τότε -με τη σκανδάλη στον κρόταφο- δεν υποπτευόταν το σάπιο σανίδι που ήταν τόσα χρόνια κάτω από τα πόδια του, κάτω από τα όνειρά του. Τρεφόταν με αυταπάτες για δήθεν ηρωισμούς που μοιάζουν τόσο γελοίοι τελικά, μιας και αυτός, ο γενναίος, ατρόμητος θρύλος που ήταν πρόθυμος να θυσιάσει τα πάντα για το σοβιετικό όνειρο, είχε το ίδιο τέλος με τον τρομοκρατημένο, δειλό και άνανδρο προδότη του, με τη μόνη διαφορά ότι ο τελευταίος αυτοκτονεί, μην αντέχοντας τη φρίκη των βασανιστηρίων και της εκτέλεσης.

Η μάνα-πατρίδα που τρώει τα παιδιά της. Το κράτος-τέρας που στρέφεται εναντίον των ίδιων της των στελεχών και των πρώων. Κράτος τρομοκρατίας όπου δεν έχουν θέση ούτε η αξιοπρέπεια, ούτε η χαρά. Και ακριβώς μέσα από αυτήν την απελπισία συνειδητοποιεί κανείς ότι είναι αδύνατον να ζήσει δίχως αγάπη και δίχως αυτό που λέγεται ανθρωπιά (είναι τραγική η στιγμή που κλαίει αιμόφυρτος ο γίγαντας στρατηγός). Μα κι αυτά με τη σειρά τους είναι ουτοπία, αν δεν ενωθούν με την αγάπη και την ανθρωπιά όλου του κόσμου. Διαφορετικά θα καταρρέουν μέσα στο ισοπεδωτικό μίσος και τον παραλογισμό του εκάστοτε ισχυρού δυνάστη.

Ο σκηνοθέτης αφιερώνει την ταινία στα θύματα «σε όλους αυτούς που κάρκιναν από τον «προδοτικό ήλιο» της επανάστασης» (Περ. αθηνόγραμμα τ. 946). Ταυτόχρονα κάνει έκκληση για μεταμέλεια όλων αυτών που εκούσια ή ακούσια συνέβαλλαν στην τραγωδία των εγκλημάτων που έγιναν μετά την επανάσταση του '17.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι οι ερμηνείες από όλους ανεξαρτήτως είναι πολύ καλές, με ξεχωριστή αυτή της εξάχρονης Νάντιας που κατακτά το θεατή με τη ζωντάνια, τη γλυκύτητα και το έξυπνο μουτράκι της. Επίσης, αξιόλογα είναι τα πλάνα και η μουσική που συνεπαίρνει. Η ταινία βραβεύτηκε με βραβείο της κριτικής επιτροπής του Φεστιβάλ Καννών '94.

Επιμέλεια:

Κυριακή Τριανταφυλλίδου,
Φοιτήτρια Θεολογίας

Παρεμβολή, τ. 29 (1994)

ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΘΗΝΑ

Κι έχουν να λένε, πως η «Μεγάλη Εκκλησία των Αθηνών», «τέμενος περικαλλές, φωτεινό, ανάκτορο της φωτοδόχου παρθένου», ο ναός της Παναγίας της Αθηνιώτισσας, ο Παρθενώνας των εθνικών, δεν άφησε προσκυνητή που να μη τον καταπλήξει στα 700 ή και περισσότερα χρόνια της ορθόδοξης λειτουργίας του, ως τα 1205 που φράγκεψε. Το ότι στάθηκε προσκύνημα ξακουστό στα χρόνια εκείνα (πράγμα που ίσως μας φαίνεται παράξενο με την αρχαιοπληξία που κάλυψε την Αθήνα απ' τον περασμένο αιώνα) δεν το γνωρίζουμε μόνον από απλές ενθυμήσεις που συχνά αναφέρονται σ' όσους πέρασαν, ικέτες της **Αθηνιώτισσας** πηγαίνοντας προσκυντές των Αγ. Αποστόλων στη Ρώμη, ούτε μόνον από τους βίους των μεγάλων Ελλήνων αγίων της εποχής, όπως των οσίων Νίκωνα του Μετανοείτε, Λουκά του Στειριώτη και Μελετίου, που πέρασαν προσκυνητές στη χάρη της ανάμεσα σε άλλους αλλόφυλους: εδώ θα καταλήξει στα 1019 μ. Χ. ο Νικηφόρος αυτοκράτορας Βασίλειος Β' ο Βουλγαροκτόνος νικητής κατά των Βουλγάρων θα κατεβεί απ' τη Μακεδονία στην Αθήνα με λάφυρα αφιερώματα στην Υπέρμαχο Στρατηγό, Τη σκηνή αυτή που αναπλάθει ο Παλαμάς στη «Φλογέρα του Βασιλιά» την ανασυνθέτει στα βασικά της σημεία η έκπληξη όλων εκείνων που εντυπωσιάστηκαν μπροστά στο ψηφιδωτό της κόγχης, στη χρυσή περιστέρα κρεμασμένη πάνω από την Αγ. Τράπεζα και, κυρίως, την ακοίμητη χρυσή λυχνία. Από το 1205 φωνή ορθοδόξου κληρικού δεν ξανακούστηκε στο ναό: στα 1456 τους Φράγκους θα διαδεχθούν οι Τούρκοι, στα 1687 τα κανόνια του Μοροζίνη θ' ανατινάξουν το μνημείο, τον 19ο αιώνα η ελευθερωμένη Ελλάδα θ' αφήσει μόνο σημάδι απ' το Χριστιανικό Παρθενώνα λίγες τοιχογραφίες, που έσβησαν εκτεθειμένες πάνω στους ακάλυπτους τοίχους. Όταν πριν 20 αιώνες αντήχησε στον Άρειο Πάγο το κήρυγμα του Ευαγγελίου, μια μικρή εκκλησιαστική κοινότητα ιδρύθηκε μέσα στην ειδωλολατρική πόλη, που για χρόνια έμεινε μειοψηφία στον κατείδωλο χώρο, «πραεία, όμως, και εύσταθής - (Ωριγένης). Διοικήθηκε από αγίους ιεράρχες σαν τον Ιερόθεο, τον Διονύσιο κ.ά., ανέδειξε τρεις μάρτυρες επισκόπους της Ρώμης, πλήρωσε τον δικό της φόρο του αίματος στο διωγμό του Δεκίου και πρόσφερε δικά της παιδιά ως μάρτυρες σε αδελφές Εκκλησίες, όπως τον Μηνά στην Αίγυπτο, τη Δαρεία (σύζυγο του Χρυσάνθου) στην Αλεξάνδρεια.

Στα βυζαντινά χρόνια τα πράγματα αλλάζουν. Από 'δω πέρασαν σπουδαστές ο Μ. Βασίλειος και ο Γρηγόριος. Ο απόηχος από τα όνειρα του συμφοιτητή τους Ιουλιανού σβήνει τον 5ο αιώνα, που οι αρχαίοι

ναοί θα αποδοθούν στη χριστιανική λατρεία. Τρεις Αθηναίες θα καθίσουν στον θρόνο της Πόλεως: η Αθηναίς - Ευδοκία (γύρω στα 421, κτιώρισα 12 μεγάλων εκκλησιών στην πόλη της), η φιλόδοξη Ειρήνη (που θα συγκαλέσει στα 787 την Ζ' Οικουμενική Σύνοδο για τις Αγ. Εικόνες) και η Θεοφανώ. Και «αί Ἀθῆναι», έδρα μνητροπλίτη που κοσμήθηκε από μεγάλα ονόματα και επέβλεπε εκκλησιαστικά την ευρύτερη περιοχή, «**θερμαί μέν πάλοι την ειδωλολατρείαν, εἶπερ τις ἄλλη τῶν πόλεων, (έγιναν) θερμότεραι κατά διάμετρον τήν εἰς τήν ὑπέραγνον ἡμῶν Βασιλίδα καί Θεοτόκον εὐσέβειαν**», Η αγάπη στην Παναγιά που κληρονόμησε η Αθήνα, θα την ακολουθήσει σ' όλη την μετέπειτα πορεία. Στις περισσότερες από 150 Εκκλησίες που γέμιζαν την Τουρκοκρατούμενη Αθήνα (πολλές έχουν χαθεί σήμερα), οι Αθηναίοι τίμησαν την Παναγία σαν Αγία-Κυρά, Χρυσοκαστριώτισσα, Χρυσοσπηλιώτισσα, Μεγάλη Παναγιά κ.λπ. Ξεχώρισαν και σέβονται ως σήμερα ιδιαίτερα τη θαυματουργή εικόνα της Γοργούπηκκου, πάνω απ' το

Μοναστηράκι. Στ' όνομά της τιμήθηκαν πολλά από τα μοναστήρια που περιτριγυρίζουν το λεκανοπέδιο.

Στη Σεργιανή σιργιάνι, και στη

Μεντέλη μέλι

και στο Δαφνί κρύο νερό

που πίνουν οι Αγγέλοι,

κατά το δίστιχο. Ο Υμνπτός, στην ανατολή, φιλόξενε τα μοναστήρια του Καρέα, της Καισαριανής, του Ταξιάρχη στ' Αστέρι, τον Θεολόγο (στο σημερινό

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Παπάγο), τον Κυνηγό. Η Πεντέλη, «όρος των Αμώμων», ανέδειξε την Πεντελιώτισσα, το Γενέσιο του Αναδρομάρη, τον Παντοκράτορα της Ταού και τον Αη-Νικόλα των Καλλισίων. Δυτικά η Πάρνηθα με την Αγ. Τριάδα, «των Κλειστών», και τη Μεγαλόχαρη Χρυσοδαφνιώτισσα: η Σαλαμίνα με τη Φανερωμένη. Πιο κοντά, στο Γαλάτσι η Ομορφοκκλησιά και στον Πειραιά ο Αγ. Σπυρίδων. Μα και «μέσα» στην Αθήνα, στάθηκαν οι Αγ. Πάντες στους Αμπελόκηπους, οι Ασώματοι του Πετράκη, η Σωτήρα (σημ. Ρωσική εκκλησία) και 3 γυναικεία μοναστήρια: Της αγίας Φιλοθέης (όπου σήμερα η Αρχιεπ. Αθηνών), η Παντάνασσα (το πασίγνωστο «Μοναστηράκι») και οι Αγ. Ανάργυροι (μετόχι τώρα του Παναγίου Τάφου). Κι έχουν να λένε πως πάνω στον ιερό βράχο, ανάμεσα στον Παρθενώνα και τα Προπύλαια, λειτούργησε στα βυζαντινά τα χρόνια και μια μονή της Αγ. Τριάδας. Μέσα στους αιώνες της σκλαβιάς εκκλησίες παλιές και νέες, κομψές σαν την βυζαντινή «μικρή μητρόπολη», καταλυτικές σαν την Παναγιά την Ρόμβη, στάθηκαν άκρα του στημονιού που πάνω του υψώθηκαν ζωή και ελπίδες. Ξέρουμε καλά

πως στο αγίασμα της Καισαριανής «οὐχὶ ἅπαξ ἐθεάθη Τούρκισσα ἀνυπόδμητος καὶ μετὰ λαμπάδος εἰς τὴν χεῖρα, πορευομένη εἰς Καισαριανήν, διότι τό εἶχε τάμα εἰς τὴν Παναγίαν».

Ὅσο για το ξακουστό της πανηγύρι, σωζόταν

κάπως ως τότε που ο Παπαδιαμάντης έγραψε το «θαύμα της Καισαριανής». Ως τότε, που και το Θησείο παρέμενε ναός του Αη - Γιωργιού. Το Θησείο μόνον γλύτωσε τον εξισλαμισμό και λειτουργιόταν ως την απελευθέρωσή μας. Για να κοπεί η όρεξη του κατακτητή, λειτουργούσε μόνο ανήμερα της γιορτής του και η τελετή εξαγοραζόταν με πλούσια δοσίματα. Οι Αθηναίοι στα 1660 έφθασαν, μάλιστα, ως το σουλτάνο για να σώσουν με φερμάνι το ναό τους αυτά ως το 1834 που με βασιλικό διάταγμα ορίστηκε ως αρχαιολογική αποθήκη κι ως το 1835 με την διαταγή για «τὴν ἄρσιν τῆς Ἀγ. Τραπεζῆς καὶ παντός ἄλλου εὕρισκομένου ὡς σημείου ἐκκλησίας». Η ζωντανή ελπίδα και παράδοση ενός πονεμένου λαού κατήντησε απρόσωπος μουσειακός χώρος. Πολύ αργά το νέο ελληνικό κράτος κατάλαβε ότι η παράδοση είναι αδιάσπαστη αλυσίδα και μια βε-

βιασμένη σύνθεση των νεοελλήνων απευθείας με τους αρχαίους τους προγόνους δεν θα μπορούσε να τελεσφορήσει. Ως τότε, όμως, χάθηκαν πολλά. Για την οικοδόμηση της νέας μητρόπολης της Αθήνας, μεγαθήριου ακατάνυκτου δίπλα στην κομψή

Γοργουπήκοο του 12ου αιώνα. Χρειάστηκε να ξεσπκωθούν έξαλλοι οι Αθηναίοι και να επέμβει ο πατέρας του Όθωνα Λουδοβίκος, για να διασωθεί η πανέμορφη Καπνικαρέα - ή Παναγιά της Βασιλοπούλας - από την κατεδάφιση προκειμένου να «βγει ίσια» η οδός Ερμού! Το πνεύμα, όμως, αυτής της υδροκέφαλης σήμερα πολιτείας (που εκπλήσσεται όταν συνειδητοποιεί ότι παλιά εκκλησιάκια που κοσμούν πλατείες περιφερειακών δήμων ήταν αλλοτινά μακρινά ξωκλήσια), το πνεύμα αυτό ζει στις στήλες του Ολυμπίου Διός, εκεί που κάποιος χέρι χάραξε στην αρχαία πέτρα «1771 Ιουλίου 9 αποκεφαλίσθη ο Πακνανάς Μιχάλης», ο κηπουρός έφηβος νεομάρτυς. Ζει στα εκκλησιάκια, που πάνω τους σκοντάφτεται στο εμπορικό κέντρο και την Πλάκα: Αγ. Αικατερίνα, Ραγκαβάς, Αγ. Σωτήρα, Μεταμόρφωση, Αγ. Θεόδωροι Κλαυθμώνος, Αγ. Ασώματοι, κλπ. Ζει σ' αυτά όχι επειδή γύρω τους κυλούσε πάντα η ζωή: (το ξέρουμε δα καλά, πως στις αυλές τους μάζευαν τη Μεγ. Τετάρτη αλεύρι για ν' αναπαστεί συνολικά το προζύμι για όλα τα σπιτικά της ενορίας). Αυτές είναι μνήμες του χθές, η ζωή όμως είναι σήμερα. Κι η ζωή υπάρχει, όσο αυτή η πολιτεία σεβεται σαν κύρηδες της τον Αρεοπαγίτη Διονύσιο και την Φιλοθέη Μπενιζέλου, κι όσο ανάβει κεριά, σταυροκοπιέται, εκκλησιάζεται συνειδητά και μεταλαμβάνει, αδιάκοπα κοντά χίλια χρόνια τώρα, κάτω από τους ίδιους αγιασμένους θόλους.

Επιμέλεια:

Νικόλαος Φύσσας
τελειόφοιτος Αρχαιολογικού

Παρεμβολή τ. 5 (1990)

Σπάνιο κείμενο του Φώτη Κόντογλου

Το κείμενο που ακολουθεί δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στην εφημερίδα «Ελευθερία», τη δε καετία του '50. Έκτοτε, δεν ξαναείδε το φως της δημοσιότητας, αφού και η εφημερίδα «Ελευθερία» έκλεισε. Η «Π» με την παρέλευση πολλών δεκαετιών αναδημοσίευσε, μαζί ένα εξίσου σπάνιο κείμενο ("Ο Μαρμωνάς, ο ύψιστος άρχων") το 1996, ευχαριστώντας θερμά την κα Δέσπω Μαρτίνου Κόντογλου, που με ευχαρίστηση τα παραχώρησε για δημοσίευση στο περιοδικό.

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΚΑΙ Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΗΣ ΑΠΙΣΤΙΑΣ

Οι άνθρωποι έχουν στην καρδιά τους μεγάλο φόβο μήπως απομείνουν απροστάτευτοι και φτωχοί στη ζωή τους, και για τούτο, ο νους και ο λογισμός τους είναι στο να μαζέψουν χρήματα, ή να αποκτήσουν κτήματα κι άλλα πλούτη, για να τάχουνε στην ανάγκη τους.

Και καλά για εκείνους που δεν πιστεύουν στο Θεό, και κρεμούνε την ελπίδα τους στα χρήματα και στ' άλλα πλούτη. Αλλά τι να πη κανένας για εκείνους που λέγονται χριστιανοί, που πάνε στην εκκλησία και παρακαλούν τον Θεό να τους βοηθήσει στη ζωή, και που λένε πως έχουνε την ελπίδα τους στο Χριστό, στην Παναγία και στους Αγίους, κι από την άλλη μεριά είναι φιλάργυροι, δεν δίνουνε τίποτα στ' αδέρφια τους τους φτωχούς, κι ολοένα μαζεύουνε χρήματα και πλούτη; Στη ζωή μου είδα πως οι τέτοιοι λεγόμενοι χριστιανοί είναι οι περισσότεροι, κι απορεί κανένας πώς μπορούνε να συμβιβάσουν μια ζωή συμφεροντολογική, με τα λόγια του Χριστού, που λέγει και ξαναλέγει: «Μη φροντίζετε για το τι θα φάτε και για το τι θα πιείτε και για το τι θα ντυθείτε. Κυττάξτε τα πουλιά, μήτε κοπιάζουν, μήτε μαζεύουν, κι όμως ο Πατέρας τους ο Ουράνιος τα θρέφει. Κυττάξτε με πόση μεγαλοπρέπεια είναι ντυμένα τα αγριολούλουδα, που κι ο ίδιος ο Σολομώντας δεν στολίστηκε σαν αυτά τα τιποτένια λουλούδια. Λοιπόν, αν για το χορτάρι του χωραφιού, που σήμερα λουλουδίζει κι αύριο το καίουνε στον φούρνο, φροντίζει ο Πατέρας σας που είναι στον ουρανό, πόσο περισσότερο θα φροντίσει για σας, ολιγόπιστοι;» Αυτά είναι λόγια καθαρά, απλά, σίγουρα, και δείχνουν πως πρέπει να είναι η βάση και το θεμέλιο της

διδασκαλίας του Χριστού. Γιατί πώς μπορεί να έχει πίστη στο Χριστό ένας άνθρωπος, και μαζί να είναι κολλημένος στα χρήματα και στο συμφέρον, πολλές φορές μάλιστα περισσότερο κι από τους άθεους; Θα πη πως νομίζει πως θα ξεγελάσει τον Θεό. Αλλά «Θεός οὐ μυκτηρίζεται», «ο Θεός δεν περιπαίζεται».

Και όμως, η πονηρή γνώμη του ανθρώπου όλα μπορεί να τα συμβιβάσει: Να είναι γαντζωμένος καλά στο χρήμα, δηλαδή στο Διάβολο, που τον λέγει ο Χριστός Μαρμωνά, θεό της φιλαργυρίας, και τον ίδιο καιρό να παρουσιάζεται για χριστιανός, να πηγαίνει στην Εκκλησία, να κάνει σταυρούς και μετάνοιες, να κλαίει πολλές φορές από την αγάπη του για το Χριστό, αλλά να μην μπορεί να ξεγαντζωθεί από τα λεφτά κι από τη μανία του παρά. Λογική δεν χωρά καθόλου σ' αυτούς. Είναι ολότελα αναίσθητοι και πονηροί, κι ό,τι κάνουν το κάνουν για

Ανέστη Χριστός εκ νεκρών, λύσας θανάτου τὰ δεσμά.
(Από την Ύμνολογίαν της Εκκλησίας μας).

να το έχουν δίπορτο, κι ότι κερδίζουν. «Βάστα γερά, σου λέγει τα λεφτά, που είναι χεροπιαστά, άναβε και κανένα κερί, κάνε και καμμιά μετάνοια, για να χεις το μέσο και με το Χριστό. Αν βγούνε αληθινά τα λόγια του για παράδεισο και για κόλαση, έχουμε κι από εκεί τη σιγοράντζα. Ό,τι και να γίνει είναι κανένας κερδισμένος».

Ο απόστολος Παύλος λέγει: «Εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἡλικιώτεροι ἐσμεν ἐν Χριστῷ μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμεν» (Α Κορινθ. ιε' 19). «Αν λέγει ελπίζουμε στον Χριστό μοναχά για τούτη τη ζωή, είμαστε οι πιο ελεεινοί άνθρωποι». Γιατί οι ψευτοχριστιανοί, παρακαλούν τον Χριστό προπάντων για τις υποθέσεις ετούτου του κόσμου, για τις δουλειές τους, για τη σωματική υγεία τους, για τα παιδιά τους, και μόλις σκοτεινιάσει η κατάσταση, αρχίζουν τα παράπονα γιατί ο Χριστός κι η Παναγία δεν τρέξαν να τους βοηθήσουνε στις δουλειές τους, πολλές

φορές σε τέτοιες δουλειές που είναι απάνθρωπες και που τους κάνουν να κακουργούνε καταπάνω στ' αδέρφια τους. Ο απόστολος Παύλος λέγει πάλι αλλού: «Καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιουῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες». (Εβρ. ιγ' 9).

«Εἶναι καλὸ, λέγει, να στερεώνετε τὴν καρδιά σας με τὴν ἐλπίδα στὴ χάρι του Θεοῦ, κι ὅχι με φαγητά (δηλαδή με σαρκικά και υλικά πράγματα), που μ' αὐτά δεν ὠφελήθηκαν ὅσοι ἀφιερῶσανε τὴ ζωὴ τους σ' αὐτά. δηλαδή στο να μαζέψουν χρήματα, ξεγελώντας τον εαυτό τους πῶς μ' αὐτά εξασφαλίζονται». Γιατί «ἐπελθὼν γὰρ ὁ θάνατος, ταῦτα πάντα ἐξηφάνισται».

Δεν υπάρχει κανένα πράγμα πιο σίγουρο ἀπὸ τὴν ματαιότητα του κόσμου, κανένα. Ὅλη ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας φανερώνει αὐτὴ τὴν ἀπελπιστικὴ ματαιότητα. Και ὅμως πόσοι ἄνθρωποι στὸν κόσμο καθίσανε και σκεφθῆκανε ἀπάνω σ' αὐτὸ το φανερώτατο και σιγουρότατο φαινόμενο, στὴ ματαιότητα, που θα 'πρεπε ὁ κάθε ἄνθρωπος να το 'χη μέρα νύχτα μπροστά του; Μα εμεῖς κάνουμε σαν το καμπλοπούλι (στρουθοκάμπλο), που χάνει το κεφάλι στὸν ἄμμο για να μὴ βλέπῃ, τὸν φονιά του και θαρρεῖ πῶς κρύφτηκε ἀπὸ αὐτόν. Πόσο ἀξιολύπητοι σ' αὐτὸ ἀπάνω εἶναι οἱ σπουδαιοὶ ἄνθρωποι τῆς γῆς! Ἐνῶ βλέπουνε καθαρά πρὸς το βάραθρο που κατὰπτε ὅλους τοὺς σπουδαίους ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, και πῶς τ' ἀνοικτὸ στόμα του περιμένει να τοὺς καταπιῇ κι αὐτούς, ἐκεῖνοι δὸς του και καταγίνονται με «μάταια και ψεύδη», με πολιτικές πονηριές, με πολέμους, με ψευτομεγαλεία παιδιακίσια, με παράταξες και με ἀνοψίες, που διαλαλιούνται σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη. Ὡ ἀνοψία ἐκεῖνων που τοὺς λέγει ὁ κόσμος. Ἡ οἱ ἄλλοι που καταγίνονται με μανία στὶς μάταιες φιλοσοφίες και στὶς τέχνες, και τοὺς ἀποθεώνουνε οἱ ἄλλοι, οἱ πολλοὶ που δεν ἔχουνε κουκούτσι κρίση, ἐνῶ ξέρουνε καλὰ πῶς δεν θα περάσῃ πολλὸς καιρὸς που θα σβήσουν ὅλοι ἀπὸ τὸν κόσμο!

Ἡ περὶ φάνεια θολώνει τὴν κρίση. Κι ὅπου υπάρχει περὶ φάνεια, δὲ μπορεί να ὑπάρχῃ πίστη. Κι ἀπ' ὅπου λείπει ἡ πίστη, λείπει κι ἡ ἐλπίδα, Ἀν πιστεύανε οἱ ἄνθρωποι πῶς ἐκεῖνα που λέγει ὁ Χριστὸς εἶναι ἀληθινά, δεν θα κολλοῦσανε τόσο στὰ ἐπίγεια. Ἀλλὰ, κατὰ βάθος, τα λόγια του Κυρίου εἶναι καλὰ γι' αὐτούς, για να ευχαριστιοῦνται τ' αὐτὰ τοὺς μονάχα, Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος λέγει: «Ἀν πιστεύῃς πῶς ὁ θεὸς προνοεῖ για σένα, τι μεριμνάς και φροντίζεις για τα πρόσκαιρα και για τὶς ἀνάγκες σου, εἶσαι ὁ πλέον ταλαίπωρος ἀπ' ὅλους τοὺς ἄνθρώπους. Ρίξε τὴ μεριμνά σου στὸν Κύριο, κι ἐκεῖνος θα σε θρέψῃ. Και δεν θα φοβηθεῖς ἀπ' ὅποιον κίνδυνο κι ἀν ἔρθει καταπάνω σου». Και πάλι λέγει ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος: «Ἀπὸ καιρὸ σε καιρὸ ἡ ψυχὴ σου σαλεύει με φόβο, τόσο που να δειλιάζει κι ἀπὸ ἕνα ἴσκιο. Γιατί ἡ πίστη εἶναι ἐκεῖνη ἡ δύναμη ἡ νοητὴ, που στηρίζει τὴν καρδιά στο φῶς τῆς διάνοιας και που με τὴ μαρτυρία τῆς συνειδήσεως, δίνει στὴν ψυχὴ πολλὴ πεποίθηση, ὥστε να μὴ φροντίζῃ ἡ ἴδια για τὸν εαυτό της, ἀλλὰ να κρεμάσει στο Θεὸ τὴ φροντίδα της για ὅλα, χωρὶς να μεριμνά για τίποτα». Ὁ Ἅγιος που τα λέγει αὐτά, δεν τα εἶπε μονάχα, ὅπως κάνουν οἱ περισσότεροι, ἀλλὰ τα ἔκανε τὴν πράξη, γιατί πῆγε και ἀσκήτεψε ἀπὸ νέος στὴν ἔρημο τῆς Μεσοποταμίας, χωρὶς να φροντίσῃ ολότελα για τὴ συντήρησή του, και ὅπως λέγει και ὁ ἴδιος δεν στερήθηκε τίποτα σ' ὅλη τὴ ζωὴ του. Και μάλιστα σαν τὸν πήρανε οἱ χριστιανοὶ με το

στανιὸ και τὸν κάνε τῆς Νινευί, δεν πέρασε πολὺς καιρὸς και γύρισε πίσω στὴν ἀγαπημένη του ἔρημο, και τελείωσε τὴ ζωὴ του και «ἐκοιμήθη πλήρης ἡμερῶν», μέγας Ἅγιος. Ἀλλὰ, θα μου πῇ κανεῖς πῶς αὐτά πάντα γινόντανε τὸν παλιὸ καιρὸ, και πῶς σήμερα δεν ὑπάρχουν ἄνθρωποι με τέτοια πίστη. Ὁλοιὸν τὸν διαβεβαιῶνῶ πῶς ναί. Ὑπάρχουν και στὴ σημερινὴ ἀμαρτωλὴ κα εποχὴ κάποιοι γνήσιοι μαθητὰδες του Χριστοῦ, που ἀναθέσανε τὴ φροντίδα τῆς ζωῆς τοὺς στὸν Κύριο. Εγὼ γνωρίζω κάμποσους τέτοιους, και ἔχω πληροφορηθεῖ και για ἄλλους πολλούς, Εἶναι ἀπίστευτο και ὅμως εἶναι ἀληθινό.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ γνώρισα μία μοναχὴ Ἑλληνίδα, που ὠδηγημένη, ἀπὸ μία μυστικὴ φωνὴ που τῆς εἶπε να πάγῃ στὴν Ἰνδία να κάνῃ μοναστήρι ὀρθόδοξο, δεν δίστασε καθόλου, ἀλλὰ σηκώθηκε και πῆγε στὴν Ἰνδία δίχως χρήματα, δίχως κανέναν γνωστὸ σε κείνη τὴν ἀπέραντη χώρα, χωρὶς να ξέρει τὴ γλῶσσα, ἔκανε τὸ μοναστήρι, μ' ἕναν τρόπο ἀληθινὸ θαυματουργό. Τὸ μοναστήρι το ἔκανε στα Ἰμαλάγια, κι ἔχει ἔντεκα χρόνια που βρίσκεται σε κείνα τα ἐξωτικά μέρη. Γι' αὐτὴ τὴ μοναχὴ και για τὸ μοναστήρι τῆς σκοπεύω να γράψω κάποτε.

«Μὴ ἀσθενήσης ἐν τῇ πεποιοθήσει πρὸς τὸν Προνοητὴν σου. Οἰκονομίαι γὰρ θαυμασταὶ γίνονται ἐν τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ. Διότι ἐν ἐρήμῳ ἀσκήτῳ οἰκονομεῖ τοὺς ἐν πεποιοθήσει Αὐτοῦ καθημένους, καὶ οὐκ ἐν χερσὶν ἀνθρώπων» (Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος). «Να μὴ ἀδυνατήσῃ (να μὴ κλονισθεῖ) ἡ πεποιοθῆσὶ σου (ἡ ἐμπιστοσύνη σου) στὸν Προνοητὴ σου, στὸν Θεό. Γιατί τα οἰκονομεῖ ὁ Κύριος κατὰ θαυμαστὸν τρόπο, για τοὺς δικούς του ἀνθρώπους. Ἐπειδὴ στὴν ἀκατοίκητη ἔρημο ἐξοικονομεῖ ἐκείνους που κάθονται με τὴν πεποίθησιν σ' Αὐτόν, κι ὅχι στὴ βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους».

Παρεμβολή, τ. 35 (1996)

1989
2019

30

ΧΡΟΝΙΑ

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ

Ταχ. Γραφείο
ΚΕΜΠΑ

Αριθμός Άδειας
868

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

ΚΛΕΙΣΤΟ ΕΝΤΥΠΟ - ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 868 - ΚΩΔΙΚΟΣ 015475
Χριστιανική Φοιτητική Ένωση, Καρύτση 14 - 105 61 Αθήνα
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2019, Τεύχος 129